

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİMDALI**

**CEZAEVİNDEKİ ŞİDDET FAİLLERİ VE SIĞINMA EVİNDE KALAN
ŞİDDET MAĞDURLARININ ŞİDDETE BAKIŞ AÇILARI İLE
SUÇLULUK UTANÇ DUYGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

DOKTORA TEZİ

DERYA ŞAHİN

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. GÜRSEL ÇETİN

İSTANBUL, 2013

İstanbul, 10 Ocak 2014

İ.Ü.ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Lisansüstü Öğretim Yönetmeliğinin 50.maddesi uyarınca Enstitünüz Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nın doktora öğrencisi Derya ŞAHİN'in,

“Cezaevindeki Şiddet Failleri ve Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağdurlarının Şiddete Bakış Açıları İle Suçluluk-Utanç Duygularının Değerlendirilmesi”

Adlı tezi jürimizce tetkik edilmiş ve kendisine tez savunması yaptırılmıştır.

Yukarıda adı geçen tezin ve tez savunmasının kabul edilmesine oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Dursun KIRBAŞ
Jüri Başkanı

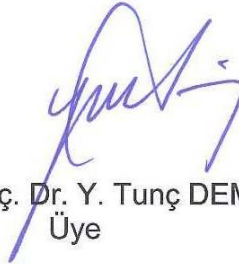
Prof. Dr. Gürsel ÇETİN
Danışmanı

Doç. Dr. Mira Rana GÖKDOĞAN
Üye

Yard. Doç. Dr. Z. Belma GÖLGE
Üye

Yard. Doç. Dr. Y. Tunç DEMİRCAN
Üye

ÖNSÖZ

Adli Tıp doktora tez çalışmamda bilgi, deneyim ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanı Sayın Prof. Dr. Gürsel ÇETİN'e, tez izlem komitesinde yer alan Yrd. Doç. Dr. Z. Belma GÖLGE ve Yrd. Doç. Dr. Tunç DEMİRCAN'a;

eğitimim süresince gelişmeye katkısı ve desteği olan tüm hocalarıma, hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen öğrenci işlerine,

araştırmanın yürütülmesi aşamasında desteklerini esirgemeyen T.C.Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müşaviri Sayın Abdülkadir ANAÇ'a, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Samsun ve İstanbul İl temsilcilerine,

istatistik aşamasında destek veren sayın Yrd. Doç. Dr. Fatma Nesrin TURAN'a,

tezin yürütülmesi aşamasında desteklerini ve yardımlarını esirgemeyen Sinop Ceza İnfaz Kurumu yöneticileri ve özellikle İdari Memur Güler BORA'ya,

Doktora eğitimim süresince sabrını ve desteğini esirgemeyen eşim İbrahim ŞAHİN'e teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Derya ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
I. GİRİŞ VE AMAÇ	1
II. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Şiddet ve Saldırganlık Kavramları	3
2.1.1.Şiddet.....	3
2.1.2. Saldırganlık	4
2.2. Aile İçi Şiddet.....	4
2.3.Kadına Yönelik Şiddet	5
2.3.1. Kadına yönelik şiddet kavramı.....	5
2.3.2 Kadına yönelik şiddet türleri	6
2.3.3. Kadına yönelik şiddetin nedenleri.....	7
2.3.4. Kadına yönelik şiddetin sonuçları	7
2.4. Şiddeti Arttıran Faktörler	8
2.5. Suç ve Şiddet.....	8
2.5.1. Suç.....	8
2.5.2.Suçta yönelten faktörler.....	9
2.5.3. Suç ve şiddet ilişkisi.....	10
2.6. Şiddet Uygulayan ve Şiddete Maruz Kalan Bireylerin Özellikleri	11
2.6.1. Şiddet uygulayan bireylerin özellikleri	11
2.6.2.Şiddete maruz kalan kadınların özellikleri.....	11
2.7. Suçluluk Utanç Duygusu.....	12
2.7.1.Sığınma evlerinde kalan yetişkinlerde suçluluk utanç duygusu.....	13
2.7.2.Cezaevinde kalan yetişkinlerde suçluluk-utanç duygusu.....	14
2.9. Ceza İnfaz Kurumları	16
2.10. Kadın Konukevleri/Sığınma Evleri	17
2.11. Şiddet, suçluluk utanç duygusu ve hemşirelik	19
III. GEREÇ VE YÖNTEM.....	22
3.1.Araştırmanın Tipi ve Amacı	22
3.2. Araştırmanın yapıldığı kurumlar	22
3.2.1.T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Konuk Evleri	22

3.2.2 T.C. Adalet Bakanlığı Sinop E-Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	22
3.3.Araştırmanın Evreni Ve Örnek Seçimi	23
3.4.Araştırmanın sınırlılıkları	23
3.5. Araştırmanın Bağımlı Ve Bağımsız Değişkenleri	24
3.6. Değerlendirme Araçları	25
3.6.1.Anket Formu	25
3.6.2. Suçluluk utanç ölçeği	25
3.6.3. Sosyal karşılaştırma ölçeği (SKÖ)	26
3.7. Verilerin toplanması ve değerlendirilmesi	27
IV. BULGULAR	28
4.1. Tanımlayıcı Özellikler	28
3.2. Suçla İlişkili Bulgular.....	33
3.3. Şiddete İlişkin Bulgular.....	35
3.4. Ölçeklere ilişkin verilerin analizi	41
V. TARTIŞMA.....	50
VI. SONUÇ VE ÖNERİLER	65
ÖZET.....	68
ABSTRACT	69
VII. KAYNAKLAR	70
ÖZGEÇMİŞ	82
EKLER	83

KISALTMALAR LİSTESİ

WHO	: World Health Organisation
TDK	: Türk Dil Kurumu
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
TSSB	: Travma Sonrası Stres Bozukluğu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri
TÜBİTAK	: Türkiye Bilim ve Teknoloji Araştırma Kurumu
AMH	: Adli Muayene Hemşiresi
SP	: Suçluluk Puanı
UP	: Utanç Puanı
SUÖ	: Suçluluk Utanç Ölçeği
SKÖ	: Sosyal Karşılaştırma Ölçeği
H	: Hipotezler

TABLolar LİSTESİ

Tablo I. Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri

Tablo II. Araştırma gruplarının annelerinin ve babalarının eğitim düzeyleri

Tablo III. Madde kullanım durumlarına göre dağılım

Tablo IV. Cezaevinde kalan bireylerin suçla ilişkin özellikleri

Tablo V. Cezaevinde ve sığınma evinde kalan bireylerde şiddet öyküsü

Tablo VI. Şiddete karşı aile ve çevre tepkisi

Tablo VII. Cezaevinde ve sığınma evinde kalan katılımcıların şiddete ilişkin görüşleri

Tablo VIII. Ölçeklerin alt ölçekleri ve kendi aralarındaki korelasyon

Tablo IX. Ölçek puanlarının bazı değişkenlere göre gruplar arasında dağılımı

Tablo X. Anne baba eğitim düzeylerine göre gruplar arasında ölçek puanlarının dağılımı

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sığınma evine başvuru nedenleri

Şekil 2: Grupların kendilerine yönelik şiddet algıları

Şekil 3: Şiddet uygulayan birine karşı tepkileri

EKLER LİSTESİ

Ek 1: T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü izni

Ek 2: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü izinleri

Ek 3: Cezaevindeki bireyler için bilgi formu

Ek 4: Sığınma evinde kalan bireyler için bilgi formu

Ek 5: Suçluluk – Utanç Ölçeği

Ek 6: Sosyal Karşılaştırma Ölçeği

I. GİRİŞ VE AMAÇ

Bireysel değil toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkan şiddet, bir kişiye maddi ya da manevi açıdan zarar vermek amacıyla gerçekleştirilen, cinsel, sözel, fiziksel, psikolojik, ekonomik biçimde gerçekleşebilen kasıtlı hareketler olarak tanımlanabilir (1-3).

Şiddet, kişinin kendisine yönelik (intiharlar, jiletleme, zincirle vurma vb.), kişilerarası (aile içi şiddet, gruplar arası şiddet vb.) veya organize şiddet (savaşlar, terör vb.) olarak üç farklı boyutta görülmektedir (4,5). Toplum içerisinde en yaygın şekilde karşımıza çıkan şiddet türü aile içi şiddet olup 2005 yılına ait verilerde en yaygın görülen formunun erkeğin kadına karşı uyguladığı şiddet (%85.7) olduğu ortaya konmuştur. World Health Organisation (WHO)'ın 2005 yılındaki “Çok Ülkeli Kadın Sağlığı ve Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet Raporu”nda; kadınlar arasında yaşam boyu fiziksel şiddet görme sıklığı %6-59 olarak bildirilmiştir (6,7).

Suç ve suçluluk kavramları, insanlık tarihi boyunca varolan ve var olacak evrensel bir kavram olup, hangi davranışın suç olup olmamasının belirlenmesi de toplumdan topluma değiştiği için göreceli bir olgudur. Ülkemizde de diğer gelişmiş ülkeler gibi suç, önemli problemlerden biri olmaya devam etmektedir (1,8,9). Şiddet ve suç birlikteliği sıklıkla rastlanmakla birlikte, bir kural olarak görülmemelidir. Nitekim şiddet saldırganlık dürtüleri ile içsel kontrol mekanizmaları arasındaki dengenin bozulması halinde eyleme dönüşür. Şiddet, kişiye veya mala karşı işlenebilen suç niteliği taşımakta olup, bireyi fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan etkilemekle beraber şiddeti uygulayan ve maruz kalanın onurunu zedeleyen, korkuya neden olan bir olgudur (8,10,11).

Şiddeti ortaya çıkaran birçok etmen bulunmaktadır: sosyodemografik değişkenler, benlik algısı, suçluluk-utanç duygusunun gelişimi, ruhsal sorunlar v.b. Bu durum önlem ve gerekli yaklaşımlarda da çok boyutluluğu, multidisipliner çalışmayı gerektirmektedir. Şiddete maruziyeti, mağdurun uğradığı zararları minimize etme, en önemlisi şiddet önleminde, adli tıp ve adli birimlerle işbirliği de önemlidir. Şiddetin belgelenmesi, yasal makamlara bildirilmesi, tedavi ve bakımı aşamasında tüm sağlık ekibi önemli roller üstlenmektedir. Bu ekibin bir üyesi olan hemşireler, aile içi kadına yönelik şiddetin tanımlanması, sevki, yüksek riskteki grupların (kadın, çocuk ya da aile) desteklenmesi ve bakımında üstlendikleri rolle şiddetin doğuracağı sonuçların azaltılmasında etkili olabilir. Ülkemizde hala önemi benimsenmeyen adli hemşirelik; klinik adli hemşirelik, cinsel saldırı muayenesinde hemşirelik, adli psikiyatri uygulamalarında hemşirelik, nezarethane ve cezaevlerinde hemşirelik alanları ile hem mağdur

hem de şiddet uygulayıcı için yeniden toplumsallaşma aşamasında önemli bir yere sahiptir (12-15) .

Şiddet uygulama, şiddete uğrama ve şiddete ilişkin tutumlar, toplumda şiddetin yaygınlaşması ve devam etmesinde etkilidir. Tutumlar oldukça uzun sürede gelişen, bilişsel, duygusal ve davranışsal yönleri olan yaklaşımlar olup, tutum olarak tanımlanan eğilimler içerisinde inançlar; bilişsel, duygusal ve gözlenebilen faaliyetlerden oluşan davranışsal öğeler yer alır (16). Bu ilişkinin bilinmesine, Türkiye’de kadına yönelik şiddet sıklığı, etkileyen faktörlere dair çeşitli çalışmalar olmasına karşın, şiddet üzerine cezaevlerinde ve sığınma evlerinde planlanmış çalışma sayısının az olduğu belirlenmiştir. Cezaevlerinde şiddet uygulayan ve sığınma evlerindeki şiddete maruz kalmış kişilerin şiddete bakış açılarını ve suçluluk utanç duygularını, benlik algılarını değerlendirmek üzere planlanan bu çalışmanın hipotezleri (H) şunlardır:

H1: Şiddet davranışı gösteren hükümlüler (fail) ile şiddet mağduru bireylerin şiddete bakış açıları yönünde anlamlı bir farklılık vardır.

H2: Şiddet davranışı gösteren hükümlüler ile şiddet mağduru bireylerin benlik algıları arasında fark yoktur.

H3: Şiddet davranışı gösteren hükümlüler ile şiddet mağduru bireylerin suçluluk - utanç puanları arasında farklılık vardır. Mağdurlarda suçluluk ve utanç puanları daha yüksektir.

H4: Şiddet davranışı gösteren hükümlüler ile şiddet mağduru bireylerin suçluluk puanları arasında farklılık vardır.

H5: Şiddet davranışı gösteren hükümlüler ile şiddet mağduru bireylerin utanç puanları arasında farklılık vardır.

H6. Şiddet davranışı gösteren hükümlüler ile şiddet mağduru bireylerin şiddete bakış açıları, suçluluk, utanç, suçluluk utanç puanları, sosyal karşılaştırma ölçek puanları ile bağımsız değişkenler açısından (medeni durum, aile yapısı, eğitim düzeyleri, madde kullanımı, daha önceki suç öyküsü, gelir seviyeleri, şiddet öyküsü v.b.) farklılık göstermemektedir.

H7: Suçluluk, utanç puanları, sosyal karşılaştırma ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

II. GENEL BİLGİLER

2.1. Şiddet ve Saldırganlık Kavramları

2.1.1.Şiddet

Şiddet kavramının birçok anlamı bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından şiddet “karşıt görüşte olanlara karşı kaba kuvvet kullanma, duygu ve davranışta aşırılık, kaba güç” olarak, Fransızca’da ise şiddet, bir kişiye güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak ya da yaptırmak şeklinde tanımlanmaktadır (17-19).

Sosyolojik yaklaşıma göre ise şiddet; kültürel değerlerde kabul gördüğü ölçüde aktarılan; psikolojik yaklaşımda sosyal öğrenme ve ödül-ceza mekanizmaları ile; biyolojik yaklaşımda ise hormonlarla ilişkilendirilerek içgüdüsel olduğu ileri sürülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) (2002) şiddeti; “bireyin kendisine, başkasına, belirli bir topluluk veya gruba yönelik yaralama, ölüm, fiziksel ve duygusal zarar, bazı gelişim bozuklukları veya yoksunluklar ile sonuçlanabilen, tehdit ya da fiziksel güç kullanma” olarak tanımlamaktadır (1,20).

Şiddet, hangi türde olursa olsun kabul edilemez sosyal ve hukuksal bir suçtur. Temelinde güç dengesizliğini barındırır. Bireyin sağlığını, yaşamını ve insan haklarını tehdit etmekle beraber sosyo-ekonomik kayıplara, ruhsal semptomların ortaya çıkışına da neden olur (21).

Şiddetin toplum tarafından nasıl ortaya konduğu, kabul gördüğü de önemlidir. Çünkü kabul görüyorsa bir yaşam biçimi olarak benimsenir ve normalleştirilmiş olur. Ayrıca bireyler aile içerisinde onlarla etkileşerek duygusal ve fiziksel şiddet yollarını öğrenirler. Öğrenme ve genelleme modelleri duygusal, fiziksel ve cinsel şiddetin öğrenilmiş davranış modelleri olduğunu savunur (18,22).

Şiddet, öfke ve gerginlik hislerinin uygun yolla ifade edilememesi, problem çözme becerisinde yetersizlik sonucu çeşitli biçimlerde dışa yansır ve belirtilen türde şiddet çeşitlerine dönüşebilir. Literatürde farklı sınıflamalara rastlanmaktadır: Kendine yönelik şiddet (intihar, madde bağımlılığı v.b.), aile içi şiddet, kan davası, namus cinayetleri olarak sınıflandırılabilceği gibi; kişiye ve mala karşı suçlar olarak ta kategorize edilir (18,21).

2.1.2. Saldırganlık

Başka birine bedensel ve ruhsal olarak zarar vermek niyetiyle sergilenen öfke, kızgınlık ve nefret içerikli davranışlardır (23). Bir başka kaynakta ise sahip olmak, yenmek, zevk almak amacıyla etkili bir eylem; bir işi engelleme, boşa çıkarmaya karşı düşmanca, incitici ve yıkıcı amaç taşıyan bir davranış olarak tanımlanmaktadır (24).

Şiddet ve saldırganlık farklı kavramlar olup, şiddet fiziksel yönü ağır basan ve zarar verme oranı yüksek olan bir saldırganlık boyutudur. Saldırganlık (agresyon) psikolojik ve sosyal incinmeyi betimlemektedir. Yani, bütün zarar verme ya da incitme eylemleri değil, bu niyet ile yapılanlar saldırganlık olarak kabul edilir ve her zaman aktif olmaz, fiziksel bir şiddet olabileceği gibi pasif biçimde de ortaya çıkabilir (örneğin, sözel olarak). Dolayısıyla şiddet suçları kişilere saldırganlığı içermektedir (13,23,25,26).

Şiddet ve saldırganlık arasında çeşitli faktörlerin etkisi belirlenmiş olup, sosyal öğrenme kuramcıları, insanın saldırganlığının şiddet gibi gerek çevreden kaynaklanan uyaran ve pekiştiricilerin etkisi, gerekse bilişsel kontrol etkisiyle öğrenildiğini; saldırganlık ve şiddetin, nesiller boyunca öğrenilmiş bir davranış kalıbı olarak geçtiğini savunurlar. Diğer faktörler ise, hormonal (testosteron, kortizol gibi), nörotransmitterler (serotonin, vasopresin v.s.), cinsiyet kromozom genleri, beyin sistemindeki kusurlar olarak sıralanabilir (23,24,26-29).

2.2. Aile İçi Şiddet

Aile, birçok temel insan gereksinimimize cevap veren (beslenme, bakım, güven duygusu, sevgi v.s.) bir birim olması gerekirken sıklıkla şiddetin uygulandığı bir odak olabilmektedir. Aile içi şiddet pek çok durumda şiddet görülme riskinin fazla olduğu toplumlarda sosyal açıdan normalleştirilmektedir. Can güvenliğinin olmaması endişesi, korku, utanma ve farkındalığın az olması gibi nedenlerle aile içi şiddet çoğunlukla da gizli kalmaktadır. Aile içi şiddet siyasi toplum kuruluşları, adli birimleri, kolluk güçleri, sağlık sektörü ve sosyal hizmet sağlayıcıları da dahil olmak üzere çeşitli kurumların uyum içinde çalışmasını gerektiren kompleks bir olgudur. Aile içi şiddet, aile içinde bir bireyden diğerine hayatının, bedeninin, psikolojik bütünlüğünün ya da özgürlüğünün tehlikeye uğratılması ile sonuçlanabilen, güç gösterisi, öfke, gerginlik boşaltmak amacı ile uygulanan eylem veya ihmal olarak tanımlanabilir (30-33).

Aile içi şiddetin algılanması ve tanımlanması toplum ve bireylerin kültürel değerleri üzerine şekillenmektedir. Yeterli olmamakla birlikte, Türkiye’de son zamanlarda aile içi şiddet ve çocuk istismarı konusunda, ilgi ve farkındalık giderek artmaktadır. Çünkü en yaygın şekli ile aile içi şiddet, eşler arasında kadına ve çocuklara karşı yöneltilen şiddettir. Hayatı boyunca eşinden en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı ülkemiz genelinde %35, Doğu Anadolu bölgemizde ise %40 olarak saptanmıştır (19,31,34-37).

2.3.Kadına Yönelik Şiddet

2.3.1. Kadına yönelik şiddet kavramı

Dünyada insan hakkı ihlali olarak tanınan kadına yönelik şiddet cinsiyete dayanan, kadının fiziksel sağlığına uyumunu bozan, uzun süreli sağlık riskleri oluşumuna yol açan (fiziksel yetersizlikler, cinsel sorunlar, madde kullanımı gibi), toplum içerisinde ya da özel yaşamında baskı uygulanması veya özgürlüğün engellenmesine neden olan her tür davranıştır (15,38,39).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 1993 yılında ilan ettiği “Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesi” ne ilişkin bildiriye kadına yönelik şiddet; “ister kamusal ister özel yaşamda meydana gelsin kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı, ızdırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem veya bu eylemlerle zorlama, tehdit etme veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir” şeklinde tanımlanmıştır (40).

Şiddetin meydana getirdiği kadın sağlığındaki olumsuzluklar aile bireylerinin dolayısıyla topluma yönelik olumsuz etkileri ile de toplumsal bir sorundur. Avrupa Konseyi 16-44 yaş arası kadınların ölüm ve sakatlanma sebeplerinden birinin aile içi şiddet olduğunu, bunun kaza ve kansere bağlı ölüm ve sakatlanma oranlarının üzerinde olduğunu vurgulamıştır (41).

Dünya’daki kadına yönelik şiddet istatistikleri incelendiğinde, Fransa’da şiddete uğrayanların %95’inin kadın ve %55’inin eş şiddeti olduğu görülmektedir. WHO’nun 2002 yılı şiddet ve sağlık raporunda dünyada yapılmış araştırmalarda kadınların hayatlarının bir bölümünde fiziksel şiddete maruz kalma oranının %10-69 arasında olduğunu, kadınların %47 sinin ilk cinsel deneyimlerini zorla yaşadıkları ortaya konmuştur. Ülkemizde yapılan kadına yönelik şiddet araştırması sonuçlarına göre %39 oranında fiziksel şiddete maruz kalındığı, evlenmiş kadınların %15’inin cinsel şiddet içeren davranışlardan en az birini yaşadığı tespit edilmiştir (41-43).

2.3.2 Kadına yönelik şiddet türleri

Kadına yönelik şiddet genelde tek yönlü karşımıza çıkmayıp, diğer şiddet türleriyle bir arada uygulanmaktadır (32).

En sık kullanılan sınıflandırma aşağıdaki gibidir:

- a. Fiziksel şiddet
- b. Sözel şiddet
- c. Duygusal/psikolojik şiddet
- d. Ekonomik şiddet
- e. Cinsel şiddet (32,44-46)

Fiziksel şiddet; kadına yönelik olarak gerçekleştirilen itme, tokat atma, tekmelemek, işkence yapmak, güç kullanarak evden atmak, boğmaya çalışmak, fiziksel yaralama eylemlerini ifade ederken; kaba kuvvetin korkutma sindirme aracı olarak kullanılmasıdır. Psikolojik şiddet; kadına yönelik cezalandırma, sevgi, şefkat gösterilmemesi, evden kovma, tehdit, hakaret ve aşağılamaları içermektedir. Cinsel şiddet; herhangi bir yerde kadının isteği olmadan baskı, zor kullanarak ilişkiye girme, tecavüz ve genital mutilasyondan zorla evlendirmeye kadar değişik eylemleri kapsamaktadır (45,47,48).

Sözel şiddet, söz ve davranışların (aşağılayıcı sözler söylemek, lakap takmak, sık eleştirmek, genellemeler yapmak gibi) düzenli olarak sindirme, cezalandırma, kontrol aracı olarak kullanılmasıdır. Kadına yönelik ekonomik şiddet ise, bazı durumlarda zorla çalıştırma bazen de çalışmaktan alıkoyma şeklinde kendini gösterebilir. Şiddet türleri konusunda gözden kaçırılmaması gereken bir olgu da, bu eylemlerin gerçek yaşamda tek başına değil birkaç şiddet türünün bir arada bulunabileceği gerçeğidir. Bu bakımdan bir fiziksel şiddet eyleminde cinsel şiddet ya da psikolojik şiddet eylemi bir arada gerçekleşebilir (45, 48).

Gökulu ve Hosta (46) 'nın aktardığına göre dünya genelinde kadınların hayatları boyunca fiziksel ve/ veya cinsel şiddet mağduru olma oranının ülkeler arasındaki dağılımını ortaya koyduğu çalışmalarında belirlenen farklılıklar şunlardır: Etiyopya %71, Uganda %70, Bangladeş %62, ABD %55, Zambiya %48, Tayland %47, Kolombiya %44, Peru %42, Türkiye %42. Bu istatistiklere baktığımızda Türkiye'nin kadına yönelik şiddet oranları açısından dünyada ilk sırada yer alan ülkeler içerisinde olduğu söylenebilir. Ülke genelinde

kadına yönelik aile içi şiddet raporunda 2008 yılı verilerine göre, farklı cinsel şiddet içeren davranışı yaşamış kadınlarda evlenmiş olan 100 kadından 11'i korktuğu halde cinsel ilişki yaşadığını, her 100 kadından 9 u ise zorla cinsel ilişki deneyimlediğini belirtmiştir. Kadınların %39'u fiziksel şiddeti, %37 oranında hakaret küfür içerikli sözel şiddeti, %19'u korkutulduğunu, tehdit edildiği beyanıyla duygusal şiddeti, çalıştırmama, işten çıkmasına neden olma gibi %23 oranı ile ekonomik şiddeti yaşadığını ifade etmiştir (43).

2.3.3. Kadına yönelik şiddetin nedenleri

Ülkemizde kaba güç kullanımı ile sorunları çözme eğiliminin var olduğu ve bunun kültürel bir temele dayandığı gerçeği inkar edilemez. Ataerkil yapının egemen olduğu bölgelerde ise cesaret ve öç alma yönünde kışkırtıcı unsurlar daha kolay gözlenebilir (26,49,50).

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile içi şiddet araştırması sonuçlarına göre (2008) erkeğin ailesi ile yaşanan sorunlar ön sırada yer alırken, bunu ekonomik bağımlılık ve maddi sorunlar, çocuklarla ilgili sorunlar (çocuklarla yeterince ilgilenilmemesi gibi), kadının itaatsizliği, erken yaş evlilikler, erkeğin sinirli olması ve kıskançlık olarak belirlenmiştir (19,26,43,50).

Aile merkezli yaklaşıma göre, hatalı öğrenmeler sonucu çatışma çözümünü şiddet olarak öğrenme, ruhsal sorunlar, yeterli destek görememe diğer nedenler olarak gösterilmiştir (26,50).

Başka literatürlerde gelir düzeyi, sigara alkol tüketimi, kültürel dinamikler yanısıra kadın ve eş yaşının, eğitim seviyesinin, çocuk sayısının, suç öyküsünün ve eşin ailesinde şiddet öyküsünün varlığının etkili olduğu belirtilmektedir (32,51). Kadında şiddeti tanımada engellerin olması da şiddetin artmasında bir başka neden olarak karşımıza çıkmaktadır: Bu engeller arasında şiddetin yakında duracağı beklentisi, çaresizlik duygusu, şiddetin olağanlaştırılması olarak sıralanabilir (30).

2.3.4. Kadına yönelik şiddetin sonuçları

İnsan onuruna yakışmayan böyle bir davranışın önemli sonuçları olmakla birlikte en çok ruhsal sağlık bundan zarar görmektedir. Ancak bu etkilerin sistemler üzerinde, bedendeki etkileri şiddetin sıklığı, süresi ciddiyeti ile de yakından ilişkilidir (32) .

Maruz kaldıkları şiddetin sonucu olarak kadınlar çeşitli sorunlar yaşarlar: Depresyon, intihar girişimi, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), düşük kendilik algısı, cinsel işlev

bozuklukları, obsesif - kompulsif bozukluk, artan anksiyete düzeyi, kendine yönelik şiddet, sağlık davranışlarında değişiklikler (yeme bozuklukları, alkol ve madde kullanımı, riskli cinsel davranışlar) gibi ruhsal sorunlar yanısıra hemoraji, şok, vajinal kanamalar, yara enfeksiyonları, kırıklar kadınların maruz kaldıkları şiddet yaşantısından sonra geliştirdikleri psikolojik, fiziksel, cinsel sağlık problemleridir (32,48,52-55). Damka (2)'nin makalesinde yer verdiği çalışma sonuçlarına göre; şiddet mağduru kadınların nedensiz ağrılar (%80), ağlama krizleri (%44), intiharı düşünme (%44), depresyon (%44), suçluluk duygusu (%52), uyuşturucuya başvurma (%58), ölme isteği (%56), yeme bozukluğu (%54) şikayetleri yaşadıkları belirlenmiştir.

2.4. Şiddeti Arttıran Faktörler

- Düşük sosyoekonomik düzey
- Geniş aile yapısı, aile çevresi
- Madde kullanımı (Alkol, kontrol kaybına yol açar)
- Erken yaş evlilikler
- Düşük eğitim düzeyi
- Güç kazanma, kontrolü ele alma, kadınlar üzerinde baskı
- Geçmiş deneyimler
- Kıskançlık ve kadın cinsiyet rolü
- Kadının statüsü ve varlığı
- Göç
- Bilişsel durum (zeka düzeyi, nörolojik hastalık v.b.)
- Kişilik yapısı (düşük benlik saygısı, ben merkezli olma, kolay uyarılabilirlik, empati eksikliği, öfke kin duygusu olan kişiler suç ve şiddete eğilimli kişiler olarak belirtilmektedir.)
- Ruhsal bozukluklar (22,41,45,51,56-58).

2.5. Suç ve Şiddet

2.5.1. Suç

Bir toplumda suç genelleme tanımla sapmadır. Bu anlamda sapma bize toplum tarafında ceza ve hoşgörü içeren davranışları gösterir. Bulut'un aktardığına göre (1), Durkheim suç

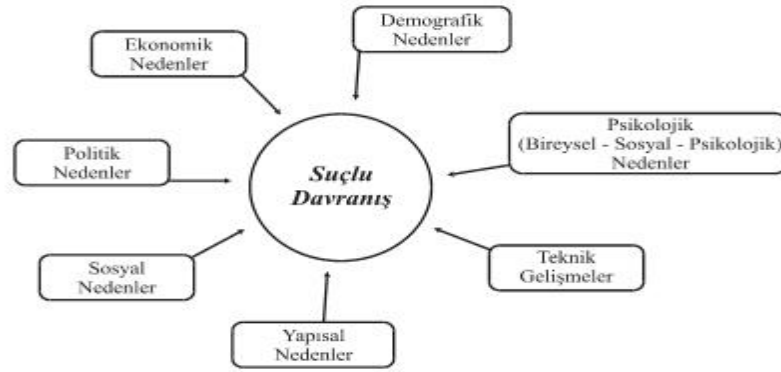
toplumun normal bireylerinin ortaklaşa sahip oldukları duyguları inciten eylemler olarak tanımlamıştır.

Küçüker (59) suçu, kamunun menfaatine karşı olan, toplumdaki hukuk düzenini bozan, toplumdaki ahlaki kuralları ihlal eden davranış olarak betimlerken, ceza hukukunda, kanunun yasakladığı eylemlerdir. Ceza kanununda tanımlanmış her suç karşısında o suçu işleyen bireye ceza öngörülmektedir. Şiddet, kişiye veya mala karşı işlenebilen suç niteliği taşımakta olup, bireyi fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan etkilemekle beraber şiddeti uygulayan ve maruz kalanın onurunu zedeleyen, korkuya neden olan bir olgudur (8,60).

Her toplumda var olmuş, evrensel ve genel bir olay olan suç, yeni bir olgu değildir. Bu yönüyle amaç suçluyu yakalamaktan ziyade suçu önlemek ve azaltmak olmalıdır. Bu yaklaşımlarda da doğru açıdan bakabilmek için suç konusunda genel bir fikir sahibi olmak gerekir (61).

2.5.2.Suçta yönelten faktörler

Suçta etkileyen değişkenler; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni hal, meslek, ekonomik düzey, aile yapısı ve ilişkileridir. Suçta işleyen cinsiyeti söz konusu olduğunda iki boyut dikkate alınır; suçu işleyen ve suçta maruz kalanın cinsiyeti. Kadınlar genel olarak suçta maruz kalanlardır. Nitekim her toplumda kadınlar erkeklerden daha az suç işlemektedirler. Aile yapısı ve ilişkileri de suçta etkendir. Suç işlemiş bir ailede yetişmek, zayıf aile ilişkileri, fakirlik gibi faktörler bireylerin suç ve şiddet potansiyelini arttıran durumlar olarak saptanmıştır (9,23). İbiloğlu (31) etkili iletişim kuramayan ebeveynler ile genç erkekler arasında suç ilişkisi bulunduğunu ifade etmiştir. Yine baskıcı ve parçalanmış aile ortamında yetişmenin de önemli faktörler olduğu belirtilmektedir (62).

Şekil : Suçun Nedenleri (Demirbaş, 2002)

Suç davranışının güdülenme, öğrenme yönü ile tekrarlayan bir yapısının olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca ailede suç eğilimi yaratacak modellerin varlığının, şiddetin sıkça görülmesinin daha çocukluk dönemlerinde suç işlemeye zemin hazırladığı belirtilmektedir (1,11,62).

2.5.3. Suç ve şiddet ilişkisi

Suç ve şiddet birlikteliği kural olmamakla beraber sıklıkla bir arada görülür. Suç eylemiyle sonuçlanan şiddet davranışı tanımında halen tartışmalıdır. Şiddeti, suça yönelik olup olmamasına göre sınıflandırmak mümkündür. Yoksulluk, baskı ile bir başkasının işine son verilmesi, trafik kazaları v.b. suç sayılmayan şiddet biçimi iken; cinayet, gasp, tecavüz gibi durumlar suç sayılan şiddet örneklerindedir. Kişiye ve mala karşı suçlarda bu sınıflamadır (10,18).

Happasalo (64) tutuklu gençlerle yaptığı çalışmada, çocukluk çağı fiziksel istismarı ile adolesan dönemde işlenen şiddet suçu arasında ilişki olduğunu belirtmektedir. Bir başka çalışmada şiddetin ve suçluluğun erken habercileri çocuğun ve ailenin özellikleri olarak sınıflanmıştır. Çocuğun özelliklerini; davranış problemleri, düşük zekâ düzeyi, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, öğrenmede yetersizlik, düşük motor beceri gelişimi, prepartum ve intrapartum komplikasyonlar olarak sıralamışlardır. Ailenin özellikleri ise; ailede suç hikâyesi, çocukluk istismarı ve ihmali, aile içi bozulmuş ilişkiler, ebeveyn yokluğu ve geniş aile yapısı olarak belirtilmiştir (10).

2.6. Şiddet Uygulayan ve Şiddete Maruz Kalan Bireylerin Özellikleri

Şiddeti önlemede şiddetin nedenlerini bilmek kadar risk grubundaki şiddete maruz kalan kadınların ve şiddet uygulayan bireylerin özelliklerini bilmek de önleme çalışmalarında önem taşımaktadır.

2.6.1. Şiddet uygulayan bireylerin özellikleri

- Aile ortamı: Şiddete tanık olma ya da direkt kendisine şiddet uygulanması. Şiddet eylemleri gerçekleştiren bireylerin şiddet davranışı sergilemeyenlere kıyasla daha çok aile içi şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir
- Suç ve şiddet eğilimi yine parçalanmış aile çocuklarında daha çok ortaya çıkmaktadır.
- Kişilik: Sadist, kıskanç, sinirli, asosyal, güvensiz, sahiplenici, bağımlı yapıya sahip olma
- Madde kullanımı
- Özgüven eksikliği, engellenmeye karşı düşük tolerans
- Öfke kontrol dürtüsünde güçsüzlük (19,41,49,54,65).

2.6.2.Şiddete maruz kalan kadınların özellikleri

- Yaş, etnik köken farkı
- Kadının ve eşin eğitim düzeyi arasında dengesizlik (Eşin/kadının düşük eğitim düzeyine sahip olması)
- Ekonomik sorunlar (kadın yüksek ekonomik statüde ise fiziksel şiddet daha az görülür)
- Çocukluğunda şiddete maruz kalma
- Eşinin madde kullanımı
- Gebelik: Şiddet olaylarını yaşandığı bir başka önemli dönemdir. Bu dönemde kadınların çalışıyorsa işten ayrılması ve buna bağlı maddi sıkıntılar, eşe hizmetin aksaması, eş tarafından istenmeyen bir gebelik olması sayılabilir.
- Güvensizlik
- Düşük benlik saygısı
- Çocuk sayısının fazlalığı (43,54,66,67).

2.7. Suçluluk Utanç Duygusu

Suçluluk ve utanç kavramları iç içe geçmiş kavramlar olarak görünmesine, her ikisi de şiddetli acı veren ve heyecan uyandıran negatif duygular olmasına rağmen farklı anlamları taşırlar. Suçluluk yapılan olumsuz bir kusur/hata karşısında verilen cevap gibi düşünülebilir. Utanç, kendini mutsuz hissetme ve hayal kırıklığına uğrama gibi duygularla tanımlanmaktadır. Suçluluk ve utanç ise; insan ilişkilerinde bir başkasını rahatsız edecek davranışlarda bulunulduğunda yaşanabilen iki duygudur (68,69).

Tangney ve Dearing (70) suçluluk duygusunun ego süperego arası çatışmanın bir sonucu olarak, utanç duygusunun ise ego ile ideal ego arası çatışma sonucu ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Öz (71)'ün aktardığına göre, Lewis, utanmayı toplumun onaylamadıklarına verilen tepki olarak genişletmiş, suçluluğun ise davranışların, günahların ya da suçların benlik tarafından olumsuz algılanmasından kaynaklandığını belirtmiştir.

Budak'a göre (72) suçluluk duygusu, ahlaki açıdan hoş karşılanmayan, hukuken ya da dinen yasaklanan, standartlarımızı önemsemediğimiz düşüncesinin yarattığı pişmanlık ve rahatsızlık duygusu olarak tanımlanmaktadır. Suçluluk ve utanç duyguları süperego gelişiminin öncüleridir. Çocuklukta öğrenilmiş toplumun değer ve kuralları, bireyde yargılama sistemini belirler ve bireyin davranışlarını şekillendirir. Böylelikle birey yasak olarak benimsemiş olduğu herhangi bir düşünce ya da davranışta bulunursa, suçluluk ve utanç duygusu yaşar (29,73).

Suçluluk davranışlarla, utanç ise benliğin başarısızlığı ve beden imajı ile ilişkili olarak gösterilmektedir. Suçluluk duygusu vicdanımızın koruyucusu olup, kötü bir davranışta bulunduğumuzu ve bu davranışı düzeltmemiz gerektiğini; utanma duygusu ise mütevaziliği gerektirip, insani duyguları hatırlatıp, gerçeği olduğu gibi kabullenmemize olanak sağlar. Bazı insanların başkalarına zarar vermek, suçluluk hissetmeden suç işlemek gibi yıkıcı davranışlar sergilemelerinin nedeni; yaptığı davranışların egolarına uyumlu olması, incittiği kişilere karşı duygusal bir yakınlık hissetmemeleridir. Çünkü empati yetileri zayıftır ve haklara değer vermezler. Bir diğer nedense bazı insanların duyguları izole etmesi ve bu sınırın dışındakilere farklı davranmalarındandır (71).

Suçluluk duygusu ile baş etmede ise kontrol ve sorumluluk duygusunun gelişimi iki önemli durumdur. Çünkü yoğun suçluluk duygusu bireylerde kendi dışındaki olayları da kontrol etme

duygusu ve davranışını yaşatır iken, kontrol suçluluğun pişmanlığa dönüşümünde etkindir. Pişmanlık, kendi kontrolümüzü sağlayabilecekken bunu yapamadığımızda duyulan suçluluk duygusu olarak tanımlanmaktadır (71).

2.7.1.Sığınma evlerinde kalan yetişkinlerde suçluluk utanç duygusu

Damka (2)'nin bildirdiğine göre, travmatik yaşantısı olan ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) yaşayan bireyler, suçluluk ve utanç duygusuna ait belirtilerden yakınmaktadır. Yine Beck ve ark. (74) da yıllardır suçluluk ve utancın travma deneyimlemiş bireylerde önemli bir duygusal durum olduğunu belirtmişlerdir. Örneğin bir çatışma durumunda diğerleri hayatta kalmazken kişinin yaşamasına dair duygular suçlulukla, var olma hakkı konusunda şüphe duyulması ise utançla ilişkilidir. Bu nedenle TSSB dair bir özellik olarak suçluluk duygusu oluşur. Suçluluk ve utancın değerlendirildiği çalışmalarda genelde TSSB ilişkisi ortaya konmuştur ve bu nedenle genelde birlikte ele alınmaktadır. Beck ve ark. (74) bu konudaki ilişkiyi yapılmış çalışmalarla da destekleyerek açıkça ortaya koymaktadırlar. Öyleki bir örneklerinde eş şiddeti deneyimlemiş kadınlarda suçluluk utanç değerlendirmesi sonucu %65'inde olası TSSB tanımlandığını belirtmektedirler.

Travmatik gruplarda suçluluğun sık görülen dört bileşeni şunlardır:

- Doğru ve yanlış kişisel standartlar
- Olaya sebep olmanın algılanan sorumluluğu
- Gerekçenin olmaması
- Geçmiş görüş yargısı (2)

Sığınma evlerinde şuan için genelde barınan kadın ve çocuklar olmakla birlikte, şiddete maruz kalan kadın, şiddete karşı eşleriyle ilişkisini sonlandırmayabilir. Bu davranışın nedenleri arasında; şiddet döngüsü (eşlerinin değişeceklerine dair inanç, istemeden şiddet uyguladığını düşünme, çocuk varlığı) yanısıra maddi kaygılar (gelir olarak bağımlı olma veya düşük gelire sahip olma, çocukları da yanında olabileceği bir iş bulma güçlüğü v.b), sosyal destek ağının bulunmaması, kaybı ya da sosyal destek ağının baskıları, çocuk sayısı, yalnız kalma korkusu, düşük benlik algısı, kadının kendi içsel baskıları, boşanma halinde toplumsal yargılar ve damgalanması sayılabilir. Şiddet yaşayan kadınlar hatalı seçimleri ve yaşadıkları haksızlığa karşı kadercı anlayış ile bakarak suçluluk ve utanç duygularını beraberinde yaşayabilmektedir (2,52).

Ayrıca Page ve İnce (32)'nin aktardığına göre, şiddet mağduru kadınlar daha sık utanç duygusuyla karşı karşıya kalmakta; sadece bu durumun kendi başına geldiğini sanarak başkalarına bu durumdan söz etmemekte ve bir şekilde o muameleyi hak ettiğine kendisini inandırmaya çalışmaktadır. Utanma, aileye sadakat (ihbar ettikleri takdirde aile sırlarını ifşa etmiş veya aile kurumuna ihanet etmiş duruma düşecekleri kaygısı), kocalarının alayına maruz kalma korkusu, polisin ve hukukun kendilerini koruyamayacağı önyargısı, ekonomik güçlükler (olay boşanma ile biterse sokakta kalma, kendisine ve çocuğuna bakamama endişesi), daha fazla şiddete maruz kalma korkusu gibi olgular kadınları yasal makamlara başvuruda bulunmaktan alıkoymaktadır.

2.7.2.Cezaevinde kalan yetişkinlerde suçluluk-utanç duygusu

Özgürlük önemli bir haktır. Her ne kadar artık cezaevleri pek çok hizmetle bu sıkıntıların bir kısmını aşıya da çevreden habersiz uzak bir yaşamla karşı karşıya kalınmaktadır. Yaşamın kısıtlanması, beton duvarlar, demir kapılar, parmaklıklar, cinsel gereksinimlerin karşılanmaması v.b. nedenlerle bir takım sıkıntılardan ötürü suçluluk-utanç hissini yoğun yaşayabilmektedirler. Ayrıca ideal benlikle örtüşmeyen davranışları da bu duygunun yoğunluğunu arttıran bir başka faktördür (73).

Kızmaz (75), suçluların cezaevinde yaşadıkları ve karşı karşıya geldikleri olumsuz koşulların, onları topluma karşı daha saldırgan ve acımasız kılabileceğini, suçluların cezaevlerinde geçirdikleri süre içerisinde suç becerisini öğrendiklerini, cezaevinden çıktıktan sonra ilişkilerini devam ettirebilecekleri azılı suçlular ile cezaevinde tanıştıklarını belirtmekte ve bu sebeple, şiddet/suç eylemlerinin normal ve sıradan bir eylem olarak algılanmasında cezaevi faktörünün içerdiği suçluluk potansiyeline dikkat çekmektedir. Dolayısıyla suçluluk-utanç duygusunu yoğun yaşamaları beklenmemektedir. Cezaevleri veya hapsedme, sonuçta bireyleri toplumdaki koparan biraz da yabancılaştıran bir işlevi görmektedir. Bu durum da, suçlunun topluma olan bağlılığını daha da zayıflatmaktadır. Bireyin toplumsal bağlılığının zayıflaması ise, bireylerin yeniden suç işlemelerinde etkili olabilmektedir.

2.8. Sosyal Karşılaştırma ve Benlik İmgesi

Benlik, kişinin kendisi ile ilgili tutum ve inançlarını içerir. Ne olduğu, ne olması gerektiği, kendilik değeri, yetenekleri, inançları, amaçları, istekleri, değer yargıları gibi kendisi hakkındaki algılar bütünüdür. Kişinin kendini değerlendirmesiyle vardığı kendiliğini kabullenmesi sonucunda ortaya çıkan beğenmedir (71,76).

Kara ve Çakmak (76) 2011 yılındaki çalışmalarında; sosyal etkileşimin, kendilik şemalarının oluşmasının ve sürdürülmesinin oldukça önemli bir yönü olan sosyal karşılaştırma, insanların kendi niteliklerini başkalarının nitelikleriyle karşılaştırmalarına ilişkin bilişsel yargıları olarak ifade edilir. Öz değerlendirme yapılan karşılaştırmalarda değerlendirmeler, nesnel durumdan ziyade bireyin kendini başkalarındaki belirli bir özelliğe yönelik nasıl değerlendirdiğine bağlıdır. Amaç ise, kişinin kendisi hakkında düşüncesini pekiştirmek, benlik algılarını geliştirmeleri, farkına varmalarıdır. Ancak bu karşılaştırmalar her bireyin farklı özelliğe sahip olması nedeni ile olumlu ya da olumsuz sonuçları da doğurabilir. Örneğin birey kendisini düşük seviyede insanlarla karşılaştırırsa ruhsal durumu gelişir ve morali düzelir (77).

Benlik algısı, benlik saygısı ile yakından ilişkili iki kavramdır. Benlik kavramının beğenilip beğenilmemesi benlik saygısını oluşturur. Benlik ile bireyin yaşantıları arasında etkileşim olması halinde benlik gelişimi daha olumlu olmakta, olumlu benlik algısı da bireylerin hayatlarından zevk almalarını, verimliliklerinde artışı ve ruhsal belirtilerde azalışı beraberinde getirir. Bu noktada ideal benlik ve gerçek benlik kavramları önem kazanır. İdeal benlik/ego bir kişinin nasıl olması gereğini, gerçek benlik ise kişinin gerçekte nasıl olduğu anlamlarını taşır. Ne kadar örtüşürlerse o kadar olumlu benlik algısı ve yüksek benlik algısına sahip olurlar (78,79).

Benlik saygısının saldırgan davranışlarla da ilişkili olduğu, yüksek benlik saygısı ve narsistliğin bir arada olması halinde daha fazla düzeyde saldırganlık olduğu ortaya konmuştur. Düşük benlik saygısına sahip kişilerin eleştiriye açık olmadıkları, kendilerini kontrolde dışa bağımlı oldukları belirtilmiştir. Ayrıca insan ilişkilerinde ruhsal açıdan yaşanan yaralanma, sevgisizlik, değer verilmemesi, kendini ifade etmede güçlük, ağır baskı altında kalma sağlıklı benlik gelişimini etkiler. Yaşanmış ruhsal yaralanmalar unutulmadığından ötürü intikam duygusu sürekli bir hal alabilir. Daha öncede belirtildiği gibi şiddet içsel kontrol düzenekleri ve saldırganlık dürtüsü arası dengenin bozulması halinde görülür (11,49,71,80).

2.9. Ceza İnfaz Kurumları

Ülkemizde 10/04/2013 tarihi itibarıyla, 293 kapalı ceza infaz kurumu, 41 müstakil açık ceza infaz kurumu, 2 çocuk eğitimevi, 5 kadın kapalı, 1 kadın açık, 3 çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumu olmak üzere toplam 345 ceza infaz kurumu bulunmakta olup, bu kurumların kapasitesi 146.705 kişiliktir. Ceza infaz kurumu ve tutukevi sayısının, işletim maliyetlerinin düşürülmesi, hizmette kalite, çağdaş infaz anlayışı doğrultusunda hızla azaltılması gereğiyle uluslararası normlara uymayan ve fiziki şartları ve kapasiteleri itibarıyla eğitim ve iyileştirmenin kısıtlı yapıldığı ya da hiç yapılamadığı küçük ilçe ceza infaz kurumlarından son altı yılda toplam 151 ilçe ceza infaz kurumu kapatılmıştır (81).

Aynı zamanda çağdaş anlayışa uygun yeni ceza infaz kurumlarının yapılması zorunluluk arz etmektedir. Yukarıda belirtilen açıklamalar doğrultusunda 01 Mayıs 2006 yılından bu yana yürütülen çalışmalar çerçevesinde; sağlıklı, güvenli, mekanik, elektronik donanımlı ve rehabilitasyon işlemlerine elverişli yeni ceza infaz kurumu projeleri geliştirilerek metropol kentler öncelikli olmak üzere; 23 ceza infaz kurumuna ek bina yapılmak suretiyle toplam 62.022 kapasiteli ceza infaz kurumu ve ek bina yapımları tamamlanarak hizmete alınmıştır (81).

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 18.maddesi uyarınca akıl hastalığı dışında ruhsal rahatsızlıkları bulunan hükümlüler için Adana, Elazığ, Manisa ve Samsun E-Tipi ceza infaz kurumlarında oluşturulan üniteler faaliyete geçirilmiştir. İstanbul Metris T-Tipi bünyesinde 158 kişi kapasiteli sağlık ünitesi 2009 yılında hizmete alınarak faaliyete geçirilmiştir (81).

Ceza infaz kurumlarının A,A1,A2,A3,B,C,D,E,F,H,K1,K2,L,M,T gibi kapalı, yüksek güvenli, açık ceza infaz kurumları olmakla beraber, kadın ve çocuklar için ayrı cezaevleri de bulunmaktadır. Değişik tipleri mevcut olan ceza infaz kurumlarının kapasiteleri de farklıdır. Kapasitelerine göre revir, müstakil mutfak, bulaşık ve çamaşırhane, soğuk hava deposu, mescit, berber, özel ziyaretçi mahalli, hamam ve iş atölyeleri bulunmaktadır.

Binalar kaloriferli olup kadın ve çocuk hükümlüler ile jandarmanın da kurumda ayrı bir bölümü mevcuttur (81).

2.10. Kadın Konukevleri/Sığınma Evleri

Kadın Konukevleri; herhangi bir şiddet türüne maruz kalan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak sureti ile kalabilecekleri ve kadın konukevi, sığınma evi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış kuruluşlardır. Temel amaç, kadınların ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesidir. Bu kuruluşlarda gizliliğin korunması önemlidir (82).

Sığınma evine yönlendiren birimlerin başlıcaları kolluk kuvvetleri (polis, jandarma), adli merciler ve sağlık kurumlarıdır. Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) ve belediyelerin de sunduğu değişik hizmetler bulunmaktadır. Bu kurumlar doğrudan sığınma evine yerleştirme yapmaz. Yerleştirme Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) aracılığı ile yapılır (33,82).

ŞÖNİM, şiddet mağdurlarının sorunlarını çözmek ve durum tespiti (hangi desteğe ihtiyaç var, sığınma evine kabul edilip edilmeyeceği gibi) ile yönlendirmenin yapıldığı birimlerdir. Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu il ve ilçe müdürlüklerinde, belediyelerde, STK'ların bünyesinde hizmet veren ve sığınma evlerine yerleşmek için ilk başvuru kuruluşlardır. Mesai saatleri içerisinde hizmet veren birimin görevi mesai saatleri dışında çağrı merkezlerince (ALO 183) yürütülmektedir (33,82).

Sığınma evlerinin temel özellikleri şunlardır:

- 1.Kamu hizmeti sunarlar.
- 2.Kar amacı güdülmez ve tüm hizmetler ücretsizdir.
- 3.Sığınma evinde yararlanan bireylerin yararı gözetilir.
- 4.Belli bir zaman süresince hizmet verirler.
- 5.Kamu hizmeti verdiği için şeffaftır, hesap verebilir ve denetlenebilir.

Konukevinin fiziki özellikleri ise şöyledir:

- (1) Konukevi binasının, resmi kurumlara ulaşımı kolay olan, dış güvenliği etkin olarak sağlanabilen, kolluk birimlerine yakın yerlerde ve dış görünüşü itibariyle bulunduğu mahalde dikkat çekmeyecek özellikte bir yapı olmasına özen gösterilir.

(2) Kadın ve çocukların güvenliği açısından avlusu ya da duvarla çevrelenmiş bahçesi olan korunaklı müstakil binalar tercih edilir. Açılacak konukevleri kiralama yöntemiyle de temin edilebilir.

(3) Konukevi, en az yirmi, en fazla kırk kişi kapasiteli olarak kurulur.

(4) Konukevi fiziki özellikler itibariyle aşağıdaki nitelikleri taşır:

a) Çalışanların ihtiyaçlarını karşılayacak sayı, büyüklük ve donanımda idari bölüm ve bürolar bulunur.

b) Sosyal çalışma görevlisinin konukevine kabulü yapılan kadın ve beraberindeki çocuklar ile mesleki çalışmalarını yapabileceği en az bir bireysel görüşme odası bulunur. Görüşme odasının aydınlık, ferah olmasına dikkat edilir.

c) Her kadın için, var ise çocukları ile birlikte kalabileceği bir oda bulunur. Bir oda, en fazla iki kadın tarafından paylaşılabilir. Bebekli kadınlar için tek kişilik odalar bulunmasına ve odalarda kadınlar için ranza sisteminin kullanılmamasına özen gösterilir.

ç) Odalarında banyo ve tuvalet bulunmayan binalarda ortak kullanılacak banyo ve tuvaletler en fazla üç kadın tarafından paylaşılacak sayıda olur. Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hizmete açılacak konukevlerinde odalarda bağımsız tuvalet ve banyo olmasına özen gösterilir.

d) Konukevinin kapasitesine uygun sayı ve genişlikte salon, oturma odası, yemek odası ve kadınlar için etkinlik odası bulunur.

e) Çocuklar için kreş, eğitim ve rehabilitasyon, oyun ve etkinlik odaları ile çalışma odaları bulunur.

f) Ayrıca mutfak, kiler, depo, çamaşırhane, kurutma, ütü odası ve ihtiyaç duyulabilecek diğer bölümler bulunur.

g) Bina, fiziksel koşulları ve bulunduğu yerin iklimi dikkate alınarak ısıtılır ve soğutulur.

(5) Konukevi binalarının engelliler için erişilebilir olması sağlanır.

Kadın konukevlerinde güvenlik, danışmanlık, yönlendirme, psikolojik destek, hukuki destek, tıbbi destek, geçici maddi destek, iş bulma konusunda destek, burslar ve çeşitli etkinlikler

yönünde hizmetler sunulmakta olup; hizmet sunumuna yetecek sayı ve nitelikte, tercihen kadın çalışanlar arasından, psikoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun sosyal çalışma görevlileri ile hemşire, çocuk eğiticisi, memur, aşçı ve bakım elemanı istihdam edilir. İşin niteliğine göre dış güvenlik personeli ve şoför olarak erkek çalışan istihdam edilebilir (82).

Avrupa Birliği standartlarına göre nüfusu 7500 ü geçen tüm birimlerde kadın sığınma evleri açılmalıdır. Ülkemizde ise nüfusu 50 bini geçen belediyelere kadın ve çocuklar için koruma evleri açma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu nedenle de sayısı yetersizdir. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) nun desteklediği, Altınay ve Arat tarafından yürütülen 2007 yılında yapılan çalışmada kadınların %85'i bu düşünceyi paylaşmaktadır (33,37,82).

2.11. Şiddet, suçluluk utanç duygusu ve hemşirelik

Bir toplumun geleceğine daha güvenle bakabilmesi, şiddetin o toplumda azalması ile yakından ilişkilidir. Şiddet, hangi boyutta olursa olsun karşı konulması gereken bir durumdur. Bu anlamda şiddetin önlenmesi, mevcut risklerin tanımlanması ve sonrasında mevcut sorunlara yönelik çalışmalar oldukça önemlidir.

DSÖ şiddet davranışını önlemedeki yükümlülükleri şöyle açıklamaktadır:

Şiddet nedenlerinin-risk faktörlerinin tanımlanması

Şiddet olgularına sosyal destek ortamının yaratılması ve acil tıbbi tedavinin verilmesi

Multidisipliner bir ekiple merkez yaklaşımının oluşturulması (30).

Şiddeti önleme çalışmalarında; bilinmeyen yönlerin de ortaya konması, şiddet mağdurlarının korunması ve şiddet uygulayıcıların ıslahı çabaları ön plandadır. Şiddetin fiziksel, ruhsal, cinsel boyutta hasarının olması sosyal hizmetler, kolluk kuvvetleri, adalet sistemi ve sağlık sektörü gibi pek çok hizmet alanını, sorumluluk ve roller bakımından paydaş kılmaktadır (33,66,83).

Adalet Sistemi ve kolluk güçleri tek başına çözüm yolu olmamakla birlikte önemli bir yere sahiptir. Medeni Kanun, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 4857 sayılı İş kanunu, Anayasa, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklikler ve henüz uygulamaya konmamış yasa tasarıları bu anlamda önemli

yaklaşımlardır. Vatandaşların şiddet konusunda hangi hukuksal yollara başvuracağı hususunda farkındalıklarının artırılması, gerek kitlesel iletişim araçları, eğitim kurumları gerekse kolluk güçlerince verilecek eğitimlerle sağlanabilir. Bu gereksinim, eski 4320 sayılı kanuna ilişkin Türkiye genelinde yapılan çalışmanın sonuçları ile de (kanunu bilen kadın oranı %57.2) doğrulanmaktadır (84) .

2.11.1. Sağlık sektörü ve hemşirelik

Adli Tıp alanının toplumsal yapıyı yansıtır özellikle uygulamaları, kadına yönelik şiddet konusunda da göze çarpmaktadır. Şiddete maruziyeti, mağdurun uğradığı zararları minimize etme, en önemlisi şiddetin önlenmesinde, adli tıp ve adli birimlerle işbirliği önemlidir. Şiddetin belgelenmesi, yasal makamlara bildirilmesi, tedavi ve bakımı aşamasında tüm sağlık ekibi de önemli roller üstlenmektedir. Bu ekibin bir üyesi olan hemşireler, aile içi kadına yönelik şiddetin tanımlanması, sevki, yüksek riskteki grupların (kadın, çocuk ya da aile) desteklenmesi ve bakımında üstlendikleri rolle, şiddetin doğuracağı sonuçların azaltılmasında etkili olabilir (12,14,84-86).

Ülkemizde hala önemi benimsenmeyen adli hemşirelik; adli bilimlerin hemşirelerin biopsikososyal eğitimleri ile birleştirilerek, bilimsel araştırma ve travma tedavisinde, ve/ya da şiddet fail ve mağdurlarının ölümü, kriminal aktivite, ve travmatik kazalarda adli olaylara uygulanmasıdır. Bu nedenle uygun yaklaşım ve adli hemşirelik modelinin gelişiminde önemli olan kurslar, konferanslar ve eğitimlerin bu alanda eğitimi olan kişiler tarafından yürütülmesine gereksinimi vardır (87). Adli hemşireliğin çalışma alanlarından bazıları; klinik adli hemşirelik, cinsel saldırı muayenesinde hemşirelik, adli psikiyatri uygulamalarında hemşirelik, cezaevlerinde hemşirelik alanları ile hem mağdur hem de şiddet uygulayıcı için yeniden toplumsallaşma aşamasında önemli bir yere sahiptir. Adli muayene hemşiresinin (AMH) rol ve sorumlulukları hastanın adli gereksinimleri sonucunda mağdurla kesişir. Güvenlik konuları da adli muayene hemşiresinin alanındadır (diğer tıbbi uygulayıcı ve yasal sistem). Klinik araştırmacı olarak, AMH hasta haklarını korumak, otonomi ve güvenliğinin ve kendisiyle zamanında yüzleşmesini kolaylaştırıcı yaklaşımlarda bulunur (12,15).

Cezaevlerinde çalışan hemşireler sağlıklı ve güvenli bir çevre oluşturmak için, gözlem ve risk değerlendirmesi yapmak, risk varlığında ise gerekli danışmanlık ve psikososyal desteğin sağlanmasında rol oynarlar (88). Cezaevi hemşireliği; eğitim düzeyi düşük, özbakım eksikliği

bulunan, madde kullanımı öyküsü ve ruhsal sorunları olma ihtimali bulunabilen, saldırganlık eğilimi olabilen ve ailesinden yetersiz destek görebilen bireylerle karşılaşılan zor bir iştir. Cezaevinde çalışan hemşireler acil durumlarda temel yaşam desteğini sağlayabileceği gibi doktoru ya da acil sağlık hizmeti veren birimleri arayarak hasta hakkında gerekli bilgileri tam olarak verebilirler. Hemşireler cezaevlerinde yalnızca acil sağlık hizmeti gereksinimine yanıt vermekle kalmayıp enjeksiyon, yara bakımı ve pansuman, ilaçların verilmesi, tedaviye uyumun ve sürekliliğin sağlanması için de gereklidir. Ayrıca her insanın yaşaması mümkün olan suçluluk-utanç duygusunu suçlu bireylerde erken dönemde fark ederek fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar oluşturmadan önlenmesinde önemli role sahiptir (73,89).

Bu kapsamda özetle alınabilecek önlemler;

-Alkol tüketiminin azaltılması ve madde kullanımının önlenmesi

-Toplumda kadının statüsünün geliştirilmesi: Kadınların toplumsal statülerinin geliştirilmesi ve ulaşılabilir kontraseptif yöntemler ve üreme hakları konusunda bilinçlendirilmesi, diğer sektörlerde ise eğitim düzeylerinin artırılması, yerel ve ulusal politika aktivitelerinde kadın girişimciliği düzeyinin artırılması, medyada kadının pozitif rol modelinin sunumu, toplumda kadının görseelliğinin ön plana çıkarılmaması yönünde düzenlemeler,

-Eğitimler (öğretmenlere, topluma)

-Yasal yaptırımların artırılması ve caydırıcılığın güçlendirilmesi

-Silah satış ve kullanımında kontrolün sağlanması

-Şiddet suçluluk-utanç duygusu ile baş etmede bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda öykülerde iletişimde bu duygulara dair ifadeler ortaya konuyorsa gerekli tedavilerin ve psikosyal desteğin sağlanması,

-Öfke yönetimi veya denetimi, dürtü denetimi, çatışma çözme becerilerinin geliştirilmesi

-Riskli grupların tespitine yönelik taramalarda, izlemde kurum-kuruluşların aktif rol almaları

-Hemşireler ve sağlık profesyonellerinin yasa uygulayıcılar ve adli bilimlerle işbirliği içerisinde çalışmaları, ve bu olgulara uygun yaklaşımda alanında eğitim almış hemşirelerle çalışılması

-Şiddetin semptomların tanınması, iyi bir öykü, danışmanlık ve tedavi hakkında bilgilendirilmesi yoluyla şiddetle mücadele edilebilir (12,49,56, 90).

III. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi ve Amacı

Araştırma kesitsel tanımlayıcı tip bir epidemiyolojik araştırmadır. Bu çalışma şiddet fail ve mağdurlarının şiddete bakış açıları, suçluluk utanç duyguları ve kendilik algılarının değerlendirilmesi amacıyla planlanmıştır.

3.2. Araştırmanın yapıldığı kurumlar

Araştırma TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Samsun ve İstanbul illerindeki kadın konuk evleri ile T.C. Adalet Bakanlığı Sinop E-Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda gerçekleştirilmiştir. Kurumlarda çalışmanın yürütülebilmesi için ilgili bakanlıklardan gerekli izinler alınmıştır (EK 1,2).

3.2.1. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Konuk Evleri

Çalışma öncelikli olarak Samsun Kadın Konukevi olarak planlanmış, buranın sirkülasyonunun hızlı olması nedeni ile üç ay boyunca istenen sayıda örnekleme ulaşılamamıştır Bu nedenle Bakanlıktan yeniden izin alınarak İstanbul İl Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğünün uygun gördüğü zamanlarda İstanbul'da 2 ayrı kadın konukevinde farklı zamanlarda çalışma yürütülmüştür.

3.2.2 T.C. Adalet Bakanlığı Sinop E-Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Ceza İnfaz Kurumunun toplam alanı 62.000 m² olup; bu alanın yarısında A-B-C bloklar, açık ve kapalı görüş mahalleri, personel yemekhanesi, revir, derslikler, kamera kontrol merkezi, üç blok baş memurluklar, idari bina, atölyeler, çok amaçlı spor salonu, futbol sahası ve soyunma odaları yer alırken, yarısı bahçedir.

-Ceza ve İnfaz kurumunda 9 ar kişilik 36 adet koğuş,2 geçici koğuş, 5 özürlü koğuşu, 7 müdahale odası bulunmaktadır. Kurumdaki koğuşlarda aynı zamanda her mahkûma bir tane olmak üzere 9 oda yer almaktadır.

-Kurum üç blokta yer alan koğuşlardan oluşmakla birlikte A ve B blokta yer alan toplam 24 koğuşta 216 genç tutuklu hükümlü, C blokta yer alan 12 koğuşta ise 108 çocuk tutuklu barınabilmektedir.

Hükümlü ve tutukluların tedavi ve sağlık bakımları amacıyla kurumda bir tabip doktor, bir adet diş hekimi bulunmaktadır. Ayrıca doktor odalarının yanında 8 yatak kapasiteli bir revir koğuşu bulunmaktadır.

Kurumda idareciler dışında ve yardımcı destek hizmet personeli dışında 22 infaz koruma baş memuru, 1 öğretmen, 1 psikolog, 1 sosyal hizmet uzmanı, 146 infaz koruma memuru olmak üzere 200 personel görev yapmaktadır. Hükümlülere çeşitli alanlarda (sportif, rehabilitasyon, eğitim-öğretim v.b.) destek verilmektedir (81).

3.3.Araştırmanın Evreni Ve Örnek Seçimi

Araştırmamızın evrenini Samsun ve İstanbul Kadın Konukevlerinde kalan şiddet mağduru kadınlar ile T.C. Adalet Bakanlığı Sinop E-Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki hükümlü ve tutuklular (N=450) oluşturmuştur (çocuk hükümlüler çalışmaya dahil edilmemiştir). Gönüllülük esasının da göz önünde bulundurulması itibari ile örneklem seçimine gidilmemiştir.

Cezaevinde gönüllülerin hepsine çalışma uygulanmış (N=275), bu anketlerden 7 tanesi eksik kısımların olması nedeniyle elenmiş ve 262 anketle çalışma sonlandırılmış idi. Ancak tez izleme komitesinin kişiye karşı suçların ve hükümlülerin esas alınması tavsiyesi ile kapsam dışında olan katılımcıların anketleri çalışmaya dahil edilmemiştir ve cezaevi örneklemini 160 şiddet faili oluşturmuştur.

Kadın Konuk evlerinde ise örneklem, çalışma grubunun özelliği nedeni ile 50 kişi olarak planlanmıştır. Bu örneklemin 17 sini Samsun sığınma evinde ikamet eden kadınlar, 33 ünü ise İstanbul'da iki farklı kadın konukevinde kalan şiddet mağduru kadınlar oluşturmuştur.

3.4.Araştırmanın sınırlılıkları

-Cezaevinde kalan bireylerin genelde erkek olmakla beraber her iki cinsiyette olması, kadın konukevinde kalanların ise kadın olması,

-Grup büyüklüklerinin farklı olması,

-Kadına yönelik şiddet nedeni ile hüküm giyen bireylerle çalışmanın yürütülemediği olmasıdır.

3.5. Araştırmanın Bağımlı Ve Bağımsız Değişkenleri

Bağımlı Değişkenler

- Şiddete bakış açıları
- Suçluluk utanç düzeyleri
- Kendilik algıları

Bağımsız Değişkenler

- Yaş
- Cinsiyet
- Yaşadığı il
- Eğitim Düzeyi
- Anne Babanın Eğitim Düzeyi
- Maddi durum
- Aile tipi
- Madde kullanımı
- Kendini tanımlama
- Daha önceki suç öyküsü ve ailenin tutumu
- Şiddet türü
- Ailede veya çevrede suç işleme durumu
- Geçmiş şiddet deneyimi
- Toplumun bakış açısı
- Pişmanlık duygusu

3.6. Değerlendirme Araçları

3.6.1. Anket Formu

Araştırmacı tarafından literatür taranarak hazırlanmış olan cezaevinde kalan şiddet failleri ile kadın konuk evlerinde kalan mağdurlar için ayrı iki anket formu kullanılmıştır (EK 3,4). Genel olarak sorular birbiri ile örtüşen sorular olup, Cezaevindeki katılımcılara ait soru formunda yaş, cinsiyet, medeni durum, kendini tanıma gibi özelliklere yönelik hazırlanmış 14 soru, suç öyküsüne yönelik hazırlanmış 9 soru, şiddet öyküsü ve algısına yönelik 12 soru, toplumun bakış açısı, pişmanlık ve korkulara yönelik 3 soru olmak üzere 38 soru yer almaktadır.

Kadın Konukevindeki katılımcılarına yönelik olarak geliştirilen anket formu katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, kendini tanıma gibi özelliklere yönelik hazırlanmış 15 soru, şiddet öyküsüne yönelik 15 soru, toplumun bakış açısı, pişmanlık, şiddete karşı yaşanmış duygu ve korkulara yönelik 4 soru olmak üzere toplam 34 sorudan oluşmaktadır.

3.6.2. Suçluluk utanç ölçeği

Suçluluk-Utanç Ölçeği (SUTÖ), çeşitli durumlarda yaşanan ve depresyonla ilişkili olduğu ileri sürülen suçluluk-utanç duygusunu belirlemek amacıyla uygulanabilen kendini değerlendirme ölçeğidir. Grup olarak ta uygulanabilen ölçek, ergen ve yetişkinlere uygulanır, uygulama için zaman sınırlaması yoktur. Soru formu niteliğinde olan ölçeğin başında ölçeğin amacı ve nasıl yanıtlanacağı ile ilgili bilgiyi içeren yönerge vardır .

Suçluluk-Utanç Ölçeği'nin 1992 yılında 540 (263 kız, 277 erkek) lise ve üniversite öğrencisinden oluşan örnekleme uygulanarak geçerlik ve güvenilirlik bilgilerinin elde edildiği, iç tutarlılık Cronbach Alfa değerinin suçluluk alt ölçeği için 0.81, utanç alt ölçeği için 0.80 olarak bulunduğu belirtilmiştir (69). Bizim çalışmamızda Cronbach Alfa değeri suçluluk alt ölçeği için 0.91, utanç alt ölçeği için 0.81 olarak saptandı.

24 maddeden oluşan ölçeğin 12'si suçluluk, diğer 12'si utanç ölçeğini oluşturmaktadır. Ölçeğin yanıtlanması, her madde için "Hiç rahatsızlık duymazdım", "Biraz rahatsızlık duyardım", "Oldukça rahatsızlık duyardım", "Epey rahatsızlık duyardım", "Çok rahatsızlık duyardım" şeklinde verilen seçeneklere göre işaretlenmektedir.

Ölçeğin puanlanmasında ise verilen durumların, birey için ne derece geçerli olduğuna ilişkin, 1-5 arasında, 5'li likert biçiminde seçeneklere göre puanlanmaktadır. Ölçek, suçluluk ve utanç duyguları için ayrı ayrı puanlanmaktadır. Her bir alt ölçekten ayrı ayrı en düşük 12, en yüksek 60 puan alınır. 3, 6, 7, 11, 12, 14, 16, 17, 21, 22, 23, 24 maddeler suçluluk; 1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 13, 15, 18, 19, 20 maddeler ise utanç puanını vermektedir. Yüksek puanlar, daha çok suçluluk ya da daha çok utanç duygularına işaret eder (69,91).

3.6.3. Sosyal karşılaştırma ölçeği (SKÖ)

Ruhsal sorun belirtileri yüksek olan kişilerin, kendilerini başka insanlarla karşılaştırırken önemli kişilik boyutlarında olumsuz değerlendirme yaptıkları hipotezi ile hazırlanan “Sosyal Karşılaştırma Ölçeği”, kişinin başkaları ile kıyaslandığında kendini çeşitli boyutlarda nasıl gördüğüne ilişkin algıları ölçen, ergen ve yetişkinlere uygulanabilen likert tip bir ölçektir. Önce 5 madde halinde biçimlendirilen ölçek, daha sonra yapılmış bir çalışma sonucu bazı maddeler eklenerek 18 maddelik bir ölçek haline getirilmiş ve geçerlilik ve güvenilirliği de (Cronbach α katsayısı 0.87) yapılmıştır . Bizim çalışmamızda Cronbach α katsayısı 0.900, düzeltilmiş α katsayısı 0.905).

Ergen ve yetişkinlerde uygulanabilmesi, zaman sınırının olmaması, bireyin kendi kendine yanıtlayabilmesi ve uygulanmasının kolay olması Sosyal Karşılaştırma Ölçeği'nin genel özelliklerindedir. Ölçek iki kutup halinde ele alınan, 18 maddeden oluşan oluşan likert tip bir ölçektir. (76,92,93)

Bu ölçekteki maddeler; 1.Yetersiz-Yeterli, 2.Beceriksiz-Becerikli, 3.Başarısız-Başarılı, 4.Sevilmeyen Biri-Sevilen Biri, 5.İçedönük-Dışadönük, 6.Yalnız-Yalnız Değil, 7.Dışta Bırakılmış-Kabul Edilmiş, 8.Sabırsız-Sabırlı, 9.Hoşgörüsüz-Hoşgörülü, 10.Söylenileni Yapan-İnsiyatif Sahibi, 11.Korkak-Cesur, 12.Kendine Güvensiz-Kendine Güvenli, 13.Çekingen-Atılgan, 14.Dağınık-Düzenli, 15. Pasif-Aktif, 16. Kararsız-Kararlı, 17.Antipatik-Sempatik, 18.Boyun Eğici-Hakkını Arayıcı olarak oluşturulmuştur

Ölçeğin her maddesi 1-6 arası puan alan; minimal 18, maksimal 108 puan arasında değer almaktadır. Ölçekte yüksek puanlar olumlu kendilik/benlik algısına, düşük puanlar olumsuz kendilik/benlik algısına işaret etmektedir (92,93).

3.7. Verilerin toplanması ve değerlendirilmesi

Kişilere anket formu uygulama öncesi ilgili birimlerin bağlı olduğu bakanlıklardan gerekli izinlerin alınması ardından (EK 1,2) çalışmanın yürütüleceği birimlerle görüşmeler yapılmıştır. Her iki kurumda da veri toplama aşamasında ilgili bakanlıkların özen göstermemizi istediği hususlar, çalışmanın yürütüldüğü kurum yöneticilerinin de yardımı ile hassasiyetle uygulanmıştır. Anketler, kurumların belirledikleri tarihlerde yüz yüze görüşme tekniği ile bireylerin yanlarında bulunarak gösterilen alanlarda birebir doldurulmuştur. Araştırmanın uygulama aşamasında veri toplama süreci ortalama 40 dakika idi.

Sinop E tipi cezaevinde anketler bakanlığın belirtmiş olduğu 01.03.2012-31.05.2012 tarihleri arasında (10-20.03.2012) 3 ayrı görüşme sonucu tamamlanabilmiştir.

Samsun Kadın Konukevinde yürütülmesi planlanan çalışmamızda birimin istasyon hizmeti sunması, gönüllülük esasının öncelikli olması nedeni ile Haziran-Eylül 2012 ayları arasında sadece 17 kişinin katılımı sağlanabilmiştir. Bunun üzerine çalışmanın İstanbul'da yürütülmesi adına sunduğumuz izin talebimizin olumlu sonuçlanması ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İstanbul İl müdürlüğünün farklı semtlerde yönlendirdiği kurumlarda 3 ayrı Kadın Konukevi ziyareti ile 33 kişiye daha ulaşılabilmektedir. Öncelikle kişilere tarafımızca çalışmanın amacı ve beklentiler açıklanmış akabinde isteyenler çalışmaya dahil edilmişlerdir.

Verilerin dijital ortama aktarılmasını takiben İstatistiksel değerlendirme, SPSS 20 istatistik paket programı kullanılarak yapıldı. Ölçeklerin güvenilirliği için Güvenilirlik Analizi yapıldı. Ölçülebilen verilerin normal dağılıma uygunlukları Tek Örnek Kolmogrov Smirnov testi ile bakıldıktan sonra normal dağılım göstermediği için gruplar arası kıyaslamalarda Mann Whitney U testi uygulandı. Değişkenler arasında ilişki Spearman Korelasyon Analizi ile değerlendirildi. Niteliksel verilerde Pearson χ^2 testi, Yates Düzeltmeli Pearson χ^2 testi, Fisher's Kesin χ^2 testi ve Kolmogrov Smirnov İki Örnek Testi kullanıldı. İleri analizde birden fazla bağımsız değişkenin etkisini araştırmak için Bağımsız Örneklem İki Yönlü Varyans Analizi kullanıldı. Tanımlayıcı istatistikler olarak aritmetik ortalama±standart sapma verildi. Tüm istatistikler için anlamlılık sınırı $p<0.05$ olarak seçildi.

IV. BULGULAR

Araştırmanın sonunda 210 katılımcıya (160 cezaevi, 50 sığınma evi) ait verilerin analizi yapıldı.

4.1. Tanımlayıcı Özellikler

Katılımcıların genel olarak yaş ortalaması 34.86 ± 9.40 olup (18-65), cezaevi grubunda yaş ortalaması 35.72 ± 9.50 , ortancası 35 (18-65); sığınma evi grubunda 32.08 ± 8.58 , ortancası 34 (19-57) olarak saptanmıştır. Çalışmamızın bir sınırlılığı olan cinsiyet faktörü açısından dağılıma baktığımızda cezaevi grubunda 8 (%5) kadın, 152 (%95) erkek; sığınma evi grubunun tamamını kadınlar (50 kişi) oluşturmuştur. Cinsiyet bakımından gruplar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2: 167.26, p=0.000$).

Araştırmamızdaki cezaevi grubunun 48 (%30.4)'i köyde, 16 (%10.1)'si ilçede, 94 (%59.5)'ü ilde yaşamlarını geçirmiştir. Sığınma evlerindeki kadınlar için bu değerler sırasıyla 9 (%18), 8 (%16) ve 33 (%66) tür. Yaşam yeri açısından gruplar arasında fark bulunmamıştır ($X^2: 3.52, p=0.172$).

Cezaevinde kalan bireylere yöneltilen “siz cezaevinde iken ailenizin bakımını kim üstlendi?” sorusuna 15 (%9.4) kişi bakıma ihtiyaçları yok kendilerine yetebilirler, 23 (%14.4) kişi eşinin, 57 (%35.6) kişi kendi anne-babasının, 4 (%2.5) kişi eşinin anne babasının, 39 (%24.4) kişi kardeşlerinin ve 22 (%13.8) kişi ise diğer seçeneği ile çocuklarının (4 kişi), akrabalarının (1 kişi), Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)'nin (2 kişi) üstlendiğini belirtmiştir. 15 kişi diğer seçeneğini işaretleyerek birden fazla kişinin desteğiyle ailelerinin yaşamlarını sürdürdüğünü ifade etmiştir.

Katılımcıların 112 (%53.6)'si çocuk sahibi olup, çocuk sahibi olma durumuna göre gruplar içerisinde dağılım cezaevinde 75 (%46.9) kişi, sığınma evinde ise 37 (%75.5) kişidir. Genel olarak çocuk sayısı ortancası 1 (0-10) idi. Çocuk sayısı dağılımları açısından sığınma evlerinde 1 çocuğa sahip olan 9 (%18) kişi, 2 çocuğa sahip olan 17 (%34) kişi, 3 çocuğa sahip olan 6 (%12) kişi, 4 çocuk ve üzerine sahip olanlar ise 5 (%10) kişidir. Cezaevinde 1 çocuğa sahip olan 18 (%11) kişi, 2 çocuğa sahip olan 27 (%17) kişi, 3 çocuğa sahip olan 12 (%8) kişi ve 4 çocuk ve üzerine sahip olanlar 18 (%11) kişidir. Çocuk varlığı ve sayısı açısından gruplar arasında farklılık tespit edilmiştir ($X^2: 11.243, p=0.001; Z: 1.67, p=0.007$).

Katılımcılarımızdan kendilerini tanımlamalarını istediğimizde cezaevi grubundaki katılımcılardan 29 (%18.1)'u sakınım, 17 (%10.6)'si açık sözlüyüm, 21 (%13.1)'i içine kapanığım, 35 (%21.9)'i sorunları konuşarak çözerim, 11 (%6.9)'i çabuk sinirlenip parlarım, 47 (%29.4)'si diğer şekilde birden fazla seçeneği bir arada belirtmiştir. Kadın konukevlerinde kalan kadınlardan 10 (%20)'u kendisini sakınım, 1 (%2)'i açık sözlüyüm, 9 (%18)'u içine kapanığım, 21 (%42)'i sorunları konuşarak çözmeye çalışırım, 3 (%6)'ü çabuk sinirlenip parlarım, 1 (%2)'i sık sık tartışmaya girerim, 5 (%10)'i diğer şekilde tanımlamıştır. Kendilerini tanımlama ifadeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur ($Z:1.196, p=1.115$).

Bazı sosyodemografik özelliklere ilişkin bulgular Tablo I'de verilmiştir.

Tablo I: Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı

Özellik	Cezaevi		Sığınma evi	
	Sıklık (N)	Yüzde (%)	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Medeni Durum		X²: 25.46		p=0.000*
Evli	55	34.4	21	42.0
Bekar	91	56.9	12	24.0
Ayrı yaşıyor	14	8.8)	17	34.0
Aile türü		X²:9.85		p=0.007*
Çekirdek aile	62	38.8	18	37.5
Geniş aile	58	36.3	8	16.7
Parçalanmış aile	40	25.0	22	45.8
Eğitim düzeyi		Z:1.21		p=0.106**
Okur-yazar değil	11	6.9	5	10.0
Okur-yazar	8	5.0	3	6.0
İlkokul	54	33.8	23	46.0
Ortaokul	33	20.6	7	14.0
Lise	49	30.6	9	18.0
Üniversite	5	3.1	3	6.0
Gelir durumu		X²:14.1		p=0.001*
İyi	43	26.9	6	12.0
Orta	80	50.0	19	38.0
Kötü	37	23.1	25	50.0
Cezaevi/sığınma evi öncesi çalışma durumu				
Ev hanımı	6	3.8	26	52.0
Memur	2	1.3	1	2.0
Serbest	61	38.1	3	6.0
İşçi	70	43.80	19	38.0
İşsiz	21	12.5	1	2.0
Emekli	1	0.6	0	0.0

*Ki-kare testi **İki örneklem Kolmogrow Smirnow Testi

Tablo II: Araştırma gruplarının annelerinin ve babalarının eğitim düzeyleri

Özellik	Cezaevi		Sığınma evi	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
	(N)	(%)	(N)	(%)
Anne Eğitim Düzeyi	p=0.604, p>0.05			
Okur-yazar değil	57	35.6	24	48.0
Okur-yazar	21	13.1	6	12.0
İlkokul	67	41.9	16	32.0
Ortaokul	9	5.6	3	6.0
Lise	5	3.1	1	2.0
Üniversite	1	0.6	0	0
Baba Eğitim Düzeyi	p=0.986, p>0.05			
Okur-yazar değil	33	20.8	9	18.0
Okur-yazar	27	17.0	10	20.0
İlkokul	71	44.7	22	44.0
Ortaokul	13	8.2	8	16.0
Lise	10	6.3	0	0.0
Üniversite	5	3.1	1	2.0

Kolmogrow Smirnov Testi

Tablo III: Madde kullanım durumlarına göre dağılım

Grup	Sigara Kullanımı		Alkol Kullanımı		Uyuşturucu Madde Kullanımı*		Tiner Kullanımı	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Cezaevi	85(%53)	75(%47)	34(%21)	125(%79)	27(%17)	132(%83)	6(%4)	154(%96)
Sığınma evi	29(%58)	21(%42)	5(%10)	45(%90)	0	50(%100)	0	50(%100)
	X ² : 0.19 p=0.659		X ² :2.54 p=0.111		X ² :8.30 p=0.004		X ² :1.93 p=0.339	

*Uyuşturucu ve alkol kullanımında cezaevi grubunda bir kişi bu soruları yanıtlamamıştır. **Ki-kare Testi

Madde kullanımına ilişkin dağılım tablo III' te gösterilmektedir. Sigara (p=0.659), alkol (p=0.111) ve tiner (p=0.339) kullanımı açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Uyuşturucu madde kullanımı açısından ise gruplar açısından farkın istatistiksel önemliliğinin olduğu belirlenmiştir (p=0.004).

3.2. Suçla İlişkili Bulgular

Cezaevlerindeki hükümlülerin çocukluk ve gençlik yıllarına ilişkin suç öyküsüne baktığımızda 81 (%51) kişi hiç suç işlemediğini, 14 (%9) kişi ufak tefek hırsızlıklar yaptığını, 1 (%1) kişi kumar oynadığını, 5 (%3) kişi uyuşturucu madde kullandığını, 19 (%12) kişi mahalle arkadaşları ile kavga ettiğini, 30 (%19) kişi diğer şikkını işaretleyerek birkaç seçeneği bir arada işlediğini belirtmiştir. 8 (%5) kişi evden kaçma gibi suça neden olabilecek risk faktörü ifade etmiştir. Çoklu şıklar arasında yine mahalle arkadaşları ile kavga önemli bir yere sahipti.

Aile ve çevrenin çocukluk ve gençlik yıllarında işlemiş oldukları suça tepkilerini değerlendirdiğimizde (n=79) ailelerinin işledikleri suçu kesinlikle onaylamadıklarını ifade edenler çoğunluğu oluştururken (65 (%82.3) kişi), 7 (%8.9) kişi işledikleri suça kayıtsız kaldıklarını, 2 (%2.5) kişi kendisine hak verdiklerini, 1 (%1.3) kişi işlediği suçu ailesinin istediğini, 4 (%5) kişi ise diğer seçeneğini belirtmiştir. Çevrenin tepkileri ise sırasıyla 49 (%62), 16 (20.3), 5 (%6.3), 3(%3.8), ve 6 (%7.6) kişi idi. Daha önce hüküm giyme, suç türü, aile ve çevrenin suça ilişkin tepkileri, aile ve arkadaş çevresinde suç öyküsü Tablo IV te gösterilmiştir.

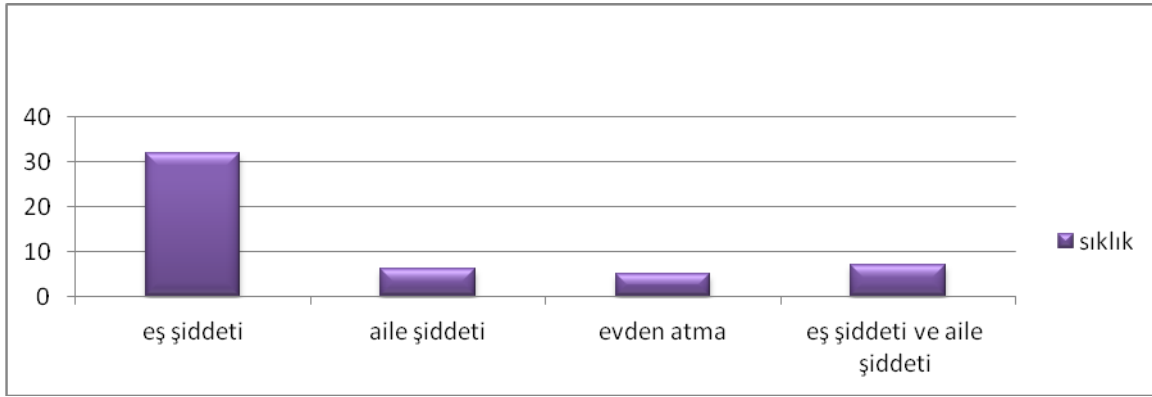
Tablo IV. Cezaevinde kalan bireylerin suça ilişkin özellikleri

Özellik	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Daha önce suç öyküsü		
Var	56	35.0
Yok	104	65.0
Şuan hüküm verilen suç türü		
Gasp	16	10.0
Adam öldürme	84	52.5
Kız kaçırma	8	5.0
Adam yaralama	33	20.6
Cinsel saldırı	18	11.3
Adam kaçırma	1	0.6
Şuan işlenen suça aile tepkisi		
İşlediğim suçu kesinlikle onaylamadılar	120	75.0
İşlediğim suça kayıtsız kaldılar	8	5.0
Bana hak verdiler, anlayışla karşıladılar	17	10.6
Bu suçu işlememi onlar istedi	1	0.6
Diğer	14	8.8
Şuan işlenen suça çevre tepkisi		
İşlediğim suçu kesinlikle onaylamadılar	109	68.1
İşlediğim suça kayıtsız kaldılar	15	9.4
Bana hak verdiler, anlayışla karşıladılar	21	13.1
Bu suçu işlememi onlar istedi	3	1.9
Diğer	12	7.5
Ailede suç öyküsü		
Var	35	21.9
Yok	125	78.1
Arkadaş çevresinde suç öyküsü		
Var	82	51.3
Yok	78	48.8

3.3. Şiddete İlişkin Bulgular

Kadın konukevlerine başvuru zamanlarını incelediğimizde katılımcıların 3 (%6)'ü ilk şiddet gördüğünde başvurduğunu, 5 (%10)'i şiddet uygulaması sıklaştığında, 6 (%12)'sı hayati tehlike oluştuğunda, 6 (%12)'sı ailesi şiddet görmesine rağmen destek vermediğinde, 25 (%50)'i artık dayanamayacağını hissettiğinde başvurduğunu belirtmiştir. Birden fazla seçenek işaretleyenler ayrı kodlanmış olup (5 (%10) kişi), dağılımı şöyledir: şiddet uygulaması sıklaştığı ve hayati tehlike oluşup dayanamayacağını hissettiğinde başvurduğum diyen 1 kişi, ailesi şiddet görmesine rağmen destek vermediğinde ve artık dayanamayacağını hissettiğinde başvuran 1 kişi, hayati tehlike oluşup şiddet çocuklarına yöneldiğinde başvuran ise 3 kişi idi.

Şekil 1: Sığınma evine başvuru nedeni

Kadın konukevlerinde kalış süreleri ortalamasının 27 gün olduğu (min. 1 gün – max. 270 gün), başvuru nedenlerinde ilk sırayı eş şiddetinin aldığı belirlenmiştir (Şekil 1).

Tablo V: Cezaevinde ve sığınma evinde kalan bireylerde şiddet öyküsü

Değişken	Cezaevi		Sığınma evi	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
	(N)	(%)	(N)	(%)
Yaşam boyu şiddet maruziyeti				
Evet	66	41.0	49	98.0
Hayır	94	59.0	1	2.0
Şiddet sıklığı				
1 kez	9	13.6	1	2.0
2kez	6	9.1	0	0
3 ve üzeri	51	72.3	5	10.2
Oldukça fazla,hatırlamıyorum	0	0	18	36.7
Yıllardır	0	0	21	42.9
Evlendiğimden beri	0	0	4	44.0
Şiddet uygulayan *	n=68		n=49	
Baba	26	38.2	4	8.2
Anne	2	2.9	1	2.0
Eş	4	5.9	24	49.0
Akraba	4	5.9	1	2.0
Diğer	32	47.1	19	38.8

*cezaevi grubunda 2 kişi şiddet görmedim demesine karşın baba şiddeti belirtmiştir ve frekans dağılımı n=68 üzerinden hesaplanmıştır.

Şiddet maruziyeti bakımından gruplar arasında istatistiksel olarak farkın önemli olduğu saptanmıştır ($X^2=47.260$, $p=0.000$). Şiddet uygulayan bakımından cezaevi grubunda diğer seçeneğinin içeriğinde önemli bir kısmı ebeveyn ve kardeş (7 kişi) ile kolluk güçleri (7 kişi) oluştururken, asker (2 kişi), öğretmen (1 kişi), yabancı (2 kişi), arkadaş (4 kişi), mahkumlar (2 kişi) olarak ifade edildi. 6 kişi ise şiddet uygulayanı belirtmek istememiştir. Şiddet uygulayan bakımından gruplar arası farkın istatistiksel olarak önemli olduğu ($p=0.008$), cezaevi grubunda şiddetin daha çoğunlukla baba tarafından uygulandığı, konukevlerinde ise kadınların eşlerinden daha sık şiddete maruz kaldığı saptanmıştır.

Sığınmaevlerindeki kadınların şiddet türlerine göre maruziyetlerine baktığımızda fiziksel şiddet 7 (%14), cinsel şiddet 1 (%2), duygusal şiddet 2 (%4), sözel şiddet 1 (%2), ekonomik şiddet 1 (%2), tüm şiddet türlerine maruz kaldım diyen 12 (%24), fiziksel ve ekonomik şiddet 2 (%4), fiziksel ve cinsel şiddet 1 (%2), fiziksel ve sözel şiddet 5 (%10), duygusal ve fiziksel şiddet 3 (%6), cinsel şiddet dışındaki şiddet türlerine maruziyet 2 (%4), duygusal,sözel ve ekonomik şiddet bir arada deneyimlemiş 2 (%4), fiziksel, duygusal ve sözel şiddet 6 (%12), fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet 1 (%2), ekonomik şiddet dışındaki şiddet türlerine maruziyetin 2 (%4) olduğu belirlenmiştir. En sıklıkla maruz kalınan şiddet türünün fiziksel, en az görüldüğü belirtilen şiddet türünün ise cinsel şiddet olduğu ifade edilmiştir. Karşılaşılan şiddete karşı aile tepkileri bakımından istatistiksel farklılık olduğu ($\chi^2=19.72$, $p=0.001$), çevre tepkileri açısından ise farkın önemli olmadığı saptanmıştır (Z: 1.12, $p=0.161$) (Tablo VI).

Tablo VI: Karşılaşılan şiddete karşı aile ve çevre tepkisi

Özellik	Cezaevi		Sığınma evi	
	Sıklık (N)	Yüzde (%)	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Karşılaşılan şiddete karşı aile tepkisi				
Onaylamadılar	28	41.8	4	8.2
Kayıtsız kaldılar	15	22.4	25	51.0
Destek oldular	7	10.4	9	18.4
Şiddet uygulayanı haklı buldular	8	11.9	5	10.2
Diğer	9	13.4	6	12.2
Karşılaşılan şiddete karşı çevre tepkisi				
Onaylamadılar	26	38.2	9	18.4
Kayıtsız kaldılar	23	33.8	16	32.7
Destek oldular	8	11.8	17	34.7
Şiddet uygulayanı haklı buldular	5	7.4	6	12.2
Diğer	6	8.8	1	2.0

Siddet mağduru olan bireylerin şiddet uygulama durumlarını incelediğimizde sadece 2 kişi şiddet uyguladığını (bir kişi çocuğuna, bir kişi ise eşine ve kayınvalidesine karşı) belirtmiştir.

Tablo VII: Cezaevi ve Sığınma evinde kalan katılımcıların şiddete ilişkin görüşleri

Özellik	Cezaevi		Sığınma evi	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
	(N)	(%)	(N)	(%)
Şiddeti hak etme	Z=1.30		p=0.069	
Evet	56	35.0	7	14.0
Hayır	95	59.4	43	86.0
Bazen	9	5.6	0	0.0
Hak edilme nedeni	Z=1.05		p=0.220	
Sürekli karşılık verme	9	13.8	0	0.0
İstenilen bir şeyi yerine getirmeme	4	6.2	1	14.3
Önemsenen kişilerce onaylanmayan bir işi yapma	3	4.6	0	0.0
Aşağılama,hakaret	39	60.0	2	28.6
Önemsenen kişilere saygısızlık etme	5	7.7	1	14.3
Diğer	5	7.7	3	42.9
Kaba kuvvetle karşılaşılması halinde tutum	Z=0.95		p=0.328	
Polise başvurmalı	90	56.6	36	72.0
Aynı şiddetle karşılık vermeli	8	5.0	0	0.0
Kabullenip sessiz kalmalı	2	1.3	2	4.0
Kendini savunmalı	44	27.7	9	18.0
Diğer	15	9.4	3	6.0
Şiddet sorumlusu	Z=1.97		p=0.001	
Mağdur	52	36.4	2	4.0
Şiddet uygulayıcı	85	59.4	47	94.0
Herikisi	4	2.8	1	2.0
Devlet,toplum,ailem	2	1.4	0	0.0

*Kolmogrow Smirnow Testi

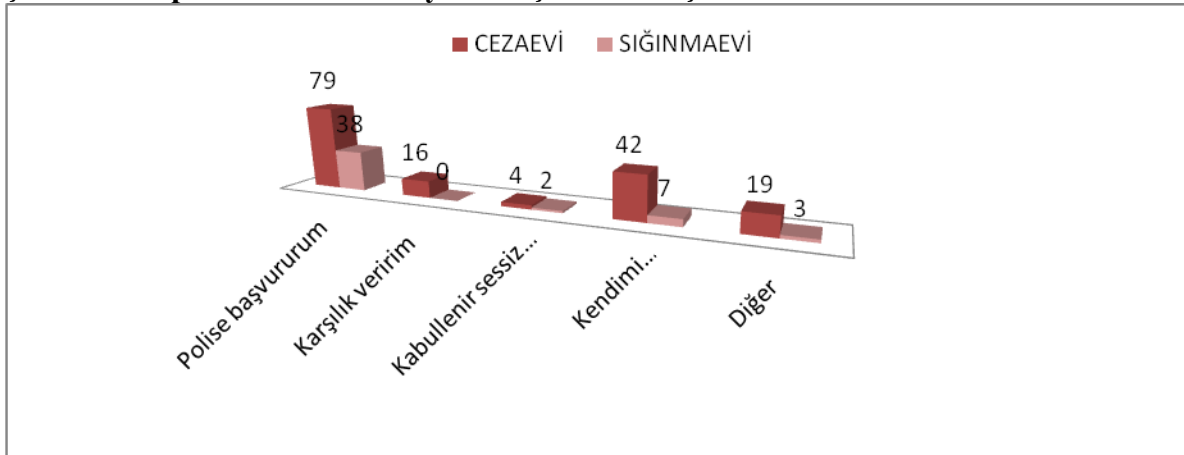
Araştırmaya katılan şiddet mağduru kadınlara göre şiddette artış nedenlerinin başında %16 (8 kişi) oranında ekonomik koşullar, %16 (8 kişi) oranında madde kullanımı, %14 (7 kişi) oranında öfke, %2 (1 kişi) oranında kıskançlık, %12 (6 kişi) oranında ekonomik, madde

kullanımı, öfke ve kıskançlık seçeneklerinin hepsini, %40 (20 kişi) oranında diğer olarak birden fazla seçeneği bir arada belirtilmiştir. Bunlar içerisinde evden uzaklaştırmak, ihanet, eğitimsizlik ve ruhsal sorunlar diyen katılımcıların oranı %15 (3 kişi) idi. Tek başına kıskançlık, öfke seçeneklerinin dağılımı daha düşüktü. Cezaevinde kalan şiddet uygulayıcılar ise şiddeti arttıran nedenlerin başında %29.1 (46 kişi) oranında ekonomik nedenler, %22.8 (36 kişi) oranında öfke, %15.2 (24 kişi) oranında madde kullanımı, %6.3 (9 kişi) oranında ekonomik, madde kullanımı, öfke ve kıskançlık seçeneklerinin hepsini, %22.2 (36 kişi) oranında ise diğer seçeneği işaretlenmiştir. Diğer seçeneği içerisinde eğitimsizlik, kötü aile yaşantısı ve sosyal çevreyi bir neden olarak gösterenlerin oranı %19.4 (7 kişi) idi. Gruplar arasında İki Örneklem Kolmogrow Smirnow testine göre şiddeti arttıran nedenler açısından farklılık bulunduğu saptandı (Z: 1.45, p=0.030).

Sığınma evindeki katılımcılara kendilerine şiddet uygulanmasının gerekçeleri sorulduğunda çoğu (11 (%22) kişi) herhangi bir sebebi olmadığını, bunu ihaneti kabul etmeme (6 (%12) kişi), ekonomik nedenler (6 (%12) kişi), kıskançlık (4 (%8) kişi), madde kullanımı (5 (%10) kişi), sevgisizlik (3 (%6) kişi), hak arama (3 (%6) kişi), iftira sonucu şiddete maruz kalma (3 (%6) kişi), güç gösterisi (2 (%4) kişi), ruhsal sorunların varlığı (2 (%4) kişi), eşinin ailesinin sözüyle hareket etmesi (2 (%4) kişi), töre (1 (%2) kişi), cinsellik (1 (%2) kişi) ve ekonomik sıkıntılar (1 (%2) kişi) olarak belirtilen ifadeler izlemiştir.

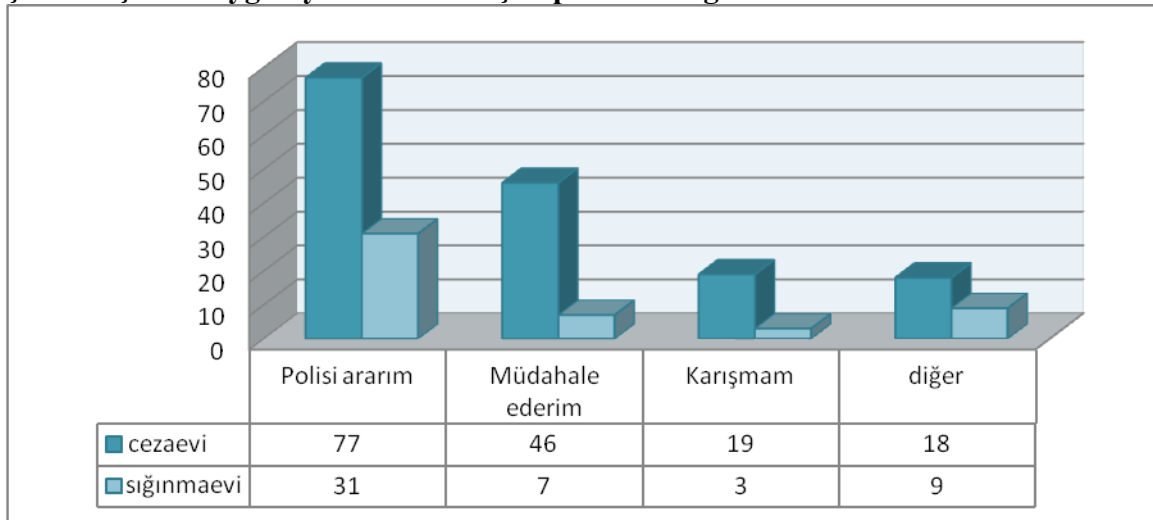
Cezaevi ve sığınma evi grubunda kendilerine yönelik bir şiddet uygulanması halinde tutumları sorulduğunda çoğunluğu polise başvuracağını, akabinde kendilerini savunacaklarını ifade etmişlerdir (Şekil 2).

Şekil 2: Grupların kendilerine yönelik şiddete karşı tutumları

Şiddet uygulayana karşı tepki konusunda dağılım Şekil 3'te gösterilmiş olup, gruplar arasında istatistiksel açıdan farklılık saptanmamıştır ($X^2:7.32$, $p=0.063$).

Şekil 3: Şiddet uygulayan birine karşı tepkilerin dağılımı

Toplum tarafından dışlanma konusunda sığınma evi grubunda 23 (%46.9) kişi endişe duyduğunu, 26 (%53.1) kişi ise endişesi olmadığını belirtirken, cezaevi grubunda 67 (%41.9) kişi endişe duyduğunu, 93 (%58.1) kişi endişesi olmadığını ifade etmiştir. Bu durum istatistiksel olarak ta anlamlı bulunmamıştır ($X^2:0.213$, $p=0.644$).

Buldukları yerden ayrılmaları halinde korkularını sorduğumuzda sığınma evindeki katılımcıların 2'si korkusu olmadığını belirtirken, 22 (%45.8)'si yeniden şiddet görmekten, 9 (%18.8)'u iş bulamamak, 3 (%6.3)'ü anne babası tarafından ve 1 (%2.1) kişi eş ve yakın çevresi tarafından kabul görmemekten korktuğunu belirtmiş, 13 (%27.1) kişi çocuğuna, namusuna, ölüm korkusuna ilişkin korkular yanı sıra birden fazla seçeneği bir arada işaretlemiştir. Cezaevinde ise 90 (%64.3) kişi iş bulamamaktan, 8 (%5.7) kişi anne ve babası tarafından kabul edilmemekten, 8 (%5.7) kişi eş ve çocukları tarafından kabul görmemekten, 4 (%2.9) kişi arkadaşları ve yakın çevresince dışlanmaktan korktuğunu belirtmiş, 30 (%21.4) kişi ise birden fazla seçeneği işaretlerken korkular arasında sosyal çevreye uyum güçlüğü, karşı tarafın şiddeti, yaşam tarzına ilişkin korkuları olduğunu belirtmiştir ($Z: 2.907$, $p=0.000$).

Grupları pişmanlık bakımından incelediğimizde cezaevi grubunda bulunanların 125 (%78.1)'i pişman olduğunu, 18 (%11.3)'i pişmanlık duymadığını ya da pişmanlık duyacak bir suç işlemediğini, 17 (%10.6)'si bazen pişmanlık duyduğunu; sığınma evindeki bulunanlardan ise 1 (%2)'i sığınma evine başvurduğundan pişmanlık duyduğunu, 43 (%86)'ü pişmanlıkları

olmadığını, 6 (%12) kişi bazen pişmanlık duyduğunu ifade etmiştir. Pişmanlık hususunda gruplar arasında istatistiksel açıdan farkın ileri derecede anlamlı olduğu belirlenmiştir ($X^2:110.139$, $p=0.000$).

3.4. Ölçeklere ilişkin verilerin analizi

Suçluluk toplam puanı ile utanç toplam ve suçluluk-utanç ölçeği toplam puanı arasında orta düzeyde ve istatistiksel yönden anlamlı bir ilişki vardır ($r=0.604$, $p<0.001$; $r=0.855$, $p<0.001$). Utanç toplam puanı ile SKÖ toplam puanı arasında $p<0.05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=0.145$, $p=0.036$) (Tablo VIII).

Sığınma evinde kalan kadınların suçluluk puan ortalaması 54.56 ± 7.89 , utanç puan ortalaması 46.38 ± 9.55 , SKÖ puan ortalaması 81.49 ± 16.05 olarak belirlenmiştir. Puan ortalamalarının dağılımı cezaevi grubunda sırası ile 48.21 ± 11.64 , 41.69 ± 10.93 ve 85.11 ± 18.48 idi. Cezaevinde bulunanların suçluluk puanları ile utanç puanlarının sığınma evinde kalan katılımcılardan daha düşük olduğu belirlenmiştir. Kendilik algılarının ise daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Gruplara göre tanımlayıcı faktörlere ilişkin ölçek puan ortalamaları Tablo IX, X da verilmiştir.

Eğitim ile ölçek puanları arasında ilişki değerlendirildiğinde, suçluluk, utanç toplam puanı bakımından gruplar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olup; (suçluluk $F=9.021$, $p=0.015$; utanç puanı $F=5.748$, $p=0.034$), cezaevinde bulunanların suçluluk puanları ile utanç puanlarının sığınma evinde kalan katılımcılardan daha düşük olduğu belirlenmiştir. Suçluluk puanı bakımından eğitim faktörü önemli değildir ($F=0.234$, $p=0.932$) ve grup eğitim etkileşimi de bulunmamaktadır ($F=1.323$, $p=0.256$). Eğitimin utanç puanı üzerinde etkisi olmadığı bulunmuştur ($F=0.984$, $p=0.507$). Benlik algıları yönünden gruplar arası farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı ortaya konmuştur ($F=0.485$, $p=0.505$). Eğitim SKÖ puanları üzerinde etkili değildir ($F=1.376$, $p=0.367$). SUÖ toplam puanı bakımından eğitim açısından gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemlidir ($F=8.438$, $p=0.016$), ancak eğitimin SUÖ toplam puanı üzerinde etkisi yoktur ($F=0.468$, $p=0.788$). Grup eğitim etkileşimi de bu anlamda söz konusu değildir ($F=1.198$, $p=0.312$). Sığınma evinde kalanların SKÖ puanları cezaevinde bulunanlara göre daha yüksektir.

Tablo VIII: Ölçeklerin alt ölçekleri ve kendi aralarındaki korelasyonu

	Suçluluk puanı		Utanç puanı		SUÖ toplam		SKÖ puanı		
	r	p	r	p	r	p	r	p	
Cezaevi	Suçluluk puanı	1.000	-	0.596	0.000*	0.865	0.000*	0.175	0.027*
	Utanç puanı	0.596	0.000*	1.000	-	0.904	0.000*	0.192	0.015*
	Ölçek puanı	0.865	0.000*	0.904	0.000*	1.000	-	0.192	0.015*
	SKÖ puanı	0.175	0.027*	0.192	0.015*	0.192	0.015*	1.000	-
Sığınma evi evi	Suçluluk puanı	1.000	-	0.471	0.001*	0.710	0.000*	0.041	0.779
	Utanç puanı	0.471	0.001*	1.000	-	0.939	0.000*	0.094	0.518
	SUÖ puanı	0.710	0.000*	0.939	0.000*	1.000	-	0.101	0.491
	SKÖ puanı	0.041	0.779	0.094	0.518	0.101	0.491	1.000	-

*Sperman Korelasyon Analizi

Tablo IX. Ölçek puanlarının bazı değişkenlere göre gruplar arasında dağılımı

Değişken	Suçluluk puanı		Utanç puanı		SUÖ toplam puanı		SKÖ puanı			
	Cezaevi	Sığınma evi	Cezaevi	Sığınma evi	Cezaevi	Sığınma evi	Cezaevi	Sığınma evi		
		X±SS		X±SS		X±SS		X±SS		
Eğitim	Okuryazar									
	değil	39.64±13.91	58.40±1.14	38.27±10.81	48.00±7.52	77.00±25.21	106.40±8.32	82.45±12.56	87.25±12.97	
	Okur-yazar	45.62±11.97	58.33±1.15	37.00±12.42	47.00±4.58	82.00±24.45	105.33±4.51	83.00±15.67	57.33±16.17	
	İlkokul	48.35±10.56	54.79±8.43	42.75±10.43	47.17±8.94	91.96±18.62	102.54±16.11	84.73±20.28	77.29±15.02	
	Ortaokul	48.35±12.43	50.57±11.12	40.76±11.32	40.00±13.98	90.26±21.21	90.57±24.30	86.35±19.40	83.57±11.94	
	Lise	50.08±11.14	54.50±4.81	41.56±10.40	47.50±7.46	91.36±19.60	102.00±9.92	84.96±18.32	93.62±13.12	
Medeni durum	Üniversite	50.20±12.91	52.00±11.27	42.40±11.28	44.00±11.79	92.60±22.65	96.00±17.69	91.40±13.94	94.33±6.35	
	Evli	50.27±10.33	55.09±7.94	43.58±11.35	47.57±9.95	93.85±19.51	102.67±16.94	84.38±17.79	80.35±13.48	
	Bekar	48.11±11.60	55.50±4.62	40.64±10.72	51.00±6.89	88.75±20.30	106.50±9.95	86.04±19.10	85.92±16.10	
	Ayrı yaşıyor	40.79±14.30	53.23±9.70	41.14±10.40	41.65±9.03	81.93±23.40	94.88±16.52	81.93±17.77	79.70±18.95	
	Çekirdek aile	50.66±11.13	53.61±6.54	41.80±10.97	45.28±8.98	92.47±20.17	98.89±13.82	87.42±13.65	85.22±14.69	
	Geniş aile	47.86±11.36	51.75±12.50	42.05±11.23	46.00±10.27	89.91±20.82	97.75±22.13	85.81±19.14	81.00±15.78	
Aile tipi	Parçalanmış aile	44.92±12.19	55.86±7.08	41.00±10.67	46.77±10.29	85.92±20.30	102.64±15.47	80.52±23.11	78.18±17.80	
	Gelir durumu	İyi	48.76±12.78	54.33±7.63	43.05±12.41	43.67±4.27	91.81±23.37	98.00±9.84	87.37±17.85	89.83±15.52
		Orta	49.20±10.00	54.53±5.96	42.07±9.90	47.00±9.19	91.27±17.72	101.53±13.75	86.17±17.99	85.84±13.66
Kötü		45.43±13.31	54.64±9.39	39.30±11.16	46.56±10.82	84.73±22.11	101.20±18.60	80.19±19.80	75.96±16.54	

Tablo XI. Ölçek puanlarının bazı değişkenlere göre dağılımı (Devamı)

Değişken	Suçluluk puanı		Utaç puanı		SUÖ toplam puanı		SKÖ puanı	
	Cezaevi	Sığınma evi	Cezaevi	Sığınma evi	Cezaevi	Sığınma evi	Cezaevi	Sığınma evi
	X±SS		X±SS		X±SS		X±SS	
Sakin	50.72±7.77	56.40±5.17	43.07±9.58	45.20±7.18	93.79±14.25	101.60±10.39	81.79±17.32	79.70±13.28
Açık sözlü	49.29±10.10	55.00±0.00	38.35±8.10	34.00±0.00	87.65±16.08	89.00±0.00	88.53±16.36	93.00±0.00
İçine kapanık	48.67±10.01	58.11±2.20	44.28±8.65	52.00±7.45	92.95±16.36	110.11±8.56	79.09±17.33	70.87±16.03
Sorunları konuşarak çözen	48.03±12.88	53.43±8.54	42.20±12.24	45.28±9.99	90.23±23.46	98.71±17.20	86.71±19.94	88.09±13.76
Çabuk sinirlenen	47.45±11.85	55.00±2.64	40.64±10.86	45.67±10.97	88.09±21.86	100.67±10.41	74.36±24.52	67.33±19.65
Tartışmaya giren	-	43.00±0.00	-	43.00±0.00	-	86.00±0.00	-	65.00±0.00
Diğer	46.38±13.82	51.20±15.25	40.77±12.48	46.80±14.48	87.15±24.16	98.00±28.63	89.94±16.37	83.80±19.60

*Diğer seçeneği birden fazla seçeneği aynı anda belirtmektedir

Gruplar arasında kendini tanıma faktörü incelendiğinde suçluluk puan ortalamaları bakımından önemli düzeyde farklılık saptanmıştır ($F=11.202$, $p=0.001$). Kendini tanıma faktörü suçluluk puan ortalamaları üzerinde etkilidir ($F=2.622$, $p=0.044$). Grup ile kendini tanıma arasında etkileşim yoktur ($F=0.148$, $p=0.980$). Utanç puanları üzerinde kendini tanıma etkili değildir ($F=2.124$, $p=0.135$), gruplar arasında utanç puanı bakımından da fark yoktur ($F=2.497$, $p=0.121$). Grup ile kendini tanıma arasında utanç puanları bakımından etkileşim söz konusu değildir ($F=0.369$, $p=0.870$). SUÖ puanları ele alındığında kendini tanıma açısından gruplar arası fark ileri düzeyde anlamlıdır ($F=7.223$, $p=0.009$), ancak kendini tanıma SUÖ toplam puanı açısından önemli bir faktör değildir ($F=2.048$, $p=0.125$). Grup ile kendini tanıma arasında SUÖ toplam puanları bakımından etkileşim saptanmamıştır ($F=0.245$, $p=0.942$). SKÖ ölçek puanları ile gruplar arası ilişki anlamlı bulunmamıştır ($F=0.760$, $p=0.388$). Kendini tanıma benlik algısı açısından önemli bir faktör olup ($F=5.816$, $p=0.006$), grup ve kendini tanıma arasında etkileşim söz konusu değildir ($F=0.354$, $p=0.879$).

Aile tipine göre yapılan istatistiksel değerlendirmede suçluluk puanlarının gruplara göre farklılık göstermediği ($F=0.574$, $p=0.158$), aile tipinin suçluluk puanı üzerinde etkili bir faktör olmadığı belirlenmiştir ($F=0.264$, $p=0.791$). Utanç puanı bakımından gruplar arası istatistiksel açıdan fark bulunmuştur ($F=23.607$, $p=0.009$), fakat aile tipi utanç puanını etkilememektedir ($F=0.138$, $p=0.879$). Benlik algısı bakımından aile tipi etkili bir faktör olup ($F=41.472$, $p=0.024$), gruplar arasında da farklılık istatistiksel olarak önemli saptanmıştır ($F=6.706$, $p=0.020$). Aile tipine göre SUÖ toplam puanı açısından gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak önemli değildir ($F=8.212$, $p=0.090$), aile tipinin SUÖ toplam puanı üzerinde etkisinin önemli olmadığı tanımlanmıştır ($F=0.102$, $p=0.907$). Grup-aile tipi etkileşimi de söz konusu değildir ($F=1.078$, $p=0.312$). Sığınma evindekilerin SUÖ toplam puanları cezaevinde bulunanlara göre daha yüksek saptanmıştır.

Gruplar arasında medeni durum ile suçluluk ve utanç puanları açısından istatistiksel bir ilişki bulunmamıştır ($F=14.236$, $p=0.058$, $F=3.271$, $p=0.208$). Medeni durum, suçluluk ve utanç puanları üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir ($F=2.316$, $p=0.302$, $F=0.918$, $p=0.521$). Grup ile medeni durum etkileşimine baktığımızda her iki ölçek puanında istatistiksel farklılık olmayıp ($F=1.287$, $p=0.278$, $F=2.149$, $p=0.119$), her iki grupta ayrı yaşayanlarda suçluluk puanları düşük olarak gözlenmiştir. Utanç ve SUÖ puanları bakımından cezaevinde evlilerde, sığınma evinde bekarlarda utanç puanı daha yüksek olarak saptanmıştır. Gruplara göre SUÖ

toplam puanları arasında fark anlamlı olup ($F=21.109$, $p=0.036$), SKÖ puanı açısından bu farkın anlamlı olmadığı ($F=2.464$, $p=0.212$), medeni durumun SUÖ ve SKÖ toplam puanlarını etkilemediği saptanmıştır ($F=4.372$, $p=0.186$, $F=5.776$, $p=0.148$).

Suçluluk puanı ve utanç puanları bakımından gelir düzeyi puanları ile gruplar arası ilişki incelediğimizde önemli bir farklılık olmadığı ($F=17.554$, $p=0.018$; $F=5.580$, $p=0.099$), suçluluk ve utanç puanı üzerinde etkili bir değişken olmadığı saptanmıştır ($F=0.847$, $p=0.541$, $F=0.463$, $p=0.683$). SUÖ toplam puanı gruplar arasında farklılık göstermiştir ($F=12.093$, $p=0.037$), ancak gelir düzeyi SUÖ toplam puanı üzerinde etkili değildir ($F=0.688$, $p=0.593$) ve gelir düzeyleri arası farklılık bulunmamıştır ($F=8.685$, $p=0.505$). Gelir düzeyine göre cezaevi grubunun ölçek toplam puanı daha düşüktür. SKÖ puanları bakımından gruplar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olmayıp ($F=0.100$, $p=0.766$), gelir düzeyinin SKÖ puanı üzerinde etkisinin olmadığı ortaya konmuştur ($F=12.394$, $p=0.075$). Ayrıca SKÖ açısından grup ve gelir düzeyi etkileşimi de tanımlanmamıştır ($F=0.337$, $p=0.715$).

Bir başka değişken olan yaşam yerine göre suçluluk puanları bakımından gruplar arasında istatistiksel farklılık olduğu ($F=15.237$, $p=0.030$), ancak utanç puanı açısından farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($F=5.616$, $p=0.110$). Cezaevi katılımcılarında köyde yaşayanların suçluluk puan ortalamaları 46.48 ± 12.06 , ilçede yaşayanların 46.06 ± 13.89 , ilde yaşayanların 49.47 ± 10.94 ; sığınma evindeki katılımcılar arasında bu puanlar sırasıyla 51.44 ± 11.47 , 57.12 ± 6.17 , 54.79 ± 7.04 olarak tanımlanmıştır. Utanç puanları bakımından utanç puanı köyde yaşayanlarda 42.31 ± 12.04 , ilçede yaşayanlarda 41.81 ± 12.69 , ilde yaşayanlarda 41.48 ± 10.20 ; sığınma evindeki katılımcılarda sırasıyla 3.33 ± 11.06 , 51.25 ± 7.34 , 46.03 ± 9.42 olarak ortaya konmuştur. Yaşam yerinin suçluluk ve utanç puanları üzerinde etkisi saptanmamıştır (SP için $F=1.493$, $p=0.401$; UP için $F=0.831$, $p=0.546$). Yaşam yerinin SUÖ toplam puanı üzerinde gerek gruplara göre, gerekse faktör olarak etkisi bulunmamıştır (sırasıyla $F=10.394$, $p=0.057$, $F=0.828$, $p=0.547$). Grup - yaşam yeri etkileşimi de yoktur ($F=0.910$, $p=0.404$). Benlik algısını ölçen SKÖ puanı bakımından gruplar arasında fark yoktur ($p=0.448$) ve yaşam yeri SKÖ puanı üzerinde etkili değildir ($F=0.048$, $p=0.954$). Ortalamalar bakımından cezaevinde puan ortalamaları köy, ilçe, il sıralamasında 82.04 ± 21.71 , 85.25 ± 15.95 , 86.85 ± 17.06 ; sığınma evinde ise 84.89 ± 20.42 , 80.25 ± 13.51 , 80.84 ± 15.68 idi. SKÖ puanları bakımından grup-yaşam yeri etkileşimi söz konusu değildir ($F=0.703$, $p=0.496$).

Suçluluk toplam puanı bakımından gruplar arasında çocuk varlığı açısından istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık olmayıp ($F=6.977$, $p=0.230$), çocuk varlığının suçluluk toplam puanı üzerinde etkisi yoktur ($F=0.037$, $p=0.879$). Ayrıca grup ve çocuk varlığı etkileşimi söz konusu değildir ($F=1.920$, $p=0.167$). Çocuk varlığına göre, cezaevinde olanlarda suçluluk puanları daha düşüktür (cezaevi 48.36 ± 11.26 , sığınma evi 54.60 ± 7.91). Utanç düzeyi ilişkisini değerlendirdiğimizde istatistiksel açıdan önemli bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=5.660$, $p=0.253$). Çocuk sayısının utanç puanları üzerinde etkili bir faktör olmadığı ($F=0.002$, $p=0.974$) ve grup ve çocuk varlığı arasında da etkileşim olmadığı belirlenmiştir ($F=1.505$, $p=0.221$). Cezaevi grubunda utanç puanının sığınma evinde kalan bireylere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir (sırasıyla 41.69 ± 10.93 vs 46.79 ± 9.18). SUÖ ve SKÖ toplam puanı bakımından da gruplar açısından fark anlamlı bulunmamıştır ($F=6.351$, $p=0.240$, $F=32.315$, $p=0.111$). Çocuk varlığının SUÖ ve SKÖ puanları üzerinde etkisi olmadığı belirlenmiştir (sırasıyla $F=0.015$, $p=0.922$, $F=10.522$, $p=0.190$). SUÖ ve SKÖ puanları bakımından grup-çocuk etkileşiminin olmadığı saptanmıştır ($F=2.089$, $p=0.150$, $F=0.059$, $p=0.808$).

Anne ve baba eğitim düzeyleri ile suçluluk puanları karşılaştırdığımızda gruplar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık olduğu ($F=11.037$, $p=0.002$, $F=7.583$, $p=0.006$), ancak anne eğitim düzeyinin suçluluk toplam puanı üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir ($F=0.515$, $p=0.758$, $F=8.586$, $p=0.006$). Ayrıca grup-anne,baba eğitimi etkileşimi tanımlanmamıştır ($F=0.767$, $p=0.548$, $F=0.094$, $p=0.984$). Utanç puanları bakımından yaptığımız değerlendirmede anne eğitim düzeyleri arasında gruplar arasında fark olduğu, baba eğitim düzeyleri açısından farkın istatistiksel açıdan önemli olmadığı ($F=8.171$, $p=0.008$, $F=0.332$, $p=0.570$); ancak anne ve baba eğitim düzeylerinin utanç puanlarını etkilemediği saptanmıştır ($F=1.686$, $p=0.264$, $F=1.132$, $p=0.459$). Anne eğitim düzeyi bakımından SKÖ puanları bakımından farkın istatistiksel olarak önemli olmadığı ($F=0.178$, $p=0.675$), SUÖ puanında önemli fark olduğu ($F=11.470$, $p=0.002$), ancak önemli bir etken olmadığı ($F=0.929$, $p=0.519$); baba eğitim düzeyi bakımından da SUÖ ve SKÖ puanları üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır ($F=3.310$, $p=0.072$, $F=3.235$, $p=0.122$) (Tablo X).

Tablo X. Anne –baba eğitimlerine göre gruplara arasında ölçek puanlarının dağılımı

Değişken	Suçluluk puanı		Utaç puanı		SUÖ toplam puanı		SKÖ puanı		
	Cezaevi Sığınma evi		Cezaevi Sığınma evi		Cezaevi Sığınma evi		Cezaevi Sığınma evi		
	X±SS		X±SS		X±SS		X±SS		
Anne Eğitim	Okur-yazar değil	58.32±12.07	53.87±9.65	40.37±10.15	45.12±11.51	88.68±19.55	99.00±19.64	82.72±19.49	79.30±18.90
	Okur-yazar	46.52±14.86	57.83±1.72	37.67±13.43	48.67±9.46	84.19±26.47	106.50±10.56	84.00±20.35	87.00±6.20
	İlkokul	49.73±9.81	53.94±7.17	44.89±9.51	47.81±6.30	94.63±17.36	101.75±12.39	86.54±18.02	80.12±14.99
	Ortaokul	42.11±11.54	56.33±3.78	36.33±13.88	40.67±5.86	78.44±24.56	97.00±4.00	85.11±11.30	93.67±9.29
	Lise	42.60±13.26	56.00±0.00	39.40±12.95	57.00±0.00	82.00±24.95	113.00±0.00	95.40±16.33	84.00±0.00
	Üniversite	59.00±0.00	-	47.00±0.00	-	106.00±0.00	-	98.00±0.00	-
Baba Eğitim	Okur-yazar değil	50.61±9.80	58.22±1.09	42.42±10.68	46.00±7.21	93.03±17.60	104.22±7.61	79.88±23.43	75.00±16.75
	Okur-yazar	47.74±13.91	52.10±10.74	37.81±11.73	44.90±12.85	85.56±23.33	97.00±22.10	88.44±16.24	85.50±16.27
	İlkokul	47.66±11.60	54.04±8.82	42.86±10.69	48.45±9.87	90.52±20.50	102.50±17.73	85.03±17.26	78.63±16.21
	Ortaokul	47.15±11.65	54.37±4.75	38.15±9.32	44.50±5.66	85.31±19.46	98.87±7.39	83.46±17.95	88.75±12.74
	Lise	44.30±13.48	59.00±0.00	42.70±12.51	-	87.00±25.10	-	89.20±14.24	-
	Üniversite	53.80±6.83	-	48.80±9.50	34.00±0.00	102.60±14.99	93.00±0.00	96.40±16.52	98.00±0.00

Yaşam boyu şiddet maruziyeti bakımından ele aldığımız gruplarda suçluluk puan ortalamaları istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=80.467$, $p=0.071$). Şiddete maruz kalmanın suçluluk puanı üzerinde etkisinin bulunmadığı ($F=2.191$, $p=0.378$) ve şiddet maruziyeti ile grup etkileşiminin söz konusu olmadığı saptanmıştır ($F=0.041$, $p=0.840$). Utanç puanları bakımından grup, şiddet maruziyeti ve grup-şiddet maruziyeti arasında istatistiksel anlamlılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). SUÖ toplam puanı gruplara göre farklılık göstermemiştir ($F=21.116$, $p=0.136$). Şiddet maruziyeti SUÖ puanı üzerinde etkili bulunmamıştır ($F=0.028$, $p=0.895$). İstatistiksel anlamlılık bulunmamasına karşın sığınma evi grubunda suçluluk (46.46 ± 49.90 vs 47.72 ± 63.26), utanç (41.69 ± 10.93 vs 46.38 ± 9.56), SUÖ toplam (89.91 ± 20.47 vs 100.94 ± 15.81) puanları daha yüksek gözlenmiştir. Cezaevi grubunda yaşam boyu şiddet maruziyeti ile SKÖ puanları dağılımına baktığımızda cezaevi grubunda 85.11 ± 18.47 , sığınma evi grubunda 81.49 ± 16.05 olup, gruplar yönünden istatistiksel farklılık saptanmamıştır ($F=0.140$, $p=0.772$). İleri inceleme yapıldığında da yaşam boyu şiddet maruziyetinin SKÖ puanları üzerinde etkili bir faktör olmadığı ($F=0.931$, $p=0.511$), gruplar içerisinde şiddete maruziyetin benlik algısını değerlendiren SKO puanları açısından istatistiksel olarak önemli bir etken olmadığı, buna karşın sığınma evi grubunda yaşam boyu şiddet maruziyeti olmadığı belirtenlerde SKO puanları daha yüksek çıkmıştır (80.93 ± 15.98 vs 94.50 ± 16.26).

Toplumdan dışlanma endişesini incelediğimiz grubumuzda suçluluk puanları bakımından fark saptanmıştır ($F=250.433$, $p=0.40$). Cezaevinde kalan bireylerin suçluluk puanları daha düşük gözlenmiştir (48.21 ± 11.63 vs 54.47 ± 7.94), ancak suçluluk puanları üzerinde etkisi gözlenmemiştir ($F=0.389$, $p=0.645$). Suçluluk puanları ile grup ve dışlanma endişesi arasında ilişki bulunmamıştır ($F=0.048$, $p=0.827$). Utanç puanları bakımından toplumdan dışlanma endişesi incelendiğinde gruplar arasında farklılık olduğu saptanmış ($F=212.225$, $p=0.044$), sığınma evinde bulunan grubun utanç puanları daha yüksek bulunmuştur (41.69 ± 10.93 vs 46.51 ± 9.60). SUÖ toplam puanı bakımından gruplar arasında farkın istatistiksel olarak önemli olduğu ortaya konmuştur ($p=0.004$). Dışlanma endişesinin SUÖ puanları üzerinde etkisi olmadığı saptanmıştır ($F=2.645$, $p=0.351$). SKÖ puanları açısından dışlanma endişesi ile grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F=0.818$, $p=0.532$). Toplumdan dışlanma endişesi ($F=1.505$, $p=0.435$) ve grup-dışlanma endişesi ($F=2.055$, $p=0.153$) arası ilişki anlamlı bulunmamıştır. Toplumdan dışlanma endişesi bakımından cezaevi grubunda SKÖ puanı yüksek, SUÖ puanı düşük belirlenmiştir.

V. TARTIŞMA

Cezaevlerinde şiddet uygulayan ve sığınma evlerindeki şiddete maruz kalmış kişilerin şiddete bakış açılarını, suçluluk utanç duygularını ve benlik/kendilik algılarını değerlendirmek üzere planlanan bu çalışmada, çalışmanın sınırlılıklarından birini oluşturan cinsiyet faktörü bakımından gruplar arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olup bu fark, sığınma evinde kalan katılımcıların kadın olmasından kaynaklanmış olabilir. Ayrıca iki grup arasındaki bu farklılık, genellikle suça maruz kalanların kadınlar, suç uygulayıcıların ise erkekler olduğunu destekler niteliktedir.

Medeni durum, suçu etkileyen değişkenler arasında yer almaktadır. Cezaevi grubu katılımcılarının çoğu bekar (%56.9), sığınma evinde kalan katılımcıların çoğu evli idi (%42). Bizim çalışmamızda medeni durum değişkeni açısından gruplar arasında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bir çalışmada bekârlarda evlilerden daha fazla suç işlendiği ve suçun tekrarlandığı belirtilmiştir (94). Sığınmaevlerinde yapılmış çalışmalar ya da şiddet üzerine yapılmış çalışmalarda kadınların genelde eşlerinden şiddet gördükleri ortaya konmuştur (26,83,86).

Aile türü bakımından cezaevi grubunda çoğunluğun çekirdek aileye, sığınma evinde ise parçalanmış aileye sahip olduğu belirlenmiştir ve bu değişken açısından gruplar arasında istatistiki farklılık olduğu saptanmıştır. Erkan ve Bozgöz'ün (19) çalışmasında Türkiye genelinde kadına yönelik şiddetin yaşandığı ailelerde geniş ailenin yaygın olduğu ortaya konmuştur. Geniş aile yapısı, ebeveynlerin çocuklarına gereken ilgiyi gösterememesi sonucu eşlerine olan bağımlılığı arttırması ve eşlerinde de sahiplenme duygusunu güçlendirmesinin yansımaları olabilir. Parçalanmış aile yapısının tek başına suçluluğu arttıran bir unsur olarak görülmemesi gereği de tarafından vurgulanmıştır (95).

Eğitim düzeyi; gelir, sağlık, farkındalık gibi bir çok hususta etkili bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim ve öğrenim düzeyinin artışı ile birlikte insancıl değerlerle çelişebilen davranışlar, kültürel yaklaşımlar ve dolaylı olarak şiddet içeriği zamanla değişikliğe uğrayabilir ve bireyde bilinç düzeyi ve rasyonel düşünce oluşumuna önemli bir faktör olarak katkı sağlar. Yine eğitim bireylerde kontrol dürtüsünün gelişimde önemli bir etkiye sahiptir (96). Çalışmamızda her iki grupta da çoğunluğu ilköğretim düzeyinde eğitim almış bireylerin oluşturduğu, istatistiksel analizle önemli farklılık olmadığı belirlenmiştir. Kadına yönelik

şiddetin ele alındığı çalışmalarda şiddet mağdurlarında eğitim düzeyindeki azalma ile şiddete maruz kalma arasında ters yönde ve güçlü bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (15,19,97). Çalışmamızda hükümlülerin %34 ünün ilkokul, şiddet mağdurlarının %46 sının ilkokul düzeyinde eğitime sahip olduğu belirlenmiştir. Başpınar (98)'ın hükümlülerle yürüttüğü çalışmasında %70'inin ilköğretim mezunu olduğu, Kızmaz (96)'ın hükümlülerle yaptığı çalışmasında ilkokul mezunlarının oransal suç büyüklüğünün dikkat çekici olduğu belirlenmiştir. Ancak Aydın ilinde yapılmış bir çalışmada eşine şiddet uygulayanların %39'u lise mezunu olarak saptanmıştır (86). Mevcut sonuçlar ile bizim çalışma sonuçlarımız benzerlik göstermektedir ve eğitim düzeyindeki artışla şiddet gösterme ve uğrama oranının az olması, eğitimin tek başına güçlü bir etki yaratamayacağını bilmemize karşın farkındalığı arttırması, davranışlarımızda istendik değişimler yaratabileceği görüşünü güçlendirmiştir.

Gelir bazı çalışmalarda kadınlar için bir risk olarak saptanmış, sosyal destek, yüksek ekonomik statü şiddet içinde koruyucu bir faktör olarak tanımlanmıştır (19,99,100). Ayrıca suç ve işsizlik arasında pozitif bir ilişkinin varlığı da yaygın bir kanaattir. İşsizliğin artması, maddi sorunların doğurabileceği çatışmalar suç oranlarının da artışını beraberinde getirmektedir (101). Balcı ve Ayrancı (51) çalışmalarında, şiddet mağduru kadınların ev hanımı olduklarını (%63.7), eşlerinin değişik gelirli işte çalıştığını (%42.2) belirlemiştir. Efe ve Ayaz (34) ise orta düzeyde ekonomik geliri olduğunu ifade edenlerin şiddeti farklı boyutlarda daha fazla yaşadıklarını saptamışlardır. Bizim çalışmamızda sığınma evi grubundakilerin çoğunun ev hanımı (%52), cezaevi grubundakilerin ise işçi (%43.80) ve serbest çalışan (%38.1) olduğu; gelir düzeyini kötü olarak tanımlayan şiddet mağduru kadınların oranı yüksek, şiddet faillerinde ise gelir düzeyini orta olarak tanımlayanların oranının yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırma sonuçları işsizlik ile suç ve şiddet arasındaki pozitif ilişki düşüncesini desteklememekle birlikte, sık iş değiştirme durumunu, serbest meslek kapsamındaki mesleklerin neler olduğunun sorgulanmaması gelir düzeyi ile meslek grubu arasındaki ilişki hakkında net bir sonucun ortaya konmasında kısıtlılık olarak karşımıza çıkmıştır. Ancak sonuçlarımız gelir düzeyi düşük aile ortamındaki kadınlarda şiddet maruziyetinin sık görüldüğünü desteklemektedir. Bu durum eğitim düzeyi düşüklüğü, kendi ailelerinin manevi desteklerinden yoksun olmaları ve maddi anlamda erkeklere bağılıklarının bir sonucu olduğuna ilişkin görüşleri güçlendirmesi yönünden önemlidir.

Çalışmamızda her iki grupta da çoğunluk ilde yaşamaktadır. Tanrıverdi ve Şıpkın (15)' in sağlık ocaklarına başvuran kadınlarda şiddet görme ve eğitim düzeyi ilişkisini araştırdıkları çalışmalarında katılımcıların %35'inin kentte yaşadığı belirlenmiştir. Yaşanılan yer bakımından gruplar arasında farklılık saptanmamıştır. Babu ve Kar (66) Hindistan'da yürüttükleri çalışmalarında şiddet mağduru kadınların % 69.8'inin kırsal alanda yaşadığını tespit etmiştir. İçli ve ark. (102)'nin suçlu profili çalışmalarında hükümlülerin cezaevine girmeden önce %50.6 sının il merkezinde yaşadığını belirlemişlerdir. Öncü ve ark. (103), metropol şehirlerde yüksek oranda suç işlendiğini, kalabalık yaşamının şiddet riskini arttıran bir faktör olduğunu aktarmışlardır. Bulgularımızın mevcut kanaati desteklemesi yanı sıra şiddete boyun eğmeyip yardım arayışının illerde daha fazla olduğunu göstermesi açısından da önemli olduğu kanaatindeyiz.

Anne baba eğitim düzeyleri ile gruplararası farkın istatistiksel anlamlılığının olmadığı tespit edilmiştir. Cezaevinde anne babalarının ilkokul mezunu olma oranı yüksek (sırasıyla %41.9, %44.7), sığınmevi grubunda ise anne okuryazar olmayanların oranı %48, baba ilkokul mezunu olma oranı %44 olarak bulunmuştur. Öğrenim düzeyi ve suç ilişkisinin ele alındığı çalışmada suçluların babalarının okullaşma oranında birinci sırayı %37 oranı ile okur-yazar olmayan, ikinci sırayı ise %32 ile ilkokul mezunları; annelerinde ise %67.2 ile okur yazar olmayanların yüksek bir dilim paylaştığı tespit edilmiştir (99). İslahevindeki çocuklarla yapılmış başka bir çalışmada da annelerin %46 sının okur-yazar olmadığı, babaların ise %52 sinin ilkokul mezunu olduğu saptanmıştır (104).

Çocuk sayısı dağılımına baktığımızda her iki grupta 2 çocuğa sahip olma oranının yüksek olduğu gözlenmiştir (sığınma evi %34, cezaevi %17). Türkiye'de şiddete maruz kalmış kadınların ortalama çocuk sayısının % 2.63 olduğu belirlenmiştir. Erkan ve Bozgöz (19)'ün çalışmasında şiddete uğramış kadınların %55'inin 3 ve üzeri çocuğa sahip olduğu belirlenmiştir. Karaçam ve ark. (86) nın çalışmasında yaşayan çocuk sayısı ile şiddet görme arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Çocuk sayısının artışı şiddet uğrama ve uygulama sıklığını arttıran bir faktör olabilir. Nitekim bu durum gelir düzeyi düşük ailelerde maddi sorunları arttırarak ve çocuğa bağlı aile içi sıkıntılar oluşturması nedeni ile şiddet eğilimini arttıran bir unsur olarak belirtilmiştir (2,26,95).

Madde kullanımı duyguları ve mizacı etkileyerek kontrol kaybına, engellenme ve kızgınlığın daha yoğun dışa vurumuna neden olur (105). Ögel ve ark.(106) ile Ögel ve Aksoy (107),

madde kullanımının suç oranını arttırdığını çalışmalarında ortaya koymuşlardır. Kadına yönelik şiddet suçu nedeniyle hükümlü mahkûmların yarısından çoğunun suçu alkollü iken işlediği, saldırgan ve mağdurlarda alkol kullanımının şiddet riskini arttıran bir faktör olduğu belirtilmiştir (108). Alkol, sigara, madde kullanımı açısından grupları incelediğimizde madde kullanımı açısından istatistiksel farkın önemli olduğu belirlenmiştir. Bu fark sığınma evine göre kullanım oranı yüksek olan cezaevindeki bireylerden kaynaklanmış olabilir. Bizim çalışma sonuçlarımızda tüm madde kullanım oranlarının diğer çalışmalardan daha düşük olması sağlıklı davranış biçiminin gelişmiş olmasını göstermesi açısından değerli bir bulgudur. 2011 TUBİM Uyuşturucu Raporuna göre 2010 yılında yatarak tedavi görenlerin dağılımında %94.07 lik payı erkeklerin, %5.21 lik payı ise kadınların oluşturduğu görülmüştür (109). 270 tutuklu ve hükümlü ergenle yapılmış bir çalışmada ergenlerin %70'inin sigara, %23.5'inin alkol, %71.3'ünün esrar kullandığı bulunmuştur (107). İstanbul'da tutuklu ve hükümlülerle yapılan alkol ve madde kullanım sıklığı araştırmasında %52.5'i alkol, %78'inin herhangi bir uyuşturucu madde kullandığı, %2.1 inin bali-tiner gibi uçucu madde kullandığı saptanmıştır (105).

İstanbul'da bir cezaevinde ergenlerle yapılmış bir çalışmada kendilerini sakin (%40.3), açık sözlü (%33.9) ve sorunları konuşarak çözmeye çalışan (%28.9) bir birey olarak tanımladıkları ortaya konmuş olup (73), bizim çalışmamız oranlarına göre yüksek bulunmuştur. Bu durum çalışma popülasyonumuzun az olmasından kaynaklanmış olabilir. Araştırmamızda katılımcıların kendilerini tanımlamalarını istediğimizde, her iki grupta da “sorunları konuşarak çözerim”, “sakin” şeklinde kendilerini tanımlamış olmaları, şiddetin iletişimsizliğin bir yansıması olduğunu savunan görüşleri çürütür bir sonuç olması yönüyle ilginç bir bulgudur (sığınma evi %42, cezaevi %21.2) .

Başpınar (98)'ın adam öldürme ve yaralama suçu ile hüküm giyenler üzerinde yürüttüğü çalışmasında, çocukken ve gençken suç isleme durumları sorulduğunda, %66'sı hiç suç işlemediğini, %9,5'i mala karşı suçları işlediğini, % 13'ü kavga kavgaya karıştığını, %5'i uyuşturucu madde kullanımı suçu işlediğini, %4'ü evden kaçtığını, %2'si kumar oynadığını, %0,5'i ise öldürme suçuna karıştıklarını belirtmiştir. Araştırmamızda ise 81 (%51) kişi hiç suç işlemediğini, 14 (%9) kişi ufak tefek hırsızlıklar yaptığını, 1 (%1) kişi kumar oynadığını, 5 (%3) kişi uyuşturucu madde kullandığını, 8 (%5) kişi evden kaçtığını, 19 (%12) kişi mahalle arkadaşları ile kavga ettiğini, 30 (%19) kişi diğer seçeneğini işaretleyerek birkaç seçeneği

birarada işlediğini belirtmiştir. Çalışma sonuçlarımız Başpınar'ın çalışma sonuçları ile paralellik göstermiştir.

Şiddet uygulayıcılarda incelenen suç öyküsünde; grupta ilk kez hüküm giyenlerin, arkadaş çevresinde suç öyküsü olanların, kişiye karşı suçların, ailesinde suç öyküsü olmayanların, suçu çevre ve ailesinin onaylamadığını belirtenlerin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Hükümlü ergenlerle yapılan bir çalışmada arkadaşlarının önemli bir etkisi olduğunu belirtenlerin oranı %54.2 olarak bulunmuştur (73). Hiçbir anne baba çocuğunun kendisinin hatalarına isteyerek ortak olmasına göz yummaz, suça teşvik etmez; fakat iyi bir rol model olamayabilir ve yanlış davranışlarının sonuçlarını öngörmekte yetersiz kalabilir, yani istemeden yetersiz veya yanlış bir sosyalleşme biçimi ile bireyin suç eğilimi riskini arttırabilirler (95,96). Arkadaş çevresi bireyin kendini ispatlamak için elverişli koşullar sağlaması ve şiddet kültürünün varlığı, toplum ve yerleşim yerinin özellikleri ise yine şiddet ve suçun anlaşılmasında önemli iki husustur (96). Çalışma sonucumuz aile yapısının suça eğilimi arttıran faktör olduğu yönündeki bu yaygın kanıyı genel olarak desteklememekte, ancak arkadaş faktörünün önemini kanıtlar niteliktedir.

Çalışmamızda cezaevi katılımcıları arasında cinsel suçlar %16.3 lük bir dilimi, kişiye karşı suçlar daha büyük bir dilimi kaplamıştır. Bu durum aslında karanlık sayının bir başka göstergesi olabilir. Çünkü, cinsel suçlar çok nadir tek başına bir şiddet formu olarak karşımıza çıkmakta, diğer şiddet formları da buna eşlik etmektedir. Ayrıca cinsel şiddeti konuşabilmek yeni yeni başarılabilmiştir ve son yasal düzenlemeler hem kişilerin kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlamış hem de yasal bildirimde bulunmaları konusunda kendilerini ve ailelerini cesaretlendirmiştir (43,48, 110).

Sığınma evi grubunda değerlendirilen katılımcılarımızın çoğu artık dayanamayacağını hissettiğinde (%50), hayati tehlike oluştuğunda (%12) ve ailesi destek vermediğinde (%12) sığınma evine başvurmuştur. Sezgin (52)'in sığınma evinde kalan kadınlarla yaptığı çalışmada katılımcıların %50.9'u ailesinin şiddete rağmen eşinin yanında kalması konusunda baskı yaptığında, %28.3'ü hayati tehlike söz konusu olduğunda, %5.7'si ilk şiddet gördüğünde sığınma evine başvurduğunu ifade etmiştir. Sığınma evinde yaşayan şiddet görmüş kadınlarla yapılmış bir başka çalışmada katılımcıların %31.7'si "ailemin destek olmayacağını anladığımda", %19.5'i "hayati tehlike oluştuğunda", %12.2'si "şiddet uygulaması sıklaştığında", diğer %12.2'si ise "şiddet çocuklara yöneldiğinde" şeklinde cevap vermişlerdir

(111). Bizim çalışma sonuçlarımız diğer çalışma sonuçlarından kısmen farklılık göstermektedir ve aile desteği beklentisinin düşük olduğu dikkat çekicidir.

Bu çalışmaya katılan sığınma evinde yaşayan kadınların %24'ünün tüm şiddet türlerine maruz kaldıkları, %14'ünün fiziksel şiddet, %4'ünün duygusal şiddet, %2'sinin sözel şiddet ve %2'sinin ekonomik şiddet gördüğü saptanmıştır. Bunun dışında farklı türde iki ya da üç şiddeti aynı anda yaşadığını belirtenlerde bulunmuştur. Bu konuda yapılmış bir başka çalışmada evli/partneri olan kadınların %91.8'inin duygusal şiddete, %22.9'unun ekonomik şiddete, %19'unun fiziksel şiddete, %4.2'sinin cinsel şiddete en az bir kez maruz kaldıklarını saptamışlardır (112). Kocacık (18) aile içi şiddete uğrayan kadınların %42.3'ünün dövülme, %40.1'inin tehdit, küfür gibi sözel şiddet gördüklerini bildirmiştir. Zonguldak'ta yürütülen bir çalışmada ise fiziksel şiddet %15, sözel şiddet %35, cinsel şiddet %43, duygusal şiddet %43, ekonomik şiddet %27 olarak verilmiştir (110). Hayat boyu cinsel şiddet sıklığı ülkemizde %15, fiziksel şiddet oranı %39, duygusal şiddet oranı %44, ekonomik şiddet oranı %23 (bölgelere göre farklılık göstermiştir) olarak bulunmuştur. Verilerimiz ülke genelinde yapılmış çalışma verilerinden düşük olarak belirlenmiştir (43). Bu durum örneklem grubumuzun diğer çalışma gruplarından daha küçük hacimli olmasından kaynaklanmış olabilir.

Yaşam boyu şiddet maruziyeti incelendiğinde cezaevi grubunda "hayır" diyenlerin oranı yüksek iken, sığınma evi grubunda "evet" diyenlerin oranı yüksek bulunmuştur. Bu cezaevi grubu bakımından ilginç bir sonuçtur. Şiddetin deneyimlenmesinin veya şiddete tanık olmanın şiddet uygulama riskini arttırdığı görüşüne uymaması nedeni ile ilginç bir sonuçtur. Önceki çalışmaların çoğunda şiddet mağduru olanların genellikle kadınlar ve çocuklar olduğu ortaya konmuştur (19,41,113). Gökulu ve Hosta (46) Ankara ilinde 1178 kadın üzerinde yapılmış şiddet araştırmasında mağdur katılımcıların %78'inin hayatlarında herhangi bir şiddet türüne maruz kaldığını aktarmışlardır. Bir başka gruba yapılan aile içi şiddet deneyimi çalışmasında kadınların %66.2'si, erkeklerin %83.6'sı şiddet görmediğini belirtmiştir (113). Cezaevi grubunda bulunanların görüşmeler esnasında anne babalarından birkaç kez tokat yediklerini belirtip bu soruya hayır demeleri şiddet algısı farklılığı olduğunu göstermesi yanı sıra, genelde koruyan kollayan bir toplumsal role sahip olmaları nedeni ile bunu gizlemek istemiş olabileceklerini de düşündürmüştür.

Şiddet sıklığı bakımından da durum çok farklı değildir. Cezaevinde kalan hükümlüler %72.3 oranında 3 ve üzeri şiddete maruz kaldığını, sığınma evinde kalan kadınların ise %44'ü

evlendiklerinden beri %42.9'u yıllardır şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Bir başka çalışmada %17'si tek bir defa, %7.3'ü yılda 2-5 defa, %12.2'si yılda 5-10 kez, %29.3'ü ayda bir kez ve daha sık, %34'ü ise her gün fiziksel şiddete maruz kaldığını söylemiştir (111). Sığınma evlerine başvuru nedenlerine baktığımızda da eş şiddetinin yüksek bir oranda olması bunu doğrulamaktadır. Genel itibari ile yapılmış başka çalışmalarda da aile içerisinde şiddete baktığımızda eşlerin ilk sırada yer aldığı, ancak bunun eşin ailesinden ya da kadının kendi ailesinin herhangi bir ferdi olabildiği de ortaya konmuştur (19,50,52,83). Cezaevinde kalan bireylerde şiddet uygulayıcı olarak baktığımızda diğer seçeneğinin daha çok ifade edildiği saptanmıştır. Genel hatları ile kolluk güçleri, asker, öğretmen gibi aile dışı ortamlarda daha fazla şiddet deneyimlediklerini ifade etmişlerdir. Bunu baba şiddeti (%38.2) izlemektedir. Öztürk (73)'ün çalışmasında da cezaevindeki ergenlerin %42'sinin polis, %35'inin arkadaş, %12.7 sinin babasından kötü davranışlar gördüğü tespit edilmiştir. Oransal dağılım bakımından çalışma sonuçlarımız birbiriyle paralellik göstermiştir.

Sosyo-kültürel değerler ve geleneksel aile yapısı, ailede şiddetin varlığı, şiddetin normalleştirilmesinde rol alırken, aile bireylerinin utandıkları veya isimlerini zedeleyebileceği kaygısı, toplumun bakış açısı nedeni ile bu durumu görmezden gelebilecekleri belirtilmiştir (35,37,50,114). Bir başka cezaevi çalışması verileri bu literatür bilgisini destekler nitelikte olup, çevrenin suç isleyenlere karşı tutumu sorusuna yarısından fazlası (% 64) suçlular dışlanır diye cevap verirken, %13'ü kayıtsız kalındığını, %12,5'i çevredekilerin kendisine yönelik değilse desteklendiğini, %6'sı ise suçun niteliğine ve kişiye göre değiştiği cevabını vermiştir (98). Çalışmamızda karşılaşılan şiddete karşın aile ve çevre tepkisini incelediğimizde cezaevinde kalan hükümlülerin büyük çoğunluğu ailelerinin ve çevrelerinin şiddeti onaylamadığını ifade ederken, destek olma konusunda da oldukça düşük oranlar belirtmişlerdir. Sığınma evinde yaşayan kadınlarda ise ailelerinin kayıtsız kaldığını, çevre desteğinin fazla olduğunu belirtenlerin oranı yüksek bulunmuştur.

İnsanların şiddeti hak etme durumlarına ilişkin görüşlerine bakıldığında, insanların şiddeti hak etmediklerini düşünenlerin oranı her iki grupta yüksek bulunmasına karşın (cezaevi %59.4, sığınma evi %86), şiddeti hak ettiklerini düşünenlerin dağılımı cezaevinde %35, sığınma evinde %14 olarak belirlenmiş, gerekçe olarak ta çoğunluk her iki grupta aşağılama ve hakaret halini göstermiştir. Bulut (115)'un fiziksel şiddete ve insan öldürmeye ilişkin görüşleri incelediği çalışmasında namusa dil uzatma (%50), hırsızlık gibi davranışlar sergilenmesi

halinde (%28.5) şiddetin hak edildiğini düşünenlerin oranı yüksek bulunmuştur. Şiddet insan onuruna karşı yapılmış bir insan hakkı ihlalidir. Çalışmamız oranlarının yüksek olması da davranış ve algı değişikliğinin oluştuğunu göstermesi bakımından olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

Şiddetle karşılaşan bir kişinin ne yapması gerektiğine ilişkin sorumuza her iki grupta polise başvurulmasının önemli olduğu, 2. sırada da kendini savunması gereği ifade edilmiştir. Liretatür taraması aşamasında bu konuyu ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırma bulgularımızda polisten yardım arayışının %65 gibi bir oran olmasının şiddet eğiliminin fazla olmadığını, hukuksal boyutta yardım arayışının yüksek olduğunu göstermesi bakımından önemli bir bulgu olduğu görüşündeyiz.

Kendilerine yönelik bir şiddet uygulanması halinde tutumlarını değerlendirdiğimizde yine her iki grupta polise başvurum ve kendimi savunurum diyenlerin oranı yüksek tespit edilmiştir. Bir başka şiddet çalışmasında 119 kadın karşılık vermeli, 101 kadın ne yapacağını bilemem, 85 kadın polisi ararım, 16 kadın karşılık vermem, 22 kadınsa boşanırım cevabını vermiştir (114). Araştırma sonuçlarımız diğer çalışma sonuçları ile benzerlik göstermemektedir. Bu durum örneklem hacmi ve sosyodemografik özelliklerin farklı olmasından kaynaklanmış olabilir.

Şiddet uygulayan birine karşı tepkilerinin ne olacağını incelediğimizde yine tüm çalışma grubunda 108 kişi polisi arayacağını, 53 kişi müdahale edip kayıtsız kalamayacağını belirtmiştir. Bu durum şiddetin cezalandırılması gereğine olan inançları yanı sıra hem şiddetin olası sonuçlarını deneyimleme hem de duyarsız kalamayacaklarının bir göstergesi olarak olumlu bir tutumun geliştiğinin göstergesi olabilir. Bu konuyu ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Kadın ya da erkek şiddet uygulayıcıları karşı cinse karşı negatif düşüncelere sahip oldukları, kendilerinin uyguladığı şiddet nedeniyle başka kişileri ya da davranışları suçlama eğiliminde oldukları gösterilmiştir (116). Altun (114)'un çalışmasında 104 kişi başkalarını, 19 kişi kendini suçlamıştır. Çalışma sonuçlarımız Altun'un çalışma sonuçları ile benzerlik göstermekte olup, bizim çalışmamızda cezaevi gubunun 85'i şiddet uygulayanı, 52'si kendisini suçlarken, bu dağılım sığınma evi grubunda sırası ile 47 ve 2 dir. Bu sonuç norma

uygun olmayan davranışların kabul görmediğini ve yanlış eylemini inkar etmenin davranışsal bir göstergesi olduğunu düşünmekteyiz.

Şiddet fail ve mağdurlarında şiddetin artış nedenlerine baktığımızda, maddi gelir, madde kullanımı, öfke, kıskançlık çoğunlukla bir neden olarak gösterilmiştir. Bunlar dışında ihanet, eğitimsizlik, itaatsizlik ve ruhsal sorunların varlığı da gerekçeler arasında yer almıştır. Gruplar arasında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Balci ve Ayrancı (51)'nin çalışmasında madde kullanımı (%37), ekonomik nedenler (%16.3) ilk sırada yer almıştır. Altun (114)'un çalışmasında ise çoğunluğu itaatsizlik nedeni ile şiddet uygulandığını belirtenler almıştır. Yapılmış başka çalışmalarda da şiddeti arttıran nedenler arasında bu gerekçelerin ağırlıklı orana sahip olduğu, sadece oransal ve sıralama farklılıklarının olduğu gözlenmiştir (2,32,66). Çalışmamız sonuçları diğer çalışma sonuçları ile benzerlik göstermiştir.

Kadınların bir toplulukta cinsiyet eşitsizliğine dayanan farklılığı bilmeleri, hissetmeleri başkalarının gözünde nasıl göründüklerine odaklanmalarına neden olabilir (117). Toplumdan dışlanma endişesi bakımından gruplarımız arasında istatistiksel farklılık olmayıp, cezaevi grubunda %58.1, sığınma evi grubunda %46.9 oranında endişesi olduğunu belirten katılımcı olmuştur. Bu endişelerin kökeninde buldukları yerden ayrılmaları halindeki korkularının kısmen de olsa rolü olduğunu kanaatindeyiz. Cezaevi grubu iş kaygısını yoğun yaşarken, ikinci sırada sevdikleri ve çevresi tarafından kabul görmemeyi belirtmiştir. Sığınma evi grubu ise yeniden şiddet görmekten, işsizlikten, aileleri tarafından kabul görmemekten korkmaktadır. Suç fail ve mağduriyeti kökenlerine baktığımızda ekonomik nedenlerin önemli bir faktör olduğu vurgulanmaktadır (101). Nitekim kadınların şiddete katlanma nedenleri arasında da maddi anlamda erkeğe bağlılık ve aile desteğini görememe önde gelmektedir (2,31). Erkeklerde ise cezaevi grubunda toplumsallaşma girişimleri gerek yasalarla gerekse kurumsal yaklaşımlarla cezaevinde başlamaktadır. İsterlerse daha buralarda geçimlerini kazanabilmekte ya da meslek edinebilmekte ve özgüvenleri kazandırılmaktadır. Bu anlamda endişelerde farklılık gözlenmiş olabilir. Literatürde benzer konuda bir çalışmaya rastlanmadığından tartışılmamıştır.

Bushman ve ark (80)'nin benlik algısı ve saldırganlık üzerine yaptıkları çalışmalarında yüksek benlik algısı ile narsisizm ve saldırganlık arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bir başka çalışmada ise özsaygı yükseldikçe problem çözme becerisinin daha yüksek olduğu,

kızgınlığın ifade biçiminde kontrolün arttığı belirtilmiştir (26). Bizim çalışmamızda cezaevi grubunda benlik algıları yüksek saptanmıştır.

Cezaevi grubunda pişmanlık duyuyorum diyenlerin oranı %78.1, bazen pişmanlık duyuyorum diyenlerin oranı %10.6, sığınma evi grubunda ise bu oranlar %2 ve %12 olarak tespit edilmiştir. Güleç ve ark. (10) erkek mahkûmlarla yürüttükleri çalışmalarında pişmanlık duyup duymama, kısmen duyma konusunda benzer oranlar olduğunu belirtmişlerdir. Cezalandırmanın fonksiyonlarından biri suç işleyen bireylerde utanç ve pişmanlık duygusu yaratarak onlarda davranış değişikliği yaratmaktır. Böylelikle yasalara uyumun artacağı düşünülmüştür (118). Bu yönüyle uygulamanın hedefe ulaştığı düşünülebilir. Sığınma evi grubunda ise şiddetten uzak çocukları ile bir yaşam sürselerde çaresizlik duygusu ve bundan sonra yaşamlarını nasıl devam ettirecekleri kaygısı pişmanlık duygusu yaşamalarında bir etken olarak gösterilebilir. Pişmanlık suçlulukla ilişkili görülse de iki farklı kavramdır. Sığırı ve ark. (117), bir yasayı, ahlaki normu vb. çiğneyen ve sadece yakalanması halinde maruz kalacağı adli veya toplumsal ceza korkusuyla pişmanlık duyan kişide suçluluk duygusundan söz edilemeyeceğini aktarmışlardır.

Suçluluk, utanç, SUÖ toplam puanları yönüyle gruplar arasında farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu, SKÖ puanları yönünden farkın önemli olmadığı bulunmuştur. Cezaevi grubunda suçluluk, utanç puanları daha düşük saptanmıştır. Beck ve ark. (74), travmanın çeşitli formlarına maruziyetin utançla ilişkilendirilse de suçlulukla ilişkilendirilemeyeceğini belirtmiştir. Damka (2) çalışmasında, şiddete maruz kalan kadınların suçluluk duygusunun %52 oranında yaşandığını aktarmıştır. Sığırı ve ark. (117) nın Gilligan'dan aktardığına göre, suçluluk ve utanç duygularının yoğun bir şekilde yaşanması kişileri şiddete yöneltebilir ve bunu bir baş etme yöntemi olarak seçebilir. Bu anlamda baktığımızda, katılımcı cezaevi grubunda şiddetin bir baş etme yöntemi olarak algılanmaması çıkarımı ile pozitif yönde bir bulgu olduğu söylenebilir. Ayrıca grupları oluşturan cinsiyet dağılımı da önemli bir faktördür. Önce ailede, sonra da toplumun ayrımcı yaklaşımlarına maruz kalan kadınların şiddet davranışı sonucunda benliklerini hedef alan utanç duygusunu yaşayabilecekleri vurgulanmıştır (117).

Sığınma evi grubunda suçluluk, utanç ve SUÖ toplam puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Suçluluk duygusunun kişinin yaptıklarını onarma davranışını güçlendirici yönü olduğu düşünüldüğünde (119), sığınma evi grubunda kadınların çoğunun yaşamlarına kaldığı

yerden tek başına devam etme çabası içerisinde olacaktır (aile ve çevre desteğinin olmadığı gerekçesi ile devlet korumasına başvurmuşlardır). Cezaevi grubunda gelecek kaygı ve endişesinin toplumsal değerler de göz önüne alındığında daha az yaşanma olasılığı göz ardı edilmez ise ölçek puanlarındaki fark sorumluluk algılarındaki değişikliği yansıtan bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Çalışmamızda şiddet maruziyetine baktığımızda gruplar arasında suçluluk, utanç, SUÖ ve SKÖ puanları arasında fark bulunmamasına karşın, puan ortalamalarının sığınma evinde kalan bireylerde daha yüksek olmasının mevcut literatür bilgisini destekler özelliği dikkat çekicidir (117). Şiddete maruz kalan kadınlarda yapılmış çalışmalarda suçluluk duygularına ilişkin belirtilerin yüksek düzeyde olduğu ortaya konmuştur (111). Bu sonucun şiddet faillerinin gerçek benliklerinin fazla gelişmesinin bir yansıması olabileceği görüşündeyiz. Kişinin kendini algılama şekli toplumun düşüncelerine önem vermemesi, daha az suçluluk ve utanç duymasına neden olabilir.

Eğitim değer yargılarının şekillenmesinde, bilinç düzeyinin oluşumunda önemli bir etken olarak temel işlev görür. Bireyin düşüncelerinin, davranışları ve suçluluğu etkilediği belirtilmiştir (71,96). Bizim çalışmamızda eğitim düzeyi her ne kadar gruplar arasında suçluluk, utanç ve SUÖ toplam puanları yönünden anlamlı farklılık göstermiş olsa da, eğitim düzeyleri arasında fark istatistiksel açıdan önemli bulunmamıştır. SKÖ bakımından gruplar arasında fark istatistiksel açıdan önemli bulunmamıştır. Bu durum grupların eğitim düzeyleri bakımından benzer olmaları ile ilişkilendirilebilir. Eğitim ve SUÖ, SKÖ, SP, UP ilişkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Düşük gelir düzeyine sahip olan kişilerin genelde kendilerine has bir yaşam biçimi yarattıkları, imkanlardan yararlanma şekillerinde ve yaşam koşullarının beraberinde getirdiği sağlıksız beslenme, kötü sanitasyon gibi olumsuz koşullarda, toplumdaki dışlanmış şekilde bir yaşam sürmektedirler. Yine düşük gelir düzeyi aile bağlarının zayıf olmasında bir etken olabilmektedir (101). Bu kapsamda gelir düzeyi ve SP, UP gruplar arası farklılık göstermezken, SUÖ toplam puanı cezaevi grubunda daha düşük gözlenmiştir. Ancak gelir düzeyinin SUÖ puanı üzerinde etkili bir faktör olmadığı da saptanmıştır. Bu durum aslında ekonomik düzey bakımından sığınma evi grubunda kötü algısı yaygın iken, cezaevi grubunda orta ve iyi algısının hakim olması, genel anlamda erkeklere yüklenen toplumsal rol bakımından yetersizlik hissedilmemesinin yansıması olabilir. Ayrıca kendileri cezaevinde iken

bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sorumluluğunu ya başkaları üstlenmiş ya da zaten kendi gelirlerini karşılayabilen ebeveynlerin varlığı da saptanmıştır. Ancak sığınma evinde kalan kadınlar zaten ekonomik olarak bağımlı iken şimdi tamamen bu destek ortadan kalkmış ve çaresizlik artmıştır.

Aile tipinin suçluluk puanı, utanç puanı, SUÖ puanı üzerinde etkili bir faktör olmadığı belirlenmiş, SKÖ puanları bakımından aile tipi etkili bir faktör olarak saptanmıştır. Sığınma evindekilerin SUÖ toplam puanları parçalanmış aile tipinde ve cezaevinde bulunanlara göre daha yüksek saptanmıştır. Utanç duygusu yaşayan kişilerin kendilerine güven sorunu olduğu , aile yaşantılarının sorunlu olduğu vurgulanmaktadır (120). Sosyal destek algısı önemli olup, sığınma evi grubundakilerin bu destekten yoksun olmaları sonucu devlet korumasına başvurmuş oldukları, ayrıca cinsiyet faktörü ve suçluluk-utanç düzeylerine yansımaları daha öncede tartışıldığı üzere etkili hususlar olarak değerlendirilebilir. Çalışmamız süresince literatürde bu konuya ilişkin bir bulguya rastlanmadığından tartışılmamıştır.

Medeni durum değişkeni analizinde gruplara göre suçluluk ve utanç puanları, SKÖ puanı açısından istatistiksel farklılığın olmadığı, cezaevinde evlilerde, sığınma evinde bekârlarda SUÖ puanları daha yüksek saptanmıştır. Bu durum sığınma evinde kalan bireylerde evlenip boşanmış kişilerin bekâr sınıflamasında yer almasının yansımaları olabilir. Cezaevi grubunda ise evli olanların çoğunluğunda iş bulamama, sosyal çevreye uyum, dışlanma endişeleri yanı sıra ailelerinden ayrı kalma nedeniyle bu duyguları yaşadıkları görüşünderiz. Literatürde bu ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmadığından tartışılmamıştır.

Kendini tanıma faktörü bakımından gruplar arasında SUÖ puanları önemli düzeyde farklılık göstermiştir ve kendini tanıma faktörü suçluluk puan ortalamaları ve SKÖ puanları üzerinde etkili faktör olarak saptanmıştır, fakat grup içerisinde bu puanlar açısından etkileşim bulunmamıştır. Olumlu benlik algısına sahip bireylerde içsel çatışmalar azalacağından daha az suçluluk yaşanacaktır (71). Öztürk (73)'ün cezaevindeki ergenlerle yaptığı suçluluk utanç düzeyi çalışmasında çabuk sinirlenip sinirlenmeme durumunun suçluluk puanlarını etkilemediği sonucunu ortaya koymuştur. Bizim çalışmamızda çoğu kendisini sakin ve içine kapanık olarak nitelemiştir. Açık sözlü olduğunu belirtenlerde SKÖ puanları daha yüksek bulunmuş olsa da bu fark gruplar arası analizde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Öztürk (73)'ün Balkaya'nın çalışmasından bildirdiğine göre, insanların utanç duygusu

yaşadıkları zaman kendilerini değersiz biri olarak hissettikleri bildirilmiştir. Bu anlamda çalışma grubumuzda bu duygunun yaşanmadığını söylemek mümkün olabilir.

Anne babaların yetiştirilme koşulları onların istemeden çocuklarında aynı ortamda yetişmelerine neden olabilmektedir. Bir çocuğun eğitiminde ve gelişiminde annenin daha fazla etkileşim içerisinde olduğu genellemesiyle yola çıkarsak, sürekli itaat etmesi beklenen ve kısıtlanmalarla karşı karşıya kalan anne bunu kendi çocuğuna da yansıtarak daha gelişim dönemlerinde utanç duygusunun yaşanmasına neden olabilmektedir, bu durum kendilik algısı üzerine de etkili olmaktadır (112,121). Nitekim cinsiyet faktöründe de kadınların daha fazla bu duyguları yaşadığı tartışılmıştır. Bizim çalışmamızda bu görüşü destekler nitelikte anne ve baba eğitim düzeyleri ile ölçek puanları ilişkisinde, anne eğitim düzeyinin suçluluk toplam puanı üzerine etkisi olmadığı, utanç puanları bakımından farklılık olduğu; baba eğitim düzeylerinin ölçek puanları üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. SUÖ puanı bakımından anne eğitim düzeyleri gruplar arasında farklılık göstermiştir, ancak puan üzerinde önemli bir faktör olmadığı belirlenmiştir. Hükümlülerle yapılmış bir başka çalışmada ise baba eğitim düzeyi ile suçluluk puanı yönünden fark olduğu, anne eğitim düzeyinin puanlar üzerinde önemli bir faktör olmadığı saptanmıştır (73). Anne baba eğitim düzeyleri ile SKÖ puanları arası ilişki bulunmamıştır. Barlas ve ark. (121)'nin üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında anne eğitim durumu ile kendilik algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, annenin eğitim durumu yükseldikçe SKÖ'den alınan toplam puanın düştüğü belirlenmiştir.

Ülkemizde madde kullanım sırasına göre ilk sırada sigara, ikinci sırada alkol yer alırken, yasadışı kullanımı yaygın maddeler arasında ilk sırayı esrarın aldığı belirtilmektedir (121). Sigara kullanımının kaygı düzeyini arttırdığı, özgüven ve özsaygı puanlarının alkol kullananlarda fazla olduğu ortaya konmuştur (123). Madde kullanımı ile SUÖ ve alt puanları ve SKÖ puanları arasında istatistiksel bir ilişki saptanmamıştır. Öztürk (73)'ün ergen hükümlülerle yaptığı çalışmada da bağımlılık yapan madde kullanımı ile suçluluk ve utanç puanları arasında ilişkinin önemli olmadığı belirlenmiştir. Lise öğrencileri ile yapılmış bir başka çalışmada sigara ve alkol kullanıp kullanmamaya göre öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır (93). Araştırmamız sonuçları örnek çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuç çalışmamızın önemli bulgularından

olan kendini tanımanın benlik/kendilik algısı üzerinde önemli bir faktör olduğu yönündeki ilişkiyi güçlendirmesi yönünden önemli bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Yaşam yerinin suçluluk, utanç, SUÖ ve SKÖ puanı üzerinde etkili bir faktör olmadığı, gruplara göre sadece suçluluk puanı ile yaşam yeri arası farklılık olduğu ve bu farkın sığınma evi grubundan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Cezaevi grubunda ilde, sığınma evinde ilçede yaşayanlarda suçluluk duygularının fazla olduğu belirlenmiştir. Yaşam yeri sosyokültürel değerleri etkileyebilmektedir. Suçluluk duygusunun yoğun yaşanmasının illerde ekonomik kaygılar, küçük şehirlerde de sosyal dışlanma endişesi ve toplumun bakış açısı nedeni ile bu farklılığa neden olabileceği kanaatindeyiz. Bu konuda literatürde benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çocuk varlığı ile ölçek puanları ilişkisi analizinde suçluluk, utanç, SUÖ ve SKÖ puanları ile gruplararası fark istatistiksel olarak önemli olmasa da, SKÖ yönünden cezaevi grubunun puanları daha yüksek; suçluluk, utanç, SUÖ toplam puanları ise sığınma evinde kalan bireylerde daha yüksek belirlenmiştir. Utanç duygusunda yapılan eylemin sonucunda kişinin kendini kötü algılama durumu mevcuttur ve kişinin benliğine yönelik, baş etmesi zor bir durum olarak tanımlanmaktadır (117). Özsaygısı olanlarda suçluluk ve pişmanlık duygularının yaşanmayacağı belirtilmektedir (71). Bu literatür verileri doğrultusunda cezaevi grubunda benlik saygısının yüksek olması yanı sıra cezaevi grubunda çocuk sahibi olanların sayısının az olması ve çoğunluğunun bekar olmasının yansımaları olduğu görüşünderiz. Nitekim çocuk sayısı şiddet uygulama ve şiddet mağduriyeti nedenleri arasında yer almaktadır (26,66,95). Ayrıca cinsiyet faktörü de grup dağılımımız göz önüne alındığında önemli bir faktör olarak düşünülebilir. Bu durum kayıtsız bağlanma stilleri ile de açıklanabilir. Bu bireyler kendilerini değerli, diğerlerini güvenilmez ve değersiz görme eğiliminde oldukları için sadece kendi ihtiyaçlarına odaklanmakta, başkalarının ihtiyaçlarına önem vermemektedirler. Bu nedenle, diğer insanlara karşı sorumluluk hissetmemekte, dolayısıyla suçluluk duygusu da yaşamamaktadırlar (124). Ruiz-Perez ve ark (99) fazla çocuk sayısının duygusal türü hariç tüm istismar kategorilerinde önemli bir yere sahip olduğunu ortaya koymuşlardır.

Şiddete maruz kalmanın sonraki şiddet içeren suç işleme davranışı ve şiddet yaşama arasındaki ilişki çalışmalarla ortaya konmuştur (35,49,112,125). Yaşam boyu şiddet maruziyeti bakımından tüm ölçek puanları bakımından istatistiksel anlamlılık saptanmamış

olup, sığınma evi grubunda utanç, suçluluk, suçluluk-utanç ölçek puanlarının yüksek, kendilik algılarının düşük olduğu belirlenmiştir. Sığınma evi grubunda şiddet maruziyeti bakımından utanç duygusunun yoğun yaşanmasının nedenlerinden biri bunun çevre tarafından bilinmesi ve kendilerinin de anket aşamasında sık ifade ettikleri değersizlik hissini ortaya konmasından kaynaklanmış olduğunu düşünmekteyiz. Şiddete maruz kalan kadınların genelde özgüveni düşük bireyler olduğu belirtilmiştir (34). Suçluluk bakımından puanların bu grupta yüksek çıkma nedeni ise kendilerinin yaşadıkları şiddete sessiz kalmaları, çocuklarını babasız bırakma düşüncesi ve gelecek kaygısına bağlı oluşturu kanaatindeyiz. Bu konuyu ele alan bir çalışmaya literatür tarama aşamasında rastlanmadığından tartışılmamıştır.

Toplumdan dışlanma endişesi bakımından SUÖ ve alt puanları arasında gruplar arasında fark olduğu saptanmış, sığınma evi grubunda toplumdan dışlanma endişesine bağlı suçluluk, utanç, SUÖ puanları yüksek, SKÖ puanları düşük bulunmuştur. Çalışmamız sonuçlarına paralel olarak ergen suçlularla yapılan bir çalışmada da topluma nitelikli biri olarak katılacaklarına inanıp/ inanmamalarına ilişkin görüşlerine göre suçluluk ve utanç puanlarının anlamlı olduğu belirlenmiştir (73). Sığınma evi grubundaki katılımcılarda benlik algısının düşük olmasının, suçluluk utanç duygusunu yoğun yaşamalarını kolaylaştırması yanı sıra, evlerini terk etmeleri ve yaşam kaygılarına bağlı olarak suçluluk duygusunu daha fazla hissetmelerinde etkili olduğu kanaatindeyiz.

VI. SONUÇ VE ÖNERİLER

TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Samsun ve İstanbul illerindeki kadın konuk evleri ile T.C. Adalet Bakanlığı Sinop E-Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda yürüttüğümüz kişiye karşı suçlar nedeni ile hüküm giymiş katılımcılar ile şiddet görmüş kadınların şiddet algıları ile bazı değişkenlere göre suçluluk utanç ve kendilik algılarının değerlendirildiği araştırmamızda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Cinsiyet faktörü önemli bir kısıtlılık olup katılımcı kadınların genelde birden fazla şiddeti bir arada deneyimledikleri,
2. Şiddet öyküsü bakımından yaşam boyu şiddet maruziyeti, şiddet sıklığının sığınma evi grubunda fazla olduğu; cezaevinde baba, sığınma evinde eş şiddetini fazla yaşadıkları,
3. Cezaevinde şiddetin aile tarafından onaylanmadığı, çevre desteğinde ise kayıtsızlık ve onaylamamanın yüksek olduğu; sığınma evinde ailelerinin kayıtsız kaldığını ve çevrelerinden destek gördüğünü belirtenlerin çoğunlukta olduğu,
4. Aile tepkileri ve şiddet maruziyeti bakımından istatistiksel farkın önemli olduğu,
5. Şiddet algısı bakımından şiddeti hak etme, hak etme nedenleri bakımından gruplara göre farkın istatistiksel öneminin olmadığı,
6. Şiddetten kimin sorumlusu konusunda farklı bakış açısına sahip olamadıkları ancak bu farkın istatistiksel olarak önemli olduğu,
7. Şiddetin artış nedeni olarak şiddet mağduru kadınlarda ilk üç sırayı ekonomik koşullar, madde kullanımı, öfkenin; şiddet faillerinde ise ekonomik nedenler, öfke, madde kullanımının aldığı,
8. Kendilerine yönelik şiddete karşı tutumlarında polise başvuracağı, şiddet uygulayana karşı da polise arayacağını belirtenlerin yüksek orana sahip olduğu,
9. Toplumdan dışlanma endişesi duymadığını belirtenlerin oranının her iki grupta yüksek olduğu belirlenmiştir.
10. Suçluluk puanı ile utanç puanı ve SUÖ puanı arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Utanç puanı ile SKÖ toplam puanı arasında ilişki anlamlı bulunmuştur.
11. Suçluluk puanı, utanç puanı bakımından gruplar arasında fark önemli olup, cezaevinde bulunanların suçluluk ve utanç puanlarının düşük olduğu, SKÖ ve SUÖ puanları yönünden farkın istatistiksel açıdan farkın önemli olduğu,

12. Eğitimin ölçek puanları üzerinde önemli bir faktör olmadığı, ancak SUÖ puanı bakımından gruplar arasında eğitim düzeyleri bakımından istatistiksel fark olduğu,
13. Kendini tanıma faktörünün SP, SKÖ puanı üzerinde etkili bir faktör olduğu, suçluluk puanı ve utanç puanı bakımından gruplararası fark olduğu,
14. Aile tipi SKÖ üzerinde etkili bir faktör olup, UP ile SKÖ puanlarının gruplara göre farklılık gösterdiği, SP bakımından fark olmadığı, sığınma evi grubundaki katılımcıların SUÖ puanlarının daha yüksek olduğu,
15. Medeni durum faktörü bakımından SUÖ puanları açısından istatistiksel farkın önemli olduğu; UP bakımından cezaevi grubunda evlilerde, sığınma evinde bekarlarda puanların yüksek olduğu,
16. Gelir düzeyi bakımından SUÖ ve SKÖ puanları bakımından gruplar arasında farklılık olduğu,
17. Suçluluk ve utanç puanları ile çocuk varlığı yönünden cezaevinde puanların düşük olduğu, ancak istatistiksel olarak suçluluk, utanç, SUÖ ve SKÖ puanlarının önemli farklılık göstermediği,
18. Yaşam yerine göre SP yönünden istatistiksel fark olduğu,
19. Yaşam boyu şiddet maruziyeti ile ölçek puanları arasında istatistiksel farkın önemli olmadığı, ancak yaşam boyu şiddete maruz kalmadığını belirtenlerde SKÖ puanlarının, sığınma evinde kalan bireylerde suçluluk, utanç, SUÖ ve SKÖ puanlarının daha yüksek olduğu,
20. Toplumdan dışlanma endişesi bakımından suçluluk, utanç, SUÖ ve SKÖ puanları bakımından farkın istatistiki öneminin olduğu, sığınma evinde SP, UP, SUÖ puanları yüksek, SKÖ puanları düşük olarak saptanmıştır.

Öneriler

Toplumdan dışlanma endişesi ya da buldukları birimlerden ayrılmaları halinde geçim kaygısına ilişkin her iki grupta özellikle meslek edindirme hatta SHÇEK nın verdiği destek gibi mümkünse iş olanakları yaratılarak topluma kazandırılması imkanının yaratılması halinde şiddet ve suçun, suçluluk ve utanç duygusunun azaltılmasında, baş etme yöntemlerinin güçlendirilmesinde katkı sağlayabilir.

Cezaevlerinde aktif yürütülen özgüvenlerini arttıracak, sorumluluk alacakları kurum içinde etkinliklere katılımın sığınmaevlerinde kalan bireyler içinde sağlanması,

Düşük benlik algısı, sorumsuzluk, suçluluk utanç duygusu saptanmış bireylerin psikolog ve psikiyatristlere yönlendirilmelerinde destek ve yardımcı olunması,

Öfke kontrol programlarının uygulanması,

Hukuka hizmet sunan adli birimler arasında ekip içerisinde yer alan adli hemşirelik uygulamalarının ülkemizde güçlendirilmesi ve bu konuda yetişmiş personel gereksinimi bulunmaktadır. Bu kapsamda ilgili kurumların desteği ile cezaevlerinde, hastanelerde, okullarda aktif alabilecekleri rolle şiddetin önleminde katkı sağlayabilecekleri kanatıyla paydaşların gerekli adımları atması,

Hemşireler dahil diğer tüm ilgili kurum ve çalışanları suçluluk utanç duygusu yaşayan bireyleri tanıyabilecek ve uygun girişimlerde bulunabilecek eğitim, iletişim becerisiyle donatılması,

Devletin ilgili bakanlıklarının şiddet riski yüksek ailelerin tespitinde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak, bu ailelere izlem yoluyla gerekli desteğin verilmesi şiddetin ve suçun önlenmesinde katkı sağlayabilir.

Toplumun bilinçlendirilmesi yoluyla cinsiyet ayrımcılığının azaltılması ve özellikle ailelerde başlayan bu ayrımcı görüşün önlenmesi yoluyla benlik algısı, suçluluk utanç duygusunun gelişimi desteklenebilir.

Özellikle kişiye karşı suçlar içerisinde cinsel suçlar ve aile şiddet suçları nedeni ile hüküm giymiş kişilerle yapılacak daha kapsamlı çalışmalara gereksinim vardır.

ÖZET

Amaç: Bu araştırma cezaevi ve sığınma evinde bulunan şiddet fail ve mağdurlarının şiddet algıları, suçluluk-utanç düzeyleri ve benlik algılarını belirlemek amacıyla yapılmış kesitsel tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma evren üzerinde planlandığı için örneklem seçimine gidilmemiştir. Araştırma örneklemini Samsun ve İstanbul kadın konukevlerinde kalan kadınlar ile Sinop E tipi cezaevinde kalan kişiye karşı suçlar nedeniyle hüküm giymiş bireyler açısından gönüllülük esası ilkesi gözetilerek 160 şiddet faili ile 50 şiddet mağduru birey oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak üç form kullanılmıştır. Bunlar; anket formu, suçluluk-utanç ölçeği formu, sosyal karşılaştırma ölçek formlarıdır.

Bulgular: Yaşam boyu şiddet maruziyeti, sıklığının sığınma evlerinde bulunanlarda fazla olduğu, şiddet algısı bakımından şiddeti hak etme, hak etme nedenleri bakımından gruplar arasında fark olduğu, genelde karşı tarafın sorumlu tutulduğu, ekonomik koşullar, madde kullanımı ve öfkenin en önemli şiddet artışına neden olan faktörler olarak görüldüğü belirlenmiştir. Toplumdan dışlanma endişesi ve çocuk sayısının suçluluk ve utanç puanlarını etkilediği, yaşam boyu şiddete maruz kalmayanlarda benlik algısının yüksek olduğu, gelir ve medeni durumun suçluluk - utanç ölçek ve sosyal karşılaştırma ölçek puanlarını etkilediği, kendini tanımanın suçluluk ve sosyal karşılaştırma ölçek puanları üzerinde etkili bir faktör olduğu ve suçluluk utanç ölçek toplam puanı bakımından eğitim açısından gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir.

Sonuç ve öneriler: Suçluluk ve utanç puanlarının sığınma evi grubunda yüksek, kendilik algılarının ise cezaevi grubunda yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda sığınma evi grubunda destek programları ve etkinliklerinin arttırılmasına ve alanda benzer çalışmalara gereksinim vardır.

Anahtar kelimeler: Sığınma evi, cezaevi, şiddet, suçluluk, utanç, benlik

ABSTRACT

Objective: A cross-sectional descriptive study aiming to determine the perception of violence, perceived shame-guilt levels, and self-perception statuses among perpetrators and victims of violence living in prison or in a women's shelter.

Material and Methods: This research was conducted on study population and no sampling was applied. The study population consists of women residing in a women's shelter in Samsun or Istanbul (50 violence victims) along with 160 perpetrators of violence in the Sinop E-type prison on grounds of life threatening offences, who volunteered to participate in the study. Three forms were employed to collect data; a survey, perceived shame-guilt and social comparison scale forms.

Results: The incidence of life-long exposure to violence is significant higher among participants residing in a women's shelter, also a difference was assessed between the groups with regard to perception of violence including deserving violence and its underlying reasons. Furthermore; economic conditions, substance use, and anger are seen to be leading factors involved in the escalation of violence. Fear of isolation from society and the number of children are noted to have an influence over perceived blame and shame scores. The self-perception level is higher in those with non-history of life-long violence. Income level and marital status are affecting the perceived shame-guilt scale and social comparison scale scores. Self-perception seems to be an influential factor referring to the guilt and social comparison scales, besides a statistically significant difference between groups with regard to total scores of the perceived shame-guilt scale and education.

Conclusion and Suggestions: Perceived guilt and shame scores are statistically higher with the women's shelter group, whereas self-perception levels with the prison group. Accordingly, supportive programs and activities should be increased in women's shelters.

Key Words: women shelter, prison, violence, perceived blame, shame, self-perception

VII. KAYNAKLAR

- 1.Bulut, M. (2010) Şiddet ve Çocuk. Asil Yayın Dağıtım Ltd Şti. Ankara.
- 2.Damka, Z.(2009) Sığınma evinde kalan şiddet mağduru kadınlar: anksiyete duyarlılığı, travmaya bağlı suçluluk, travma sonrası stres bozukluğu ve psikolojik belirtiler. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- 3.Gülbahar, S. Toplumsal cinsiyet ve şiddet.
(http://www.umut.org.tr/UserFiles/SelinGulbahar_Toplumsal_Cinsiyet_ve_Siddet.pdf
E.T:10.09.2012)
- 4.Özaydın, N. Üner, O. Akın, A. (1998) Kadın ve şiddet, *Sağlık ve Toplum*:73-78.;
- 5.WHO (2001) Violence Against Women Information Pack,
(<http://www.who.int/violenceinjury/prevention/vaw/infopack.htm>, (E.T. 27.12.2012).
- 6.Şen,S., Sevil,Ü.(2007) Gazetelerde aile içi şiddet. *Kadın Çalışmaları Dergisi. Aile İçi Şiddet Özel Sayısı 2(4)*:6-13.
- 7.WHO (2005). Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women Initial Reports on Prevalence, Health Outcomes and Women's Responses, Geneva.
Erişim Tarihi : 14 Haziran 2013
<http://www.comminit.com/en/node/221950/38>.
- 8.Oral,E.A., Binici, S.A., Büyükçelik, D., Yazar,H.Ö.(1997) Kriz olgularında aile içinde yaşanan şiddet. *Kriz Dergisi*, **5(2)**:115-121.
- 9.İçli,T.G. (1993) Türkiye'de Suçlular : Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri. Sayı 71, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- 10.Güleç,H., Güleç, Yazıcı M., Kaymak, Ulusoy S., Topaloğlu, M. , Ak, İ.(2011) Şiddet içeren suç davranışı öngörülebilir mi? Erkek mahkumlarda yürütülen bir cezaevi çalışması. *Klinik Psikiyatri*,**14**: 94-102.
- 11.Ovacık, A.C. (2008) Aile içi şiddetin erkek çocuğun şiddet içeren suç işleme davranışına etkileri, Yüksek lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

- 12.Lynch, V.A.(2006) *The specialty of Forensic Nursing*. Forensic Nursing (Lynch, V.A., Duval, J.B. Eds), s.1, Mosby Elsevier, St.Louis.
- 13.Ançel,G. (2010) Şiddetin biyopsikososyal modeli:Gebelik dönemi, şiddetin erken risk faktörleri ve sağlık çalışanlarının sorumlulukları. *Adli Bilimler Dergisi*,**9(1)** :s.45-54.
- 14.Özkara,E., Can, İ.Ö.(2012) Kadına yönelik şiddetle ilgili güncel yasal değişiklikler ve adli tıp http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1166.pdf E.T:22.04.2013
- 15.Tanrıverdi,G, Şıpkın, S. (2008) Çanakkale’de sağlık ocaklarına başvuran kadınların eğitim durumunun şiddet görme düzeylerine etkisi. *Fırat Tıp Dergisi*, **13 (3)**: 183-187.
- 16.Cüceloğlu, D.(1999) İnsan ve Davranışı, 9.Baskı, s.521, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- 17.Türk Dil Kurumu (2013), Büyük Türkçe Sözlük http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.51ee7d591a8a20.26453191
- 18.Kocacık, F.(2001) Şiddet olgusu üzerine. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, **2(1)**:1-7.
- 19.Erkan,R., Bozgöz, F.(2004) Kadına yönelik şiddetin sosyo-ekonomik, dinsel ve kültürel boyutları Diyarbakır örneği. *EKEV Akademi Dergisi*, **18**: 219-242.
- 20.Haskan, Ö., Yıldırım, İ.(2012) Şiddet Eğilimi Ölçeği’nin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, **37(63)**: 165-177.
- 21.Tel, H. (2002) Gizli sağlık sorunu: ev içi şiddet ve hemşirelik yaklaşımları. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, **6(2)**: 1-9.
- 22.Kernsmith, P. (2006) Gender differences in the impact of family of origin violence on perpetrators of domestic violence. *Journal of Family Violence*; **21(2)**:163-171. doi:10.1007/s10896-005-9014-y
- 23.Abay, E., Tuğlu, C.(2000) Şiddet ve agresyonun nörobiyolojisi. *Klinik Psikiyatri*, **3**:21-26.
- 24.Oral,G. (1999) *Adli Psikiyatri*. (Soysal, Z., Çakalır, C. editörler) Adli Tıp, III cilt, .1404-1411-1413. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları Rektörlük No:4165 Fakülte No: 224, İstanbul” içinde.

- 25.Özen, Y.(2013) Saldırganlık, psikolojik şiddet ve duygusal zeka arasındaki ilişki. *Akademik Bakış Dergisi*; **35**:1-14 <http://www.akademikbakis.org>
- 26.Bilge, F., Aslan, A., Doğan, Ş.(2000) Ankara ili sığınma evine başvuran kadınların problem çözme becerilerini değerlendirmeleri, akılcı olmayan düşünceleri, kızgınlık, umut ve özsaygı düzeylerine ilişkin karşılaştırmalı bir inceleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, **2(13)**: 19-29.
- 27.Miczek, K.A., de Almedia, R.M.M., Kravitz, E.A., Rissman, E.F., Boer, S.F, Raine, A.(2007) Neurobiology of escalated aggression and violence. *The Journal of Neuroscience*, **27(44)**: 11803-11806.
- 28.Eroğlu, S.E. (2009) Saldırganlık davranışının boyutları ve ilişkili olduğu faktörler: Lise ve üniversite öğrencileri üzerine karşılaştırmalı bir çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*; 21:205-22
- 29.Bernstein, D.A., Penner, L.A., Clarke-stewart, A., Roy,E.J. (2003) Psychology, 6th edition, pp.520,695-697, Houghton Mifflin Company, Boston.
- 30.Ünal, G. (2005) Aile içi şiddet. *Aile ve Toplum Dergisi*, **2 (8)**: 1-8.
- 31.İbiloğlu, Okan A.(2012) Aile içi Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*;**4(2)**: 204-222.
- 32.Page, A.Z., İnce, M. (2008)Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, **11(22)**: 81-94.
- 33.Karataş,B., Derebent, E., Yüzer, S., Yiğit, R., Özcan, A. Kırsal kesim kökenli kadınların aile içi şiddete ilişkin görüşleri.
http://cws.emu.edu.tr/en/conferences/2nd_int/pdf/Karatas%20B.%20Derebent%20E.%20Yuzer%20S.%20Yigit%20R.%20Ozcan%20A..pdf E.T: 12.02.2013
- 34.Efe,Yaman Ş., Ayaz, S. (2010) Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, **11**:23-29.
- 35.Güler,N., Tel, H., Tuncay, Özkan F.(2005) Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Dergisi*, **27(2)**:51-56.

- 36.Da Fonseca, R.M., Egry, E.Y., Guedes R.N, Gutierrez, A.R, Tezzei, F.P.(2011) Violence against women: a study of the reports to police in the city of Itapevi, São Paulo, Brazil. *Midwifery*, **27(4)**: 469-473.
- 37.Altınay, A.G., Arat, Y.(2007) Türkiye de kadına yönelik şiddet. [serial online]
<http://www.kadinmagazin.com/yasam/Turkiyede-Kadina-Yonelik-siddet-Raporu/1035/>
- 38.Heise, L., Ellsberg, M., Gottmoeller, M. A.(2002) Global overview of gender-based violence. *Int J Gynaecol Obstet*, **1 (78)**:5-14.
- 39.Dişsiz, Ş.,Şahin N.H. (2008) Evrensel bir kadın sağlığı sorunu:kadına yönelik şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, **1(1)**: 50-58.
- 40.Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri.
<http://kamudeneticiligi.gov.tr/contents/files/207b4--Kadinlara-Karsi-Siddetin-Tasfiye-Edilmesine-Dair-Bildiri.pdf>, ET:19/04/2013
- 41.Owen, Korkut F., Owen, D.(2008) Kadına yönelik aile içi şiddet. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- 42.WHO (2002) World report on violence and health.(Krug,E.G, Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zwi, A.B., Lozano,R. (Edts .)) Geneva
- 43.Jansen, A.F.M.H., Yüksel, İ., Çağatay, P (2009) *Kadına Yönelik Şiddetin Yaygınlığı*. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ICON Institute, BNB Consulting, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Raporu., s.45-65, Ankara
- 44.Karataş, S., Şener,Ü., Otaran,N.(2008) Kadın Sığınma evi Kılavuzu. T.C.Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü E.T.:15/06/2013
http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/02%20Kadin%20Siginmaevleri%20Kilavuzu.pdf
- 45.Yetim,D., Şahin,E.M.(2009) Aile hekimliğinde kadına yönelik şiddete yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*, **2(2)**:48-53.

- 46.Gökulu,G, Hosta,N. (2013) Basında kadına yönelik şiddet haberlerinin analizi: hürriyet, sabah ve posta gazeteleri örneği (2005-2008). *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS) International Journal of Social Science*, **6(2)**: 1829-1850.
- 47.Dartnall, E., Jewkes,R. (2013) Sexual violence against women:the scope of the problem. *Best Pract Res Clin Obstet Gynaecol.*,**27(1)**: 3-13.
- 48.Jina, R., Thomas, L.S. (2013) Health consequences of sexual violence against women. *Best Pract Res Clin obstet Gynaecol*; **27(1)**:15-26. doi: 10.1016/j.bpobgyn.2012.08.012. Epub 2012 Sep 10.
- 49.Hökelekli, H. (2007) Çocuk ve gençlerde şiddet olgusu ve önlenmesine yönelik öneriler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, **5(14)**: 61-78.
- 50.Erdoğan, S., Aktaş, A., Bayram, Onat G.(2009) Sığınma evi evinde yaşayan bir grup kadının şiddet deneyimleri ve baş etme yaklaşımları:niteliksel bir çalışma. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **6(1)**:808-823.
- 51.Balci, Y.G., Ayrancı, U. (2005) Physical violence against women: evaluation of women assaulted by spouses. *J Clin Forensic Med*; **12(5)**: 258-263.
- 52.Sezgin,H.(2007) Partneri tarafından şiddet görmüş ve kadın sığınma evinde barınan kadınların kullandıkları başetme yöntemleri ile algıladıkları sosyal desteğin ruhsal sağlıkları ile ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul
- 53.Amar,A., Laughon, K., Sharps,P., Campbell,J.(2013) Screening and counseling for violence against women in primary care settings. *Nurs Outlook*, **61(3)**:187-191.
54. Campbell, J.C., Lynch, V.A.(2006) *Violence against women*. Forensic Nursing (Lynch, V.A., Duval, J.B. Eds), s.54,56, Mosby Elsevier, St.Louis.
- 55.Walker,K., Bowen,E., Brown,S.(2013) Psychological and criminological factors associated with desistance from violence: a review of the literature. *Agression and Violent Behavior*,**18**:286-299.
- 56.Jewkes R.(2002) Intimate partner violence: causes and prevention. *The Lancet*; **359**:1423-1429. www.thelancet.com

57.Deveci, S.E., Açık,Y. İlköğretim öğrencilerinin ailelerinde annelerine yönelik fiziksel şiddet durumu-I.

<http://www.dicle.edu.tr/~halks/m9.29.htm> E.T.:18.02.2010

58.Dilbaz, N. (1999) Şiddet riskinin değerlendirilmesi ve saldırgan hastaya yaklaşım. *Klinik Psikiyatri*, **2**:179-188.

59.Küçüker, H.(2001) Suç davranışında bulunan çocukların sosyodemografik özellikleri ve olası suça itilme nedenleri, Uzmanlık Tezi , Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi , Elazığ.

60.Ceza Mevzuatı (2009). Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları No:14, İstanbul

61.Uzun, A., Aliğaoğlu, A.(2009) Tokat şehrinde mala karşı suçlar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **2(8)**: 430-444.

62.Bennett, S., Farrington, D.P, Huesmann R.L. (2005) Explaining gender differences in crime and violence: The importance of social cognitive skills. *Aggression and violent Behavior*; **10 (3)**:263-288

63.Demirbaş, T.(2002) Suçun nedenleri-Suç etyolojisi. www.kriminoloji.com

64.Happasalo,J., Moilanen, J.(2004) Official and self reported childhood abuse and adult crime young offenders, *Criminal Justice and Behavior*, **31(2)**: 12149.

65.Eryılmaz, G. (2001) Aile İçi Şiddet, Kadın Sağlığı ve Hemşirelik, *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, **5(2)**:19-24.

66.Babu, B.V., Kar, S.K.(2010) Domestic violencein Eastern India: factors associated with victimization and perpetration *Public Health*, **124**:136-148..

67.Moore,A.M., Frohwirth,L., Miller,E. 2010) Male reproductive control of women who have experienced intimate partner violence in the United States. *Soc Sci Med*; **70(11)**: 1737-1744.

doi: 10.1016/j.socscimed.2010.02.009.

- 68.Amanat,Ç.(2011) Erkek ve homoseksüel ve heteroseksüelde depresyon ve suçluluk –utanç düzeylerinin cinsiyet rolüne göre karşılaştırılması, Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- 69.Karataş,Z. (2008) Lise öğrencilerinin suçluluk ve utanç puanlarının disiplin cezası alıp almama ve cinsiyetleri açısından belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi EğitimFakültesi Dergisi*, **4(2)**: 103-114.
- 70.Tangney, J. P. & Dearing, R. L.(2002) What is the difference between shame and guilt? Shame and guilt. Emotions and social behavior. United States of America. http://books.google.com/books?id=g73QtVceCAIC&printsec=frontcover&dq=shame+guilt&hl=tr&ei=vjVMTPC9OMubOOSv4JUD&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=4&ved=0CDYQ6AEwAw#v=onepage&q&f=false
71. Öz, F.(2004) Sağlık Alanında Temel Kavramlar, Ankara.
- 72.Budak S. (2000) Psikoloji Sözlüğü. Ankara 2000 Bilim ve Sanat Yayınları. s.706.(loc cit 69)
- 73.Öztürk, Ö.(2005) İstanbul H tipi cezaevinde kalan ergenlerde suçluluk-utanç duygusunun değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,, Zonguldak
- 74.Beck, G.J., McNiff, J., Clapp, J.D., Olsen, S.A., Avery, M.L., Hagedorn Houston, J. (2011) Exploring negative emotion in women experiencing intimate partner violence: shame, guilt, and PTSD. *Behavior Therapy*, **42(4)**: 740-750.
- 75.Kızmaz, Z. Ceza evinin ve hapsedmenin suçu engellemedeki etkisi, <http://sbe.dumlupinar.edu.tr/17/44-68.pdf> ET: 19.06.2013
- 76.Çakmak,Z., Kara, H.(2011) Yöneticilerde benlik algılamalarının belirlenmesi: Sanayi örgütlerinde bir araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **30**: 301-310.
- 77.Erözkan, A. (2004) Lise öğrencilerinin sosyal karşılaştırma ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, **13**:1-18.
- 78.Hiçdurmaz, D., Öz, F.(2011) Benliğin bilişsel yaklaşımla güçlendirilmesi. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 68-78.

79.Tözün, M. (2010) Benlik saygısı. *Actual Medicine*, 52-57.

http://www.medicalnetwork.com.tr/2008_dosya/Geni%C5%9F%20A%C3%A7%C4%B1%20Temmuz%202010.pdf

80.Bushman, B.J., Baumeister, R.F., Thomaes, S., Ryu, E., Begeer, S., West, SG.(2009) Looking again, and harder, for a link between low self esteem and aggression. *Journal of Personality* ; **77(2)**: 427-446.

81.Sinop E Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumu <http://www.sinopecik.adalet.gov.tr/ET:27.12.2011>

82.Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik. 5/01/2013 tarih 28519 sayılı Resmi Gazete

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>

83.Yavuz,M.S., Asirdizer,M. (2009) Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp polikliniğine başvuran aile içi şiddete maruz kalmış kadın olguların analizi. *Adli Tıp Dergisi*, **23(1)**:15-23.

84.Molu,B. (2012) Kadına yönelik şiddetin önlemesi ve bunlarla mücadelede hukukun rolü. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1166> E.T.: 22.06.2012

85.Salaçin,S., Ergöner,Toprak A., Uyaniker, Demiroğlu Z. (2009) Kadına yönelik şiddet. *Klinik Gelişim*.

http://www.klinikgelisim.org.tr/eskisayi/klinik_2009_22/15.pdf

86.Karaçam, Z., Çalışır, H., Dünder, E., Altuntaş, F., Avcı, H.C. (2006) Evli kadınların aile içi şiddet görmelerini etkileyen faktörler ve kadınların şiddete ilişkin bazı özellikleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 22(2): 71-88.

87. Gökdoğan MR (2009). *Development and Advancement of Forensic Nursing Science Education: The Turkish Situation*. In P.F. Geinare (Ed.), *Recent trends in life-long education*. pp. 7-18. Hauppauge, NY: Nova Science Publishers, ISBN 978-1-60692-021-3

88.Hemşirelik yönetmeliği

<http://www.turkhemsirelerdernegi.org.tr/hemsirelik-yönetmeliği.aspx>

89.Eşiyok B, Hancı Hİ, Özdemir Ç, Yelken N, Zeyfeoglu Y.(2004) Adli Hemşirelik. *Sted (Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi)*;13(5):169-170.

90.Gilligan,J. (2009) Shame, guilt, and violence E.T.14.06.2013

www.internationalpsychoanalysis.net/wp_content/uploads/2009/02/shamegilligan.pdf

91.Savaşır I, Şahin HN.(1997) Sosyal Karşılaştırma Ölçeği (SKÖ). Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler, Ankara., s.104-109.(loc cit)

92.Sezer, Ö., Oğuz,V.(2010) Üniversite öğrencilerinde kendilerini değerlendirmelerinin ana baba tutumları ve bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3):s.747.

92.Bireyi Tanıma teknikleri (ölçekler). Kayseri Rehberlik ve Araştırma Merkezi.

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys.../06023048_bireyitanimateknikleri.doc (E.T: Ocak 2012)

93.Lymburner,J.A., Roesch,R. (1999) The Insanity Defense: Five Years of Research (1993–1997). *Int J Law Psychiatry*, 22:213-240.

94.Dursun,H. (1997) Aile yapısının suç üzerindeki etkileri. *Ankara Barosu Dergisi*,4:65-69.

95.Kızmaz,Z. (2004) Öğrenim Düzeyi ve suç ilişkisi: suç okul ilişkisi üzerine sosyolojik bir araştırma, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2):291-319.

96.Ergin N., Bayram N, Alper Z, Selimoğlu K, Bilgel N. (2005) Domestic violence: a tragedy behind the door. *Women Health*, 42:35-51.

97.Başpınar,T. (2008) Türkiye’de öldürme ve yaralanma suçundan hüküm giyinlerin sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik BilimleriEnstitüsü,Ankara.

98.Ruiz-Perez,I., Plazaola-Castano,J., Alvarez-Kindelan,M., Palomo-Pinto,M., Arnalte-Barrera,M., Bonet-Pla,A., De Santiago-Hernando, M.L., Herranz-Torrubiano,A., Garralon-Ruiz,L.M. and the gender violence study group (2006) Sociodemographic associationsof

psychical, emotional, and sexual intimate partner violence in spanish women. *Ann Epidemiol*, **16(5)**:357-363.

99.Koenig, MA, Stephenson, R, Ahmed, S., Jejeebhoy, SJ., Campbell, J. (2006) Individual and contextual determinates of domestic violence in North India. *Am J Public Health* ;**96**:132-138.

100.Kızmaz,Z. (2003) Ekonomik yapı ve suç: bazı araştırma bulguları üzerine genel bir değerlendirme, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **13(2)**: 279-304.

101.İçli, T., Arslan,Z., Başpınar,T., Bahtiyar,H., Dinler,V., Altay, A. (2007) Türkiye'nin suçlu profili: cezaevlerinde bulunan hükümlülerin Sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri. Ankara Proje No:105K014

www.veyseldinler.com/YuklenenDosyalar/Yayinlar/uvt_101123.pdf

102.Öncü,F., Sercan,M., Ger,C., Bilici,R., Ural,C., Uygur,N. (2007) Sosyoekonomik etmenlerin ve sosyodemografik özelliklerin psikotik olguların suç işlemede etkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, **18(1)**:4-12.

103.Sözer, M.A. (2004) İslah evlerinde kalan çocukların suç işlemede aile ortamının etkisi *TSA*, **8**:155-192

104.Akcan,A., Akcan,F.E., Samancı,A.Y., Balcıoğlu,İ. (2000) İstanbul Bayrampaşa Kapalı Cezaevindeki erkek adli tutuklu ve hükümlülerde cezaevi öncesi alkol ve madde kullanma sıklığı ve özellikleri. *Bağımlılık Dergisi*, **1(2)**:61-68.

105.Ögel,K., Tamar,D., Evren,C., Sır,A. (1999). Madde kullanımı ve suç.

www.ogelk.net/makale/suc_madde_yayin.pdf

106.Ögel, K., Aksoy, A.(2007). Tutuklu ve hükümlü ergenlerde madde kullanımı. *Bağımlılık Dergisi*, **8 (1)**: 11-17.

107.Thompson, M.P., Kingree, J.B. (2006). The roles of victim and perpetrator alcohol use in intimate partner violence outcomes. *J Interpers Violence*: 21(2): 163-177.

108.EMCDDA 2011 Ulusal Raporu.

http://www.kom.tr//Tr/Dosyalar/file/TUBIM_RAPOR/2011%20TURKIYE%20UYUSTURUCU%20RAPORU.pdf (E.T: 27.07.2013)

109.Çatak, Y. (2010) Eş kaynaklı aile içi cinsel şiddete maruz kalan kadınların demografik yapısı ile cinsel şiddeti yaşama sıklığı ve düşünceleri. *Adli Bilimler Dergisi*, **9(2)**:24-31.

110.Gezen,M., Oral,E.T. (2013) Kadın sığınma evinde yaşayan kadınlar ile şiddet gördüğü evde yaşamaya devam eden kadınların bağlanma biçimlerinin ve ruhsal belirti düzeylerinin incelenmesi. *Düşünen Adam The Journal Of Psychiatry And Neurological Sciences*, **26**:65-71.

111.Özçırpıcı,B., Akın,M., İçbay,E., Aydın, N., Özgür,S. (2011) Bir tıp fakültesi hastanesinde çalışan kadınların eş/partner şiddetine maruziyet durumları ve etkileyen faktörler. *Aile ve Toplum Dergisi*,**7(25)**:97-112.

112.Kocaöz,S., Bedük,T., Erdem,Y. (2013) Hastabakıcı ve temizlik şirket elemanlarının kadına yönelik şiddet konusundaki görüşleri ve aile içi şiddet yaşama durumları.*Sağlık Bilimleri Dergisi*, **22(1)**:31-40.

113.Altun,M. (2006) Denizli ili kırsalında bir sağlık ocağı bölgesinde 15-49 yaş evli kadınların, fiziksel şiddet görme durumları ve kadınların şiddete ilişkin tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Pamukkale.

114.Bulut,M. (2010) Fiziksel şiddet kullanmaya ve insan öldürmeye ilişkin görüşler, Ankara Üniversitesi Antropoloji Dergisi, **23**: 127-154.

115.Pornari,C.D., Dixon,L., Humpreys,G.W. (2013) Systematically identifying implicit theories in male and female intimate partner violence perpetrators. *Aggression and Violent Behavior*, **18(5)**: 496-505.

116.Sıgır,Ü., Tabak,A., Sağır,A. (2010) Çalışanlarda suçluluk ve utanç duygusunun cinsiyet-yaş durumuna göre mukayesesi ve örgütlerde utanç yönetiminin kullanılması. *C.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, **11(1)**: 71-85.

117.Kızmaz,Z.(2005) Ceza veya kriminal yaptırımın suç oranları üzerindeki caydırıcı etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **7 (2)**:210-231.

118.Kalyoncu,A., Mırsal,H., Pektaş,Ö., Gümüş,Ö., Tiryaki,A., Beyazyürek,M.(2002) Remisyondaki alkol bağımlılarında suçluluk utanç duyguları. 38.Ulusal Psikiyatri Kongresi Bildiri Kitabı, Marmaris, s.59.

119.Deniz, M.E.(2006) Ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk-utanç arasındaki ilişki, *Eurasian Journal of Educational Research*, **5(22)**:89-96.

120.Barlas Ünsal, G, Karaca,S., Onan,N., Işıl,Ö.(2010) Üniversite sınavına hazırlanan bir grup öğrencinin kendilik algıları ve ruhsal belirtileri arasındaki ilişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, **1(1)**:18-24.

121.Kaya,Y., Şahin,N.(2013) Kadınlarda madde kullanımı ve hemşirenin rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, **10(1)**:3-7.

122.İnandı,T., Özer,C., Akdemir,A., Akoğlu,S., Babayiğit,C., Turhan,E., Sangün,Ö. (2009) Violence, psychological features, and substance use in high school students in Hatay: a cross sectional study. *Trakya Univ Tıp Fak Derg*, **26(3)**:189-196.

123.Akbağ,M., İmamoğlu Erden,S. (2010) Cinsiyet ve bağlanma stillerinin utanç, suçluluk ve yalnızlık duygularını yordama gücünün araştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, **10(2)**: 651-682.

124.Henry,D.B., Tolon,P.H., Gormon-Smith,d. (2001) Longitudinal family and peer group effects on violence and nonviolent delinquency. *Journal Of Clinical Child Psychology*, **30(2)**:172-186.

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında Kırklareli’de doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Kırklareli’de tamamladı. 2003 yılında Trakya Üniversitesi Edirne Sağlık Yüksekokulu’ndan mezun oldu. Çeşitli kurumlarda yaklaşık 2.5 yıl servis hemşiresi olarak çalıştı. 2006-2010 yılları arasında Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu’nda Araştırma Görevlisi olarak akademik hayatına başladı. 2006-2009 yılları arasında Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Doğum-Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği programında yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2009 yılında İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı’nda doktora eğitimine başladı. 2011 yılından itibaren Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu’nda Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktadır.

EKLER

EK-1

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.CTE.16.204.05.02-228/28329
Konu : Bilimsel Araştırma

28/02/2012

SİNOP CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : İstanbul Üniversitesinden alınan 02.02.2012 tarih ve B.30.2.İST.0.72.00.00/1470 sayılı yazı.

İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı doktora programı öğrencisi Derya ŞAHİN' in "Cezaevindeki Şiddet Failleri ve Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağdurlarının Şiddete Bakış Açıları İle Suçluluk-Utanç Duygularının Değerlendirilmesi" konulu bilimsel araştırma kapsamında, Sinop E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda anket uygulaması ve mülakat yapılması talebine ilişkin ilgi yazı ve ekinde alınan anket soruları incelendi.

Söz konusu araştırmanın; 01.03.2012- 31.05.2012 tarihleri arasında, Sinop E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda, kurumun belirleyeceği günlerde, araştırmaya katılmaya gönüllü hükümlülerin rızaları alınarak yürütülmesi, araştırma konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin de Genel Müdürlüğümüze gönderilmesi koşullarıyla, kurum görevlileri nezaretinde ve gerekli güvenlik önlemleri altında gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.

Bilgi edinilmesini ve kuruma gelecek olan Derya ŞAHİN' e gerekli yardım ve kolaylığın gösterilmesini rica ederim.

Mustafa ONUK
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür V.

Konya Yolu No:70 Beşevler 06330 ANKARA
Telefon: (0 312) 204 13 73-75 Faks: 223 60 07

Ayrıntılı bilgi için irtibat: T. ÇELEBİ Şb. Md.
e-posta: cte.adalet.gov.tr Elektronik Ağ: www.adalet.gov.tr

Özer DUMAN
Kurum Müdürü
36258

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://vatandas.usap.gov.tr/evrak> adresinden
(b1YpcoK - CJ2JuXe - IU85Nrc - LJmbhw=1) kodu ile erişebilirsiniz.

EK-2

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

SAYI : B.17.0.KSM.0.12.21.00/132-256
KONU : İstanbul Üniversitesinin Araştırma Talebi

14/02/2012

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
(Eğitim ve Yayın Daire Başkanlığına)

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğünün Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nın doktora programına kayıtlı öğrenci Derya ŞAHİN'in "Cezaevindeki Şiddet Failleri ve Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağdurlarının Şiddete Bakış Açıları ile Suçluluk-Utanç Duygularının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışmasını Samsun Kadın Konukevinde yapabilmesi için izin talep edilen 01.02.2012 tarih ve 7109 sayılı yazısı ve ekinde yer alan bilgi formu incelenmiştir.

Genel Müdürlüğümüzce; kadın konukeverinde verilen hizmetlerin geliştirilmesine etkinlik ve verimliliğinin yükseltilmesine destek olacak bilimsel her türlü çalışmaya; kadın konukeverlerinden yararlanan kadınların duygusal hassasiyetlerine ve gizliliklerine özen gösterilerek yapılması halinde, destek olunması uygun görülmektedir. Bu bağlamda adı geçen araştırması için yalnızca araştırmaya katılmaya gönüllü olan kadınlarla ve kadın konukevi dışında İl Müdürlüğünün uygun göreceği bir mekanda görüşme yapılması, görüntülü kayıt alınmaması, kadınların kimlik bilgilerinin araştırmada kullanılmaması, soruların söz konusu yazılar ekinde yer alanlardan başka ve kadınları psikolojik olarak olumsuz etkileyecek, şahsi deneyimlerine ilişkin bilgi talebi içeren sorular olmaması koşullarıyla yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Söz konusu araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izin Onayı alınmasında konunun bu kapsamda değerlendirilmesi ile sonucundan bilgi verilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Ek:1- Dosya

Özlem BOZKURT GEVREK
Genel Müdür V.

EK-2

22. Oct. 2012 17:07

No. 3031 P. 1

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

SAYI : B.17.0.KSM.0.12.21.00/2898/5712
KONU : Araştırma İlinin Değiştirilmesi Talebi

22/10/2012

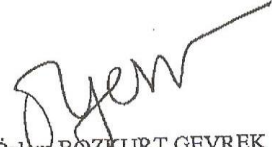
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: 14.02.2012 tarih ve 132-254 sayılı yazımız.

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğünün Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nın doktora programına kayıtlı öğrenci Derya ŞAHİN'in "Cezaevindeki Şiddet Faileri ve Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağdurlarının Şiddete Bakış Açıları ile Suçluluk-Utanç Duygularının Değerlendirilmesi" konulu tez çalışmasını Samsun Kadın Konukevinde yapabilmesi için izin talep edilmesi doğrultusunda; kadın konukevlerinden yararlanan kadınların duygusal hassasiyetlerine ve gizliliklerine özen gösterilerek yapılması halinde, destek olunması uygun görülmektedir. Bu bağlamda adı geçeninin araştırması için yalnızca araştırmaya katılmaya gönüllü olan kadınlarla ve kadın konukevi dışında İl Müdürlüğünün uygun göreceği bir mekanda görüşme yapılması, görüntülü kayıt alınmaması, kadınların kimlik bilgilerinin araştırmada kullanılmaması, soruların söz konusu yazılar ekinde yer alanlardan başka ve kadınları psikolojik olarak olumsuz etkileyecek, şahsi deneyimlerine ilişkin bilgi talebi içeren sorular olmaması koşullarıyla yapılmasının uygun olacağı ilgi yazı ile bildirilmiştir.

Ancak, adı geçen 03.10.2012 tarihli dilekçesi ile Samsun ilinde söz konusu araştırmanın yapılabileceği yeterli sayıda kadına ulaşamadığını belirterek aynı çalışmayı İstanbul İlinde tamamlayabilmesi için izin talep etmekte olup söz konusu araştırmanın ilgi yazı ile belirtilen koşullarda olmak koşuluyla İstanbul İlinde tamamlaması Genel Müdürlüğümüzce uygun bulunmaktadır.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Özlem BOZKURT GEVREK
Bakan a.
Genel Müdür V.

DAĞITIM:

Gereği:
İst.Val. (Ail. Ve Sos.Pol.İl Müd)
İst. Üniv. Rek.(Öğr. İşl.Da.Baş)

Bilgi:
Eğit. Ve Yay. Dai. Baş.

EK-3**CEZAEVİNDE KALAN BİREYLER İÇİN BİLGİ FORMU**

Bu anket formundan elde edilecek bilgiler sadece araştırma için kullanılacaktır. Uygulamanın yapıldığı kurum ile herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Anketleri doldururken ad soyad yazılmayacaktır. Anketi doldururken samimi cevap vermeniz araştırmanın bilimselliği açısından çok önemlidir. Cevapların doğru yada yanlış seçeneği olmamakla birlikte size en uygun olan cevabı veriniz.

Katılımınız için teşekkürler...

Derya ŞAHİN

A.Sosyo-Demografik Özellikler

1. Yaşınız

2. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

3. Medeni durumunuz () Evli () Bekar () Ayrı yaşıyor

4. Aile Tipi: () Çekirdek aile () Geniş aile () Parçalanmış aile

5. Eğitim düzeyiniz:

() Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise

() Üniversite

6. Annenizin eğitim durumu nedir?

() Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise ()

Üniversite

7. Babanızın eğitim durumu nedir?

() Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise

() Üniversite

8. Çocuğunuz var mı?() Evet (Çocuk sayınız :) () Hayır

9. Yaşamınızın çoğunluğunu nerede geçirdiniz?

1.Köy 2.İlçe/Kasaba 3.İl

10. Cezaevine girmeden önceki gelir düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

() İyi () Orta () Kötü

11. Cezaevine girmeden önce en son hangi işi yapıyordunuz?

.....

12. Siz cezaevindeyken ailenizin bakımını kim üstlendi ?

- () Eşim
 () Annem/babam
 () Eşimin annesi/babası
 () Kardeşlerim
 () Diğer.....

13. Aşağıda belirtilen maddelerden hangilerini ne kadar süredir ve ne miktarda kullanıyorsunuz?

	() Kullanmıyorum	() Kullanıyorum	Miktar Süre (yıl/ay)
Sigara	()	()
Alkol	()	()
Uyuşturucu madde	()	()
Tiner	()	()

14. Aşağıdakilerden hangisi/ hangileri kendinizi tanımlayan uygun ifadelerdendir ?

- () Sakin () Açık sözlü () İçine kapanık () Sorunları konuşarak çözmeye çalışan
 () Çabuk sinirlenip, parlayan () Sorunları önemsemeyen () Sık sık tartışmaya giren
 () Diğer (Açıklayınız).....

B: Suç Öyküsü

1. Daha önce herhangi bir suçtan ötürü hüküm giydiniz mi?

() Evet () Hayır

2. Çocukluk ve gençlik yıllarınızda arkadaşlarınızla birlikte suç işlediğiniz oldu mu?

- () Hayır, hiç suç işlemezdim () Ufak-tefek hırsızlıklar
 () Kumar () Evden kaçma
 () Uyuşturucu madde kullanma (ballı, tiner içme dahil)
 () Mahalle arkadaşlarıyla kavga
 () Diğer.....

4. Çocukluk ve gençlik yıllarınızda işlediğiniz suça karşı ailenizin tepkisi ne oldu?

- İşlediğim suçu kesinlikle onaylamadılar
 İşlediğim suça kayıtsız kaldılar
 Bana hak verdiler, anlayışla karşıladılar
 Bu suçu işlememi onlar istedi
 Diğer.....

5. Çocukluk ve gençlik yıllarınızda işlediğiniz suça karşı çevrenizin tepkisi ne oldu?

- İşlediğim suçu kesinlikle onaylamadılar
 İşlediğim suça kayıtsız kaldılar
 Bana hak verdiler, anlayışla karşıladılar
 Bu suçu işlememi onlar istedi
 Diğer.....

6. Şu anda hangi suçtan hükümlüsünüz?

- Hırsızlık Yankesicilik
 Gasp/kap-kaç Adam yaralama
 Adam öldürme/yaralama Cinsel saldırı
 Kız kaçırma Adam kaçırma

7. Şu an işlediğiniz suça karşı ailenizin tepkisi ne oldu?

- İşlediğim suçu kesinlikle onaylamadılar
 İşlediğim suça kayıtsız kaldılar
 Bana hak verdiler, anlayışla karşıladılar
 Bu suçu işlememi onlar istedi
 Diğer.....

8. Şu an işlediğiniz suça karşı çevrenizin tepkisi ne oldu?

- İşlediğim suçu kesinlikle onaylamadılar
 İşlediğim suça kayıtsız kaldılar
 Bana hak verdiler, anlayışla karşıladılar
 Bu suçu işlememi onlar istedi
 Diğer.....

9. Ailenizde suç isleyen başka kimse var mı?

Evet..... Hayır

10. Arkadaşlarınız arasında suç isleyenler var mı?

Evet Hayır

B.Şiddet Öyküsü (Şiddet vurma, bağırma, aşağılama, sözel saldırı, alay edilme, cinsel ilişkiye zorlanma, çalışmanın engellenmesi ve paranızın zorla alınması gibi v.b şekilde olabilmektedir). Aşağıdaki soruları bu açıklamayı göz önünde bulundurarak yanıtlayınız).

1.Yaşamınız boyunca şiddete maruz kaldınız mı? (Cevabınız hayır ise 6. soruya geçiniz)

Evet Hayır

2. Yaşamınız boyunca kaç kez şiddete maruz kaldınız?

Hiç 1 2 3 ve daha fazla

3. Şiddeti uygulayan kimdi?

Baba Anne Es Akraba Diğer(Yazınız).....

4. Karşılaştığınız şiddete yönelik ailenizin tepkisi ne oldu?

- Şiddeti kesinlikle onaylamadılar
 Yaşadığım şiddete kayıtsız kaldılar
 Bana destek oldular
 Şiddet uygulayanı haklı buldular
 Diğer.....

5. Karşılaştığınız şiddete yönelik çevrenizin tepkisi ne oldu?

- Şiddeti kesinlikle onaylamadılar
 Yaşadığım şiddete kayıtsız kaldılar
 Bana destek oldular
 Şiddet uygulayanı haklı buldular
 Diğer.....

6. Sizce şiddet hak edilir mi? Evet Hayır

7. Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise Sizce şiddet hangi durumlarda hak edilir?

- Sürekli karşılık verme,
- İstenilen bir şeyi yerine getirmeme,
- Önemsenen kişilerce onaylanmayan bir işi yapma,
- Aşağılama, hakaret etme
- Önemsene kişilere karşı saygısızlık etme,

8. Sizce şiddetle/kaba kuvvetle karşılaşan bir kişi ne yapmalıdır?

- Polise başvurmalı
- Aynı şiddetle karşılık vermeli
- Kabullenmeli ve sessiz kalmalı
- Kendini savunmalı
- Diğer.....

9. Size karşı şiddet uygulandığında, bundan kimin sorumlu olduğunu düşünürsünüz?

- Kendim
- Şiddet uygulayıcı

10. Şiddeti arttıran neden hangisidir?

- Ekonomik sıkıntı
- Madde kullanımı
- Öfke
- Kıskançlık
- Diğer.....

11. Size karşı bir şiddet uygulanması halinde tutumunuz ne olur?

- Polise başvururum
- Aynı şiddetle karşılık veririm
- Kabullenir ve sessiz kalırım
- Kendimi savunurum
- Diğer.....

12. Şiddet uygulayan birini gördüğünüzde tepkiniz ne olur?

- Polisi ararım
- Müdahale ederim
- Karışmam
- Diğer

13. Toplumun size bakış açısı hakkında dışlanma endişeniz var mı ?

Evet Hayır

14. Cezaevinden çıktıktan sonra sizi en çok korkutan nedir?

İş bulamamak

Annemin ve babamın beni kabul etmemesi

Esimin ve çocuklarımın beni kabul etmemesi

Arkadaşlarımın ve yakın çevremın beni kabul etmemesi

Diğer.....

15. İşlediğiniz suçtan ötürü pişmanlık duyuyor musunuz?

Evet Hayır Bazen

EK-4**SIĞINMA EVİNDE KALAN BİREYLER İÇİN BİLGİ FORMU**

Bu anket formundan elde edilecek bilgiler sadece araştırma için kullanılacaktır. Uygulamanın yapıldığı kurum ile herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Anketleri doldururken ad soyad yazılmayacaktır. Anketi doldururken samimi cevap vermeniz araştırmanın bilimselliği açısından çok önemlidir. Cevapların doğru yada yanlış seçeneği olmamakla birlikte size en uygun olan cevabı veriniz.

Katılımınız için teşekkürler...

Derya ŞAHİN

A.Sosyo-Demografik Özellikler

1. Yaşınız

2. Medeni durumunuz () Evli () Bekar () Ayrı yaşıyor

3. Aile Tipi: () Çekirdek aile () Geniş aile () Parçalanmış Aile

4. Eğitim düzeyiniz

() Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise

() Üniversite

5. Annenizin eğitim durumu nedir?

() Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise

() Üniversite

6. Babanızın eğitim durumu nedir?

() Okur-yazar değil () Okur-yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise

() Üniversite

7. Çocuğunuz var mı? () Evet (Çocuk sayınız :.....) () Hayır

8. Yaşamınızın çoğunluğunu nerede geçirdiniz?

1.Köy 2.İlçe/Kasaba 3.İl

9. Sığınma evine başvurmadan önceki gelir düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

() İyi () Orta () Kötü

10. Sığınma evine başvurmadan önce en son hangi işi yapıyordunuz?

.....

11. Aşağıda belirtilen maddelerden hangilerini ne kadar süre ve miktarda kullanıyorsunuz?

		Miktar	Süre (yıl/ay)
Sigara	() Kullanmıyorum () Kullanıyorum
Alkol	() Kullanmıyorum () Kullanıyorum
Madde kullanımı	() Kullanmıyorum () Kullanıyorum
Tiner	() Kullanmıyorum () Kullanıyorum

12. Aşağıdakilerden hangisi/ hangileri kendinizi tanımlayan uygun ifadelerdendir ?

() Sakin () Açık sözlü () İçine kapanık () Sorunları konuşarak çözmeye çalışan
 () Çabuk sinirlenip, parlayan () Sorunları önemsemeyen () Sık sık tartışmaya giren
 () Diğer (Açıklayınız).....

13. Kadın sığınma evine başvurmayı ilk ne zaman düşündünüz?

() İlk şiddet gördüğümde
 () Şiddet uygulaması sıklaştığında
 () Hayati tehlike oluşunca
 () Şiddet çocuklara yönelince
 () Aile şiddete rağmen destek vermediğinde
 () Artık dayanamayacağımı hissettiğimde

14. Hangi nedenden dolayı sığınma evine başvurduunuz?

() Eş şiddeti () Aile şiddeti () Evsiz kalma () Diğer

15. Ne kadar süredir kadın sığınma evinde kalıyorsunuz?.....

B.Şiddet Öyküsü (Şiddet vurma, bağırma, aşağılama, sözel saldırı, alay edilme, cinsel ilişkiye zorlanma, çalışmanın engellenmesi ve paranızın zorla alınması gibi v.b şekilde olabilmektedir). Aşağıdaki soruları bu açıklamayı göz önünde bulundurarak yanıtlayınız).

1. Yaşamınız boyunca şiddete maruz kaldınız mı? () Evet () Hayır

(Cevabınız “Hayır” ise 7. soruya geçiniz)

2. Yaşamınız boyunca kaç kez şiddete maruz kaldınız?.....

3. Şiddeti uygulayan kimdi?

() Baba () Anne () Es () Akraba () Diğer(Yazınız).....

4.Şiddet uygulayan kişinin size uyguladığı şiddet türü hangisi veya hangileridir?

() Fiziksel şiddet (tokat, yumruk....)

() Cinsel şiddet (istek dışı cinsel ilişki, istemediği tür cinsel ilişki....)

() Duygusal şiddet (aşağılama, sürekli eleştirme, sevgi göstermeme....)

() Sözel şiddet (küfür, hakaret v.s.)

() Ekonomik şiddet (zorla çalıştırma, çalışmasına izin vermeme v.s.)

5. Karşılaştığımız şiddete yönelik ailenizin tepkisi ne oldu?

() Şiddeti kesinlikle onaylamadılar

() Yaşadığım şiddete kayıtsız kaldılar

() Bana destek oldular

() Şiddet uygulayanı haklı buldular

() Diğer.....

6. Karşılaştığımız şiddete karşı çevrenizin tepkisi ne oldu?

() Şiddeti kesinlikle onaylamadılar

() Yaşadığım şiddete kayıtsız kaldılar

() Bana destek oldular

() Şiddet uygulayanı haklı buldular

() Diğer.....

7. Sizin aile bireylerine karşı şiddet uyguladığımız oldu mu?

() Hayır () Evet (Kime karşı, niçin:.....)

8. Sizce şiddet hak edilir mi? () Evet () Hayır

9. Yukarıdaki soruya cevabınız evet ise Sizce şiddet hangi durumlarda hak edilir?

() Sürekli karşılık verme

() İstenilen bir şeyi yerine getirmeme

() Önemsenen kişilerce onaylanmayan bir işi yapma

() Aşağılama, hakaret etme

() Önemsenen kişilere karşı saygısızlık etme

10. Size şiddetle karşılaşan bir kişi ne yapmalıdır?

- Polise başvurmalı
 Aynı şiddetle karşılık vermeli
 Kabullenmeli ve sessiz kalmalı
 Kendini savunmalı
 Diğer.....

11. Size karşı şiddet uygulandığında, bundan kimin sorumlu olduğunı düşünürsünüz?

- Kendim Şiddet uygulayıcı

12. Şiddeti arttıran neden hangisidir?

- Ekonomik sıkıntı Madde kullanımı Öfke Kıskançlık
 Diğer.....

13. Size şiddet uygulanma gerekçesi nedir?

.....

14. Size karşı bir şiddet uygulanması halinde tutumunuz ne olur?

- Polise başvururum
 Aynı şiddetle karşılık veririm
 Kabullenir, sessiz kalırım
 Kendimi savunurum
 Diğer.....

15. Şiddet uygulayan birini gördüğünüzde tepkiniz ne olur?

- Polisi ararım
 Müdahale ederim
 Karışmam
 Diğer

16. Toplumun size bakış açısı hakkında dışlanma endişeniz var mı ?

- Evet Hayır

17. Sığınma evinden çıktıktan sonra sizi en çok korkutan nedir?

- İş bulamamak
- Annemin ve babamın beni kabul etmemesi
- Arkadaşlarımın ve yakın çevremi beni kabul etmemesi
- Şiddet uygulayan kişi tarafından tekrar şiddet görme
- Diğer.....

18. Size şiddet uygulandığında hissetmiş olduğunuz duygu veya duyguları tanımlar mısınız?

19. Sığınma evine başvurduğunuz için pişmanlık duydunuz mu ?

- Evet Hayır Bazen

EK-5**SUÇLULUK-UTANÇ ÖLÇEĞİ (SUTÖ)**

Bu ölçeğin amacı bazı duyguların hangi durumlarda ne derece yoğun yasadığını belirlemektir. Aşağıda bazı olaylar verilmiştir. Bu olaylar sizin basınızdan geçmiş olsaydı, ne kadar rahatsızlık duyardınız. Lütfen her durumu dikkatle okuyup öyle bir durumda ne kadar rahatsızlık duyacağınızı aşağıdaki ölçekten yararlanarak maddelerin yanındaki sayıların üzerine (X) isareti koyarak belirleyiniz.

1. Hiç rahatsızlık duymazdım.
2. Biraz rahatsızlık duyardım.
3. Oldukça rahatsızlık duyardım.
4. Epey rahatsızlık duyardım
5. Çok rahatsızlık duyardım

	Sizi ne kadar rahatsız ederdi?				
	Hiç		Çok		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. Bir tartışma sırasında büyük bir hararetle savunduğunuz bir fikrin yanlış olduğunu öğrenmek.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Evinizin çok dağınık olduğu bir sırada beklenmeyen bazı misafirlerin gelmesi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Birinin size verdiği bir sırrı istemeyerek başkalarına açıklamak	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Karsı cinsten birinin kalabalık bir yerde herkesin dikkatini çekecek şekilde size açıkça ilgi göstermesi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Giysinizin, vücudunuzda kapalı tuttuğunuz bir yeri açığa çıkaracak şekilde burusması ya da kıvrılması.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Bir ask ilişkisi içinde sadece kendi isteklerinizi elde etmeye çalıştığınızı ve karşı tarafı sömürdüğünüzü fark etmeniz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Sorumlusu siz olduğunuz halde bir kusur ya da bir yanlış için bir başkasının suçlanmasına seyirci kalmak.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Uzman olmanız gereken bir konuda, bir konuşma yaptıktan sonra dinleyicilerin sizin söylediğinizin yanlış olduğunu göstermesi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

	Sizi ne kadar rahatsız ederdi?				
	Hiç		Çok		
9. Çok islek bir iş merkezinin bulunduğu bir kösede herkesin size bakmasına sebep olacak bir olay yaşamak.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Lüks bir restoranda başkaları size bakarken çatal bıçak kullanmanız gereken yerde elle yemek yediğiniz fark etmek.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Başkalarını aldatarak ve onları sömürerek büyük kazanç sağlamak	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. İşçilerinizin sağlığına zarar vereceğini bildiğiniz halde bir yönetici olarak çalışma koşullarında bir değişiklik yapmamak.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Sözlü bir sınav sırasında kekelediğiniz ve heyecandan şaşırduğınızda hocanın sizin bu halinizi kötü bir sınav örneği olarak bütün sınıfa göstermesi.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Tanıdığınız birinin sıkıntıda olduğunu bildiğiniz ve yardım edebileceğiniz halde yardım etmemek.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. Bir partide yeni tanıştığınız insanlarla açık saçık bir fıkra anlattığınızda birçoğunun bundan rahatsız olması.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Aklınızca, bencilce ya da gereksizce büyük bir harcama yaptıktan sonra ebeveyninizin mali bir sıkıntı içinde olduklarını öğrenmek.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17. Arkadaşınızdan bir şeyler çaldığınız halde arkadaşınızın hırsızlık yapanın siz olduğunu hiçbir zaman anlamaması.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. Bir davette ya da toplantıya rahat, gündelik giysilerle gidip herkesin resmi giyindiğini görmek.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. Bir yemek davetinde bir tabak dolusu yiyeceği yere düşürmek	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. Herkesten sakladığınız ve hoş olmayan bir davranışın açığa çıkarılması.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

	Sizi ne kadar rahatsız ederdi?				
	Hiç				Çok
21. Bir kişiye hak etmediği halde zarar vermek.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22. Alış-veriş sırasında paranızın üstünü fazla verdikleri halde sesinizi çıkarmamak	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23. Ailenizin sizden beklediklerini yerine getirememek.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24. Çeşitli bahaneler bularak yapmanız gereken işlerden kaçmak	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK-6**SOSYAL KARŞILAŞTIRMA ÖLÇEĞİ (SKÖ)**

Sizin de bildiğiniz gibi, hepimiz zaman zaman kendimizi diğer insanlarla karşılaştırır ve bazı değerlendirmeler yaparız. Bu değerlendirmeler sonucunda kendimizle ilgili bazı fikirler ediniriz. Sizin de kendinizle ilişkili bazı görüşleriniz mutlaka vardır. Lütfen, aşağıdaki sıfatların her birinde, sizi en iyi yansıtan rakamın üzerine (X) işareti koyunuz.

(1) Sol taraftaki boyuta en yakın olmayı, (6) Sağ taraftaki boyuta en yakın olmayı ifade eder.

1. Yetersiz	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Yeterli/Üstün
2. Beceriksiz	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Becerikli
3. Başarısız	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Başarılı
4. Sevilmeyen biri	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Sevilen biri
5. İçedönük	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Dışadönük
6. Yalnız	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Yalnız değil
7. Dışta bırakılmış	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Kabul edilmiş
8. Sabırsız	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Sabırlı
9. Hoşgörüsüz	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Hoşgörülü
10. Söyleneni Yapan	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	İnsiyatif sahibi
11. Korkak	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Cesur
12. Kendine güvensiz	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Kendine güvenli
13. Çekingen	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Atılgan
14. Dağınık	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Düzenli
15. Pasif	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Aktif
16. Kararsız	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Kararlı
17. Antipatik	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Sempatik
18. Boyuneğici	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Hakkımı arayıcı